

**SPATIAALISET JA POSSESSIIVISET
ONGELMATAPAUKSET
VENÄJÄNKIELISTEN OPISKELIJOIDEN
KIRJOITUKSISSA**

Pro gradu -tutkielma
Helle Aniko
Helsingin yliopiston
suomen kielen, suomalais-ugrilaisten
ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos
Lokakuu 2017

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen		Laitos – Institution – Department Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos	
Tekijä – Författare – Author Helle Aniko			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Spatiaaliset ja possessiiviset ongelmatapaukset venäjänkielisten opiskelijoiden kirjoituksissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject Suomen kieli ja kulttuuri			
Työn laji – Arbetets art – Level pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year lokakuu 2017	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 69 + 8 liitesivua
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan paikallissijaisia ilmauksia. Tarkastelun kohteena on 245 lausetta. Aineistona on käytetty venäjänkielisten suomen kielen opiskelijoiden kirjoituksia. Aineisto on vapaamuotoista kieltä. Kirjoitusten aiheet ovat ” Perheeni”, ”Mitä tein eilen”, ”Sauna”, ”Elämä Suomessa”, ”Luonnonsuojelu ja eläinten oikeudet”, ”Äidin paikka on kotona”, ”Rakas äiti”, ”Kerro itsestäsi”, ”Mitä teit kesällä?”, ”Mitä olet tehnyt tänään ennen kurssia?”. Esseeet ja lyhyet tekstit on kirjoitettu 1990-luvulla testi- ja opetustilanteissa.</p> <p>Ilmaukset on tarkasteltu kognitiivisen kieliopin näkökulmasta. Tutkielmassa on 5 lukua: Johdanto, Yleiskuva suomen paikallissijajärjestelmästä, Paikallissijojen käyttö, Aineiston analyysi ja Tulosten pohdiskelua. Johdannossa kerrotaan aikaisemmista tutkimuksista ja tavoitteista. Tavoitteena on tarkastella sellaisia venäjänkielisten suomen opiskelijoiden käyttämiä ilmauksia, jotka sisältävät paikallissijan. Aineistoa lähestytään ottaen huomioon laajemman kontekstin.</p> <p>Aineiston analysointi alkaa luvussa 4. Tuli ilmi, että paikallissijan valintaan vaikuttavat eri syyt. Sijan valintaan vaikuttaa yksinkertainen predikaatti. Vaikka spatiaaliset skeemat ovat käyttökelpoisia, ne eivät aina toimi. Skeemat eivät toimi abstraktisemmalla tasolla. Aineisto paljastaa, että aloittavat suomen opiskelijat pyrkivät kielenvastaisiin possessiivisiin lauseisiin. He eivät osaa käyttää omistusrakennetta. Kiteytyneet ilmaukset eivät ole läpinäkyviä suomen opiskelijoille, myös edistyneille kirjoittajille. Analyysi osoittaa, että paikallissijojen käyttöön liittyy lauseopillisia seikkoja.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords kognitiivinen kielioppi, suomi vieraana kielenä, paikallissijat, lauseoppi.			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen kohde ja tavoitteet	1
1.2 Tutkimusaineisto	2
2 YLEISKUVA SUOMEN PAIKALLISSIJAJÄRJESTELMÄSTÄ	3
2.1 Paikallissijojen semantiikkaa	3
2.2 Paikallissijat kognitiivisen kieliopin näkökulmasta	5
3 PAIKALLISSIJOJEN KÄYTTÖ	6
3.1 Paikallissijat ja lauseen esittämä tilanne	6
3.1.1 Tilannetyypeistä	7
3.1.2 Aspektista	9
3.2 Paikallissijojen rektiökäyttö	10
3.2.1 Sisäpaikallissija rektiosijana	11
3.2.2 Ulkopaikallissija rektiosijana	13
3.3 Paikallissijainen adverbiaali	13
3.3.1 Paikan ja suunnan adverbiaali	14
3.3.2 Ajan adverbiaali	14
4 AINEISTON ANALYYSI	15
4.1 Spatiaaliset ilmaukset opiskelijoiden kielessä	15
4.1.1 Paikallissijan hahmottaminen olo- ja suuntasijaksi	15
4.1.2 Sisä- ja ulkotilan hahmottaminen	21
4.1.3 Tyypillisiä inkluusio-, kontakti- ja assosiaatio-ongelmatapauksia	29
4.2 Possessiiviset ilmaukset	45
4.2.1 Omistuslause	45
4.2.2 Muut possessiivi-ilmaukset	48
4.2.3 Tyypillisiä possessiivisuhteeseen liittyviä ongelmatapauksia	51
4.3 Muut ilmaukset	56

4.3.1 Kiteytyneet ilmaukset	56
4.3.2 Rektiot	59
5 TULOSTEN POHDISKELUA	62
LÄHTEET	68
LIITE	

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen kohde ja tavoitteet

Tutkimuksen kohteena ovat paikallissijat aloittavien ja edistyneiden suomen kielen opiskelijoiden ilmauksissa. Tarkastelen ainoastaan varsinaisia paikallissijoja. En käsittele abstraktisia sijoja (essiiviä ja translatiivia). Kiinnitän huomiota adverbiaaleihin ja adpositioihin, jotka ilmaisevat spatiaalisia ja possessiivisia suhteita.

Teoreettisena taustana on kognitiivinen kielitiede. Paikallissijojen ilmaisema paikallisuus voi olla merkitykseltään spatiaalista, temporaalista ja possessiivista. Käsitelen sellaisia suhteita kuin inkluusio, kontakti ja assosiaatio konkreettisessa ympäristössä. Teorialukuja on kaksi. Teorian osuus auttaa lukijaa keskittymään asioihin, jotka ovat merkittäviä tutkielmani loppuosan ymmärtämiseksi.

Opiskelijoiden äidinkielenä on venäjä. Tarkastelen, minkätyyppisiä vaikeuksia konkreettinen paikallissija aiheuttaa suomen opiskelijoille, miten kirjoittajat ratkaisevat ongelmia. Haluan tietää, miten eri tason suomen opiskelijat käyttävät semanttisia funktioita kirjoituksissaan. Haluan selvittää myös, miten opiskelijat osaavat hahmottaa tilan. Tarkastelen tiloja sekä tapahtumia eli staattisia ja dynaamisia tilanteita. Käsitelen paikallissijoja niin semanttisesta kuin syntaktisesta näkökulmasta, koska kielioppi ja semantiikka ovat yhteydessä toisiinsa. Virheiden oikaiseminen on yhtenä tavoitteista, se toimii apukeinona.

Tutkittavien kirjoitusten aiheet ovat seuraavat: ”Perheeni”, ”Mitä tein eilen”, ”Sauna”, ”Elämä Suomessa”, ”Luonnonsuojelu ja eläinten oikeudet”, ”Äidin paikka on kotona”, ”Rakas äiti”, ”Kerro itsestäsi”, ”Mitä teit kesällä?”, ”Mitä olet tehnyt tänään ennen kurssia?”.

Olen kiitollinen professori Jyrki Kalliokoskelle ja Anna-Mari Siiroiselle, jolta sain hyödyllisiä kommentteja pro gradu -työtä viimeistellessäni. Olen kiitollinen myös perheenjäsenille, erityisesti aviopuolisolleni Risto Ruuskaselle saamastani tuesta ja kannustuksesta.

1.2 Tutkimusaineisto

Tarkastelen tutkielmassani venäjänkielisten yliopisto- ja alkeistason opiskelijoiden kirjoituksia. Valitsin tämän tutkimusaineiston, koska Suomi vieraana kielenä -aineisto auttaa minua syventämään perusteellisesti tietojani kielestä. Tavoitteena on oppia paremmin ymmärtämään semanttisia sekä kieliopillisia ilmiöitä. Olen kiinnostunut opettajan pedagogisista opinnoista ja pyrin suomen opettajaksi: opetuksen yhteydessä esiintyvät ongelmat liittyvät semanttisten sijojen käyttämiseen.

Aineisto sisältää 245 lausetta. Lauseet ovat autenttisia; ilmaukset on otettu sellaisina kuin ne esiintyvät aineistossa. Monet lauseet ovat rakenteeltaan hyvin mutkikkaita, sen vuoksi pyrin näitä lähestymään ottaen huomioon laajemman kontekstin. Aineistoa analysoidessani kursivoin tutkittavat lauseet, jotta erottaa visuaalisesti kussakin lauseessa esiintyvän ilmauksen kontekstista laajassa merkityksessä. Liitteeseen laitetut ilmaukset ei ole ryhmitelty, koska samassa lauseessa saattaa esiintyä niin konkreettinen kuin abstraktinen semanttinen suhde.

Tutkittava aineisto on kirjoitettu 1990-luvulla testi- ja opetustilanteissa. Toiset opiskelijat testattiin pääsykokeilla suomen alkeiskurssille, ja toiset laativat esseetyyppisiä kirjoitelmia luokassa. Osa tutkittavasta materiaalista on arvioitu Viitekehyksen taitotasosteikolla.

2 YLEISKUVA SUOMEN PAIKALLISSIJAJÄRJESTELMÄSTÄ

Paikallissijat ovat osa sijajärjestelmää. Suomen kielessä on 15 sijaa. Sijan tunnus on sijapäätte. Päätteet ”liimataan” sanavartaloon: *sauna* + *ssa*, *hylly* + *ltä*, *auto* + *on* (ISK 2004: 1173; Karlsson 2009: 19).

Sijalla on sekä syntaktinen että semanttinen tehtävä. Kieliopillisiin sijoihin (subjektin, objektin ja predikatiivin sijoihin) kuuluvat nominatiivi, akkusatiivi, genetiivi sekä partitiivi. Semanttiseksi sijoiksi eli adverbialien sijoiksi nimitetään varsinaisia paikallissijoja inessiiviä, elatiivia, illatiivia, adessiivia, ablatiivia ja allatiivia sekä ns. vajaakäyttöisiä komitatiivia, instruktiivia ja abessiivia. Semanttisiin sijoihin kuuluvat myös partitiivi ja genetiivi (ainoastaan rajatapauksissa, esimerkiksi *Takki on nahkaa*, *Hänen on kuuma*). (ISK 2004: 1173, 1175.)

Paikallissijat jakautuvat abstrakteihin (essiivi ja translatiivi) ja konkreettisiin eli varsinaisiin (sisä- ja ulkopaikallissijat) (ISK 2004: 1175, 1187).

2.1 Paikallissijojen semantiikkaa

Varsinaiset paikallissijat jaetaan olo-, ero- ja tulosijoihin. Paikallissijajärjestelmän kannalta tärkeitä kategorioita ovat **paikka**, **tila** ja **tapahtuma** (Leino 1990: 48, 50). Yksinkertaisina paikkaa ilmaisevina sijoina pidetään niin olo-, ero- ja tulosijoja kuin vastaavia postpositioita, esimerkiksi *Kirja on pöydällä*, *Se on pöydän päällä* (ISK 2004: 933; Siro 1975: 60).

Siron (1964: 29–30) taulukon mukaan olo-, ero- ja tulosijoilla ilmaistaan toiminnan suuntaa, ja sisä- ja ulkosijoilla ilmaistaan toiminnan laatua. Laadun ilmaisemiseen käytetään myös yleisiä paikallissijoja. Esitän tämän taulukon luvussa 4.

Sisä- ja ulkopaikallissijoja (laadun sijoja) käytetään sekä suunnan että sijainnin ilmaisemiseen: *Parvekkeella on lapsia* (sijainti), *Purkkiin tuli itikka* (suunta), *Pentu oli mökissä* (sijainti), *Äiti tuli torilta* (suunta). Sisäpaikallissijat ilmaisevat kiinteää kontaktia olion pintaan (*Tuolissa on naarmu*, *Kädessä on arpi*). Niitä käytetään myös, kun halutaan korostaa sisällä olemista: *Isä istuu*

nojatuolissa, *Kissa tuli minulle sänkyyn* (vrt. *Kissa tuli sängylle*). Jos olio sijaitsee toisen olion pinnalla, kyseessä on ulkopaikallissija (esim. *Kukkaruukku on pöydällä*). Myös kun toiminta tapahtuu paikan ulkopuolella, kun siirrytään paikan ulkopuolelle tai tullaan pois sieltä, käytetään ulkopaikallissijaisia muotoja: *Kissa tuli katolle*, *Pallo pyörii lattialla*, *Otin kahvikupin pöydältä*. Lauseissa tyyppiä *Kuljettaja pysähtyy koululle* ja *Mummo kävelee torilta* kiintopisteenä on aukea paikka, pinta. (ISK 2004: 1190–1191.)

Sisä- ja ulkopaikallissijojen käyttö erottuu eri kielissä. Runsaasti eroja on esimerkiksi suomen ja viron välillä (Remes 1983: 250). Suomessa sanotaan *Hän on töissä* ja *Risto on sienessä*, ja Virossa on tapana sanoa *Ta on tööl* ja *Risto on seenel*.

Merkitykseltään ulkopaikallissijat ovat olleet alun perin konkreettisia, paikkaa ilmaisevia. Myöhemmin niitä alettiin käyttää abstraktisten merkitysten ilmaisemiseen (*Runo unohtui häneltä*). (Alhoniemi 1975: 16; Onikki-Rantajääskö 2001: 133.) Nykysuomessa sisäsijat ilmaisevat konkreettisempaa paikkaa (sijaintia) ja ulkosijat epämääräistä sijaintia: *Sinäkö täällä olit? Täällä on sienii* (vrt. *Tässä on kantarelleja*). Sisäsijoilla ilmaistaan kiinteää yhteyttä ainesanojen käytettäessä, esimerkiksi *Meri on jäässä*, *Tyttö on jäätelössä* (’jäätelön tahraama’), *Mekko on marjassa*. (Hakulinen – Karlsson 1988: 208–209.)

Indoeurooppalaisissa kielissä paikallissijat esiintyvät pre- ja postpositioiden kanssa. Tilaa ja suuntaisuutta hahmotetaan eri maissa eri tavalla. Jos verrataan suomea venäjään huomataan, että kun verbiin liittyy erosija (esim. ottamista, löytämistä, kuulemistä tai näkemistä merkitsevään verbiin), venäjässä käytetään olosijaista ilmausta (*Ищу помаду в сумке* ’*Etsin huulipunaa laukussa’). Suomenkielinen ihminen sanoo *Jään kotiin* (suuntasija illatiivi), ja venäjänkielinen lausuu *Останусь дома* ’*Jään kotona’ (olosijainen ilmaus). Myös sisä- ja ulkosijojen käytössä on eroja. Suomessa sanotaan *Pipo on päässä*, ja venäjässä lausutaan *Шапка на голове* ’Pipo on päällä’. (Hakulinen 1979: 522–531.)

Paikallissijaisten ilmausten yhteydessä voidaan puhua ns. semanttisista rooleista, joista mainitaan sijakieliopissa. Rooleja (syväsijoja) ovat mm. agentti (tekijä), kohde, paikka, suunta, hyötyjä, kokija ja instrumentaali. Aina ei voi

tietää, mistä roolista on kyse, koska tilanteen osallistujan roolin voi tulkita eri tavoin. (Vilkuna 1996: 24–26, 82; Siro 1975: 18.)

2.2 Paikallissijat kognitiivisen kieliopin näkökulmasta

Pentti Leino (esim. 1989) on soveltanut Ronald Langackerin (1982) tilakielioppia suomen kieleen. Leino (1989, 1993) analysoi paikallissijoja predikaatteina (sijapredikaatteina). **Predikaatti** on kognitiivisessa kieliopissa elementti (esim. paikallissijapäätte), jolla ilmaistaan **relaatiota** eli suhdetta (Karlsson 1998: 229).

Predikaatti osoittaa, mikä suhde vallitsee kahden olion välillä (kahden entiteetin välillä). Suhde vallitsee aina jossakin konkreettisessa tai abstraktisessa tilanteessa. Tilanteen osallistujia ovat muuttuja ja kiintopiste, esimerkiksi lauseessa *Kissa istuu tuolilla* muuttuja on *kissa istuu*, ja kiintopiste on konkreettisen olion yläpinta. Tämä lause kuvaa staattista tilannetta, jossa muutosta ei tapahdu (= atemporaalinen relaatio). (Leino 1993: 74.)

Perussuhteita ovat inkluusio, kontakti, assosiaatio sekä reitti (väylä). **Inkluusio** tarkoittaa, että muuttuja on paikan sisäpuolella (*Vaatteet ovat kaapissa*). Kiintopisteenä voi olla säiliö tai jokin säiliömäinen olio: *Kirja on hyllyssä* (hylly), *Lapsi tuli kahvilasta* (kahvilan rakennus), *Hänessä on jotakin* (ihminen). Inkluusiota ilmaistaan yleensä inessiivillä (*jääkaapissa*), elatiivilla (*vajasta*) ja illatiivilla (*lipastoon*). **Kontakti** tarkoittaa, että kiintopisteenä on pinta: olio on toisen olion pinnalla (*Kissa nukkuu pöydällä*). Ilmauksessa *Asumme tällä kadulla* muuttujan ja kiintopisteen välinen suhde on kontakti: ajatellaan, että katu ei ole rajattu alue. Myös lauseissa *Oksassa on pari omenaa* ('Omenat ovat kiinni oksassa'), *Hameesta lähti tahra* ('Tahra irtosi hameesta') ja *Laittaisitko valaisimen laipioon?* ('Valaisin tulee kiinnittyneeksi') on kyse kontakti-suhteesta. Olennaista on, että kontaktia ilmaistaan sekä ulko- että sisäsijoilla. **Assosiaatio** tarkoittaa, että toinen olio on toisen olion läheisyydessä: muuttuja sijaitsee kiintopisteen läheisyydessä (*Veli kävi kioskillä* vrt. *Myyjä istui kioskissa*). Assosiaatio-suhdetta ilmaistaan ulkosijojen avulla. Reitti-suhdetta ilmaistaan yleensä elatiivilla: *Vangit pakenivat ikkunasta* ('Vangit pakenivat ikkunan kautta'), *Hiiri pääsi kolosta* ('Hiiri pääsi kolon kautta'). **Reitti** on väylä. Väylässä

on alku- ja loppupiste (*Mies käveli autosta tehtaaseen*). Olennaista on, että väylään liittyy aikaulottuvuus. (Leino 1989: 192–195; Leino 1993: 179–180, 192, 200–203; Ilola 1994: 248.) Esimerkkilauseita:

Pyöräilijä suistui ojaan. (inkluusio)
Teessä on sokeria. (inkluusio)
Maahan saapui pakolaisia. (inkluusio)

Rannalle tuli joukko ihmisiä. (assosiaatio)
Rikostutkija löysi kengänjäljen lattiasta. (kontakti)
Ovesta hävisi ilmoitus. (kontakti)

Tavarajuna suistui kiskoilta. (kontakti)
Kana tuli ovesta. (reitti)
Pysäkillä ei ollut ketään. (assosiaatio)

3 PAIKALLISSIJOJEN KÄYTTÖ

Lauseita analysoidessa täytyy ymmärtää, mitä tilannetta lause kuvaa. Erilaisia tilanteita voi kuvata käsitteillä **staattinen** ja **dynaaminen** (kehittyvä).

Tässä luvussa käsittelen verbejä, sillä verbi on lauseen ydin. Kerron seikoista, joista lauseen tilanteen tulkinta riippuu. Nämä seikat ovat **aspekti** (luku 3.1.2) ja **rektio** (luku 3.2).

Paikallissijan sisältävät lauseet esiintyvät tietyissä lausetyypeissä: *Nainen tulee pyykiltä* (intransitiivilause), *Lapsi huuhteli kylpyhuoneessa kurkkuaan* (transitiivilause), *Luhtitalossa suhisee* (tilalause), *Pihalle tuli Musja-kissa* (eksistentiaalilause). Alaluvussa 3.3.1 kerron paikan ja suunnan adverbiaaleista ja alaluvussa 3.3.2 ajan adverbiaaleista.

3.1 Paikallissija ja lauseen esittämä tilanne

Tilanteen tulkinta ei synny pelkän paikallissijapäätteen perusteella, vaan huomio kiinnittyy koko konstruktion. Olennaista on, että ero- ja tulosijoja voidaan

käyttää staattisissa tilanteissa: *Mies on kotoisin Kuopiosta, Kakku maistuu hyvältä/hyvälle, Tyttö on hyvä leipomaan, Hän lakkasi tupakoimasta.*

Tilanteet, joissa paikallissijat esiintyvät, voivat olla hyvin erilaisia. Lauseen ytimenä on verbi, ja siitä riippuu paljon. Staattinen verbi ei ilmaise päämääräistä liikkumista (*Nainen nukkuu sohvassa*). Siron (1964: 31) suhdesäännön mukaan intransitiivilauseessa adverbiaali osoittaa suhdetta subjektiin ja transitiivilauseessa objektiin. Siron (mp.) mukaan olosijoja käytetään oloverbien kanssa. Leino (1993: 179–180) huomauttaa, että olosijat eivät esiinny ainoastaan olemisverbien yhteydessä, vaan myös suuntaverbien (muutosverbien) yhteydessä. Suhdesäännön piiriin eivät kuulu staattiset lauseet, jotka sisältävät liikeverbin ja olosijaisen adverbiaalini: *Hamsteri liikkuu purkissa, Siellä kävelee karhu* (vrt. *Karhu kävelee mökille, Roskamies kävelee mökille*).

Verbi määrää suunnan. Luonnoltaan dynaaminen verbi (siirtymis- tai siirtämisverbi) tekee tilanteesta dynaamisen. Ilmauksissa, joissa on refleksiivinen verbi, toimija (lauseen subjekti) kohdistaa toiminnan itse itsensä. Toiminta on aktiivista, jos agentti (toimija) on elävä (*Kissa peseytyy*). On huomattava, että joidenkin refleksiivisten verbien avulla (esim. *kytkeytyä, tukeutua* ja *jakautua*) kuvataan staattista tilannetta (tai tilaa). Dynaamisina verbeinä toimivat siirtämisverbit ovat transitiivisia ja kuvaavat tapahtumaa: *Mies vei paketin toimistoon, Opettaja lausui meille runon* (kognitiivinen siirtäminen). (Penttilä 1963: 534; Koivisto 1991: 13, 16.) Verbit tyyppiä *ampua* ja *tappaa* eli ns. rajaavat verbit kuvaavat tilannetta, johon sisältyy tulos (esim. *Metsästäjä ampui hirven*). Joissakin tapauksissa tulosta ei saavuteta (*Olen nähnyt, että hän ampui lintua* 'En tiedä, saiko hän linnun vai ei').

3.1.1 Tilannetyypeistä

Tilanteita voidaan kuvata useista eri näkökulmista. Ison suomen kielipöytä (2004: 1432) mukaan tilanteet jaetaan tiloihin ja tapahtumiin. **Tilat** ovat staattisia. Ne ovat rajaamattomia ajan suhteen: staattiseen prosessiin ei liity muutosta ajassa (*Pentu istuu jakkaralla*). Kyseessä on olemisen tila. Tilaa eli staattisuutta kuvataan yleensä *olla*-verbin ja muiden olemisverbien (asentoverbien) avulla sekä

olosijoja inessiiviä ja adessiivia käyttäen (esim. *Kokki on keittiössä, Ikkunalaudalla oli pelargonia*). Säätilaa ilmaisevat sääverbit (*Illalla sataa*). (ISK 2004: 1433, 449.)

Tilaa eli staattisuutta ilmaisevat sellaiset lauseet kuin *Hänellä oli mekko päällään* ja *Annella on jalassaan kumisaappaat*. Tyypillisiin olotilanilmauksiin kuuluvat lauseet *Housut ovat pesussa* ja *Potilas oli tajuihinsa* (tajunnan tila). (Onikki-Rantajääskö 2001: 187.) Staattisiin lauseisiin kuuluvat myös ns. predikatiivilauseet:

Laatikko maistuu hyvältä/hyvälle.
 Tyttö näyttää kauniilta.

Hänestä tulee kokki.
 Tämä tekee sinusta rohkean.

Staattisia tiloja voivat kuvata kvasiresultatiivisen verbin sisältävät lauseet (*tuntea, tietää, muistaa, omistaa* jne.) Lauseissa tyyppiä *Olen tuntenut hänet koulusta asti* objekti on akkusatiivimuodossa (totaaliobjekti), vaikka tilanne ei johda mihinkään päätepisteeseen. Tila voi jatkua loputtoman kauan.

Tilasta erottuvat teko, toiminta ja tapahtuma. **Teon** suorittaa toimija (agentti), esimerkiksi *Pekka lainasi kirjastosta lehden*. **Tapahtuma** on se, mikä tapahtuu itsestään (*Katolta putosi lunta*). Tapahtumat jaetaan teelisiin ja ateelisiin. **Teelinen** tilanne johtaa päätepisteeseen (*Puu kaatui maahan, Koiralle syntyi neljä pentua*). Teelisessä dynaamisessa tilanteessa huomio kiinnitetään itse prosessiin eli siihen, että loppupiste on saavutettu ('Puu on maassa', 'Pennut ovat elossa'). Punktuaalinen tilanne on aina teelinen. **Ateelinen** tilanne voi jatkua, se ei johda päätepisteeseen: *Talvimetsässä on kaunista* (tila), *Pennut juoksevat metsässä* (toiminta). (ISK 2004: 1432, 1436.) Teot ja tapahtumat ovat kehittyviä (dynaamisia) tilanteita. Kontrollloitua tekoa ilmaisevat transitiiviset verbit (esim. *ostaa, panna, viedä, rakentaa*). Toimintaa, joka johtaa päätepisteeseen, kuvataan yleensä transitiivilauseiden avulla (*Panin omenat jääkaappiin*). Suuntautumaton toimintaa ilmaistaan intransitiivisilla lauseilla (*Tyttö kävelee koivikossa*). (Mts. 848, 454.)

Toiminnan tilaa ilmaisevat mm. seuraavat lauseet:

Pojat ovat kalassa/kalalla 'kalastamassa'.
 Johtaja on lomalla 'lepäämässä'.
 Tytöt ovat sienessä 'poimimassa sieniä'.

Hän oli lounaalla 'syömässä ruokaa'.
 Risto on marjassa 'poimimassa marjoja'.
 He käyvät suomen kielen kurssilla 'opiskelevat suomea'.

Toimintaa ja tilaa ilmaisee myös MA-infinitiivi (3. infinitiivi): *Olen kirjoittamassa esseetä* (toiminta), *Mies oli nukkumassa* (olotila), *Olin juomassa kaakaota* (toiminta). Nämä esimerkit ovat rektiotapauksia. Edellä olevat olotilanilmaukset (*Pojat ovat kalassa* jne.) ovat metonyymisia siirtymiä, jotka lieene luotu vanhojen sijainninilmausten pohjalta eli vanhojen rakennemallien pohjalta. (ISK 2004: 1195; Onikki 1997: 90–93.)

Ilmaukset tyyppiä *Tyttö lukee kirjaa sohvalta* ovat epätavallisia. Ne kuvaavat staattista tilannetta, vaikka niissä käytetään erosijaa. On huomattava, että paikallissijojen käyttö staattisissa lauseissa erottuu monista indoeurooppalaisista kielistä. Lauseissa, jotka sisältävät *jäädä*-verbin, käytetään suomessa tulosijaa huolimatta siitä, että muutosta olion olotilassa ei tapahdu (*Jään kotiin*, *Miehet jäivät kioskille*). Verbi *jäädä* kuvaa staattista tilannetta ja samalla kontrolloitua tekoa. Siitä, että tekoa kontrolloidaan, kertoo elollinen subjekti (*Miehet jäivät kioskille*). Lauseessa *Laukku unohtui lattialle* olion tilassa tapahtuu muutos (kuvitteellinen siirtymä), joka motivoi tulosijan käyttöä. (ISK 2004: 1434; Hakulinen 1979: 522; Huumo 2005: 506–507.)

Staattisiin lauseisiin kuuluvat geneeriset lauseet. Geneerinen lause kuvaa ajankohdasta riippumatonta tilannetta (tai ominaisuutta): *Jäniksellä on pitkät korvat*. (Hakulinen – Karlsson 1988: 105.)

3.1.2 Aspektista

Kielentutkijat (ks. esim. Kangasmaa-Minn 1978: 26) kiinnittävät huomiota siihen, että verbin aspekti on eri asia kuin lauseen aspekti. Lauseen aspektissa on kyse tilanteen kestosta. Rajattu tapahtuma voi olla kestoltaan punktuaalinen eli

hetkellinen (*Bussi saapui pysäkille, Isä tuli kotiin*) tai voi kestää jonkin aikaa (*Eilen luin kirjan, Maalasin talon*). Aspektiltaan rajattu (perfektiivinen) lause ilmaisee tilanteen, jossa on tulos tai muutos. Rajaamaton (imperfektiivinen) lause kuvaa tilannetta, joka ei johda tulokseen (*Olen pelaamassa palloa*). Rajaamattomiin lauseisiin kuuluvat myös **habitualliset** lauseet. Ne kuvaavat jonkin ajanjakson aikana toistuvaa toimintaa, esimerkiksi *Tyttö soittaa pianoa*. (ISK 2004: 1430, 1444–1445.)

Verbin aspekti näkyy objektin (tai OSMA:n) sijapäätteestä. Akkusatiivi on resultatiivisen objektin tunnuksena, ja partitiivi on irresultatiivisen objektin tunnuksena: *Kirjoitin sinulle kirjeen, Pesen hametta* (Hakulinen – Karlsson 1988: 183). Verbin luontoa käsiteltäessä käytetään käsitteitä *resultatiivinen* ja *irresultatiivinen* tai *perfektiivinen* ja *imperfektiivinen*.

Resultatiiviset (perfektiiviset) verbit (esim. *löytää, lyödä, ampua, iskeä*) johtavat tulokseen: *Risto tappoi itikan kärpäslätkällä, Löysin asuntolasta torakan*, Syksyllä *Juhani ampui metson*. Irresultatiiviset (imperfektiiviset) verbit eivät johda mihinkään päätepisteeseen. Ne ilmaisevat päättymätöntä tekemistä (*Kaarnalaiva heiluu tuulessa*). Imperfektiviin verbeihin kuuluvat esimerkiksi tunnetta ja edestakaista liikettä kuvaavat verbit (*heilua, liikkua, kävellä* jne.). (ISK 2004: 1431, 1438, 348; Ojutkangas ym. 2009: 153.) Punktuaaliset verbit kuvaavat hetkellistä ja frekventatiiviset duratiivista tapahtumaa. Frekventatiiviset verbit (esim. *le-johdokset ohjailla, seisokella, tasapainoilla*) voivat kuvata sekä punktuaalista että duratiivista tilannetta. (ISK 2004: 360, 348–350.)

Toiminnan kesto ilmaistaan mm. paikallissijaisen adverbiaalilausekkeen avulla (esim. *Väsyin kahdessa tunnissa*).

3.2 Paikallissijojen rektiokäyttö

Rektio-käsite on laaja-alainen. Verbin rektiossa on kyse verbin pakollisesta määritteestä (*Poika rakastui tyttöön*). Adverbiaali on toinen verbin määrite (objekti on ensimmäinen). Jotkut paikallissijaiset adverbiaalit ovat hyvin riippuvaisia verbistä. Niitä kutsutaan verbin pakollisiksi määritteiksi eli adverbiaalitäydennyksiksi. (ISK 2004: 439.)

Pakollisella adverbialilla on tärkeä rooli, koska ilman tätä verbin merkitys on epäselvä. Rektiosijan ja semanttiseen luonteeseen perustuvan sijan välinen ero on häilyvä. Olennaista on, että rektiosijalla ei aina ilmaista paikkaa tai suuntaisuutta (esim. *Etkö pidä suklaasta? Kakku maistuu hyvältä/hyvälle*). (ISK 2004: 1177.)

3.2.1 Sisäpaikallissija rektiosijana

Rektiotapaukset ovat konstruktioita, joissa tietty sana voi olla vain tietyssä muodossa (tiettyssä sijassa). Verbin ja verbin täydennyksen välillä ei ole selvää semanttista yhteyttä, esimerkiksi tapauksissa, joissa käytetään verbejä *johtua*, *tottua* ja *tarttua*. (ISK 2004: 1177.) Elatiivirektio on lauseissa, joita pidetään tuloslauseina, esimerkiksi *Hänestä tulee opettaja* (mp.). Elatiivia käytetään lauseissa, jotka sisältävät verbin *hakea*, *etsiä* tai *löytää*: *Mies etsii kirjoja kirjahyllystä*, *Lapsi löysi pallon hiekkalaatikosta*. Nämä lauseet eivät ilmaise mitään suuntaisuutta. Esimerkkejä rektiosta:

Etsin lehteä hyllystä.
Hän tarttui narusta/naruun.
Mies ei pidä tanssimisesta.

Löysitkö tämän keittiöstä?
Pidän kansansaduista!
Tämä johtuu tietämättömyydestä.

Lauseet *Mies ei pidä tanssimisesta*, *Pidän kansansaduista* ja *Tämä johtuu tietämättömyydestä* kuvaavat abstraktista tilannetta ja muut lauseet konkreettista tilannetta.

Rektiosijaa käytetään myös, kun luovutaan tai kieltäydytään jostakin: *Mies luopui tupakoinnista*, *Eilen hän kieltäytyi tupakasta*, *Lapsi kieltäytyy puurosta*. Elatiivirektio on lauseissa, joissa henkilö ilmoittaa jotakin toiselle henkilölle tai kertoo tietävänsä jostakin asiasta: *Pekka keskustelee isänsä kanssa eläimistä*, *Riitelimme tästä asiasta*, *Hänellä on tietoa säästä* (substantiivin rektio).

Elatiivia käytetään MA-infinitiivin lauseissa tyyppiä *Tulin syömästä* ('ravintolasta') ja *Tulin ottamasta aurinkoa* ('rannalta'). Näissä lauseissa niin sanottu suuntasija ilmaisee suuntaisuutta, siksi nämä lauseet eivät kuulu

rektiotapauksiin. Elatiivin tavoin myöskään illatiivi ei ilmaise aina suuntaisuutta (*Hän rupesi tupakoimaan*). Illatiivi esiintyy usein MA-infinitiivisissä konstruktioissa: *Poika on parempi maalaamaan taloa kuin tyttöä*.

Vilkuna (1996: 86) nimittää rektioadverbiaaleja rektio-obliikveiksi (esim. *rakastua tyttöön, perustua siihen, pettyä johonkin*).

Rektio koskettaa myös adpositioita. Niitä käytetään paikallissijojen rinnalla paikan ja ajan ilmaisemiseen (Penttilä 1963: 498). Adpositiot ovat epäitsenäisiä sanoja, joiden pääsanana on genetiivi- tai partitiivimuoto. Postpositiot ovat merkitykseltään prepositioita yksinkertaisempia: *Jään maantien varteen, Tulin sinne kello kolmentoista maissa, On hyvä olla ihmisten keskuudessa*. (Hakulinen – Karlsson 1988: 155–156.)

Lauseet voivat sisältää transitiivi- tai intransitiiviverbin: *Lapset pitävät jäätelöstä* (intransitiiviverbi), *Pekka löysi verkosta hyvän tekstin* (transitiiviverbi).

Inessiivia rektiosijana käytetään harvoin (ISK 2004: 482). Esimerkkejä rektiosta:

Mies vaikenee asiasta.

Nainen rukoili jumalalta, jotta hän antaa --.

Poika tutustui tyttöön.

Hae lapsi tarhasta!

Hän ei pidä tästä.

Pekka perehtyi asiaan hyvin.

Naiset tulivat uimasta.

Paketti ei mahdu takakonttiin.

Unohdin kulhon sateeseen.

Valtio ajautui kaaokseen.

Lapsi kuuli kaikki kaapista.

Haen listasta ilmoituksia.

Lisää listaukseen pari nimeä!

Minusta tämä on oikein.

Viimeinen lause ilmaisee mielipidettä. *Minusta* (kirjakielinen *mielestäni*) on kommenttiadverbiaali. Verbit *vaieta* ja *innostua* vaativat elatiivitäydennyksen. Samalla tavalla käyttäytyvät kommunikaatioverbit (*puhua, kysyä, riidellä* jne.)(mts. 947).

Sisäpaikallissijoja käytetään ajan ilmaisemiseen: *Juhla jatkui yöhön, Opiskelin maanantaista perjantaihin, Konsertti kesti kolmesta kuuteen*.

3.2.2 Ulkopaikallissija rektiosijana

Ablatiivi- ja allatiivirektio on lauseissa, jotka sisältävät vaikutelmaverbin (esim. *Kukka **tuoksuu** hyvältä/hyvälle*). Vaikutelmaverbit vaativat rektiosijassa olevan predikatiiviadverbiaalin. Poikkeuksena ovat verbit *näkyä* ja *kuulua*: *Orava näkyy selvästi* (**Orava näkyy selvältä*), *Ääni kuuluu hiljaa/kovaa* (**Ääni kuuluu hiljaalta/kovalta*). Ablatiivirektio on lauseissa tyyppiä *He ovat ammatiltaan opettajia*, *Hän on luonteeltaan ujo*, *Pekka on koulutukseltaan parturi*. Ablatiivia käytetään myös ajan ilmaisemiseen (*Työ alkaa seitsemältä* 'kello seitsemän', *Kahdeltatoista olin lähdössä kotoa* 'kello 12'). (ISK 2004: 482, 1204, 1198; Leino 2010: 63.) Ablatiivia käytetään myös konkreettisissa ilmauksissa tyyppiä *Ilmapallot olivat kooltaan hyvin isoja*. Esimerkkejä allatiivirektiosta:

Hän on allerginen pölylle. (adjektiivin rektio, predikatiivilause)
 Mies nauroi tälle asialle.
 Poika suuteli tyttöä suulle.

Ulkopaikallissijaiset adpositiot ilmaisevat samoja seikkoja kuin paikallissijat. Niitä käytetään paikan, suunnan sekä ajan ilmaisemiseen: *Älkää kävelkö lasten edellä!* *Niitty oli lähellä tietä* (prepositio), *Maantien varrella* kasvaa pensaita, *Mies oli vailla* työtä (prepositio), *Oppitunti alkoi kello kahdeksan tienoilla* (Penttilä 1963: 498). Postpositiot ovat yleisempiä. Samoihin tehtäviin käytetään adverbeja: *Voisitteko tulla lähelle?* *Olemme kohta perillä*, *Alhaalla* oli iso kivi, *Sähkömies on ylhäällä*, *Meidän pitää kääntyä joko oikealle tai vasemmalle*.

3.3 Paikallissija-adverbiaalista

Paikallissijainen adverbiaali esiintyy lauseessa mm. pakollisena määritteenä eli täydennyksenä. Pakollinen adverbiaali ilmestyy lauseissa, jotka ilmaisevat erityyppisiä suhteita: paikallisuutta, aikaa, hallussapitoa, ominaisuuksia jne.: *Saarella asuu munkkeja* (paikka), *Miehellä on pentuja* (hallussapito), *Asunto näyttää mukavalta* (ominaisuus). Adverbiaali voi toimia koko lauseen

täydennyksenä. Ison suomen kieliopin (2004: 918, 935) mukaan paikkaa, tilaa, aikaa sekä omistajaa kuvaavia adverbiaaleja kutsutaan puiteadverbiaaleiksi (kehysadverbiaaleiksi).

3.3.1 Paikan ja suunnan adverbiaali

Suunnan adverbiaali kuvaa yleensä siirtymistä ja siirtämistä paikasta toiseen. Suuntasijaisten (olo- sekä ero- ja tulosijaisten) adverbiaalien käyttö perustuu Siron (1964: 28) suhdesääntöön: adverbiaali kohdistuu intransitiivilauseessa subjektiin (agenttiin) ja transitiivilauseessa objektiin (ISK 2004: 439, 922):

Pane kirje postilaatikkoon	(<i>kirje</i> objektina)
Kesäkukat ovat pöydällä.	(<i>kesäkukat</i> subjektina)

Paikkaa ilmaisee usein eksistentiaalilause. Konkreettisessa spatiaalisessa tilanteessa, jota peruslause tai eksistentiaalilause kuvaa, huomio kiinnittyy paikan adverbiaaliin: *Verannalla on kukkakimppu* (eksistentiaalilause). Yksinkertaisena paikan adverbiaalina pidetään olo- ja tulosijaista lokatiivia (ISK 2004: 933; Siro 1975: 60).

3.3.2 Ajan adverbiaali

Ajan ilmauksissa käytetään usein adessiivia (ISK 2004: 1198):

Aamulla satoi ensilumi.
1920-luvulla alkoi lama.

Aika on kategoria, joka liittyy kiinteästi verbin aspektiin. Kyse on ns. resultatiivisista ja irresultatiivisista verbeistä. Toiminnan kesto ilmaistaan mm. paikallissija-adverbiaalilla.

Pekka väsyi **tunnissa**.
 (tuloksellinen tilanne)

Aspekttiltaan rajattu lause kuvaa tilannetta, jossa on muutos: sana *tunnissa* ilmaisee, että lopputulos (väsymys) on tilanteen muutoksena.

4 AINEISTON ANALYYSI

Jotta voin kuvata, mitä merkityksiä paikallissijat valottavat, minun täytyy pystyä tulkitsemaan kunkin lauseen luonnetta ja ymmärtää, mitä lause ilmaisee. Lähdän liikkeelle siitä, että jaan paikallissijan sisältävät ilmaukset konkreettisiin ja abstraktisiin. Aineistoa käsiteltäessä huomaa, että konkreettisia olioita kuvaavat paikallissijailmaukset erottuvat selvästi abstraktisista ilmauksista.

4.1 Spatiaaliset ilmaukset opiskelijoiden kielessä

4.1.1 Paikallissijan hahmottaminen olo- ja suuntasijaksi

Lause-esimerkit paljastavat, miten spatiaalisen merkityksen tunnus (adverbiaalin sijapäätte) ”toimii” eri tehtävissä. Esitän teorialuvussa 2.1 mainitun Siron (1964: 29–30) taulukon omien esimerkkieni avulla:

LAATU	S U U N T A		
	olosija:	erosija:	tulosija:
SISÄSIJA	inessiivi (<i>Lelu on talossa.</i>)	elatiivi (<i>Hän tuli kaupasta.</i>)	illatiivi (<i>Ammeeseen valui vettä.</i>)
ULKOSIJA	adessiivi (<i>Hän on saunalla.</i>)	ablatiivi (<i>Veli tuli mökiltä.</i>)	allatiivi (<i>Äiti meni torille.</i>)
YLEISET PAIKALLIS- SIJAT	essiivi (<i>Hän on kokkina.</i>)	elatiivi (<i>Hän parantui sairaasta</i>)	translatiivi (<i>terveeksi</i>) (transl.)

Olennaista on, että spatiaalisessa merkityksessä on kyse konkreettisesta (fyysisestä) avaruudesta. Konkreettiset spatiaaliset merkitykset jakautuvat neljään tyyppiin: paikka, lähde, kohde ja reitti (Ilola 1994: 239). Spatiaalista merkitystä

osoitetaan sekä olo- että suuntasijoilla. Suuntasijat ovat ero- ja tulosija. Esimerkeistä näkyy, että mm. inessiivillä, elatiivilla ja illatiivilla ilmaistaan konkreettinen maantieteellinen paikka: *Helsingissä* (paikka), *Donetskista* (lähde), *Suomeen* (kohde) jne. Näen nämä alueet ”säiliöinä” (esim. lauseet 1, 2 ja 3):

1. *Olen asunut Suomessa yli kahden vuoden.* (E1.)
p.o. *Olen asunut Suomessa yli kaksi vuotta.* (maa ”säiliönä”, inkluusio; staattinen tila hahmottuu oikein; OSMA vrt. *Olen asunut täällä jo vuoden*)
2. - -, *ja pidän kaupunkiasumisesta paljon, erikoisesti Helsingissä.* (E10.)
p.o. - -, *ja pidän paljon kaupunkiasumisesta, erityisesti Helsingissä.* (kaupunki ”säiliönä”, inkluusio, staattinen tila, substantiivin määräite)

Lauseen 3 kuvaamat prosessit hahmottuvat niin reitiksi kuin inkluusioksi. Suhde sisältää mm. muutoksen jälkeisen tilan; kyse on menneestä ajasta, siksi on käytettävä menneen ajan muotoa:

3. *Tulen Suomeen - - Ukrainasta, Donetskista, isosta ja likaisesta kaupungista, - -.* (E4.) (alkupiste ja loppupiste, reitti/inkluusio)
(*Tulen Suomeen*: tulosija, loppupiste, muutoksen jälkeinen tila; *Ukrainasta, Donetskista, isosta ja likaisesta kaupungista*: erosija, alkupiste, muutoksen alkupiste)
4. - -, *illalla ihmiset menevät kaupassa ostaa ruokaa ja sitten ajaa kotoon.* (A78.) p.o. - - *ihmiset menevät kauppaan - - ja sitten ajavat kotiin.*
tai - -, *illalla ihmiset käyvät kaupassa ostamassa ruokaa ja sitten ajavat kotiin.* (ven. *заходят/сходят в магазин и едут домой*)

Tapauksessa 4 paikallissija on valittu väärin; *mennä* on suuntaverbi. Lause voidaan laskea imperfektiivisiin aspektiltaan tapauksiin. Venäjän kielessä on mahdollista käyttää myös etuliitteistä verbiä ja tulkita tilanne geneeriseksi. Venäläinen sana *домой* ’kotiin’ on kiteytynyt prepositioton sananmuoto.

Liikkeelle on ominaista suunta. Dynaamisessa liikkeessä (lause 3) on kyse prosessista, joka kehittyy ajassa. Spatiaalisen liikkeen kuvaamisessa tärkeänä on ajan käsite (Leino 1993: 187). Tämän tilanteen (3) voi tulkita opiskelijan vastauksena kysymykseen ”Mistä olet kotoisin?” (Venäjän kulttuurin mukainen

assosiaatio). Kyse on silloin tilasta eikä prosessista, koska prosessi ei tässä tapauksessa kehity ajassa.

Spatiaaliseksi hahmottuvat esimerkit kuvaavat enemmän tai vähemmän konkreettista paikkaa:

5. *Tavarataloissa käyn - - harvoin, - -* (E17.) (ven. *в универмагах*, rakennus inkluusiona)
6. *Tavarataloissa käyn - - harvoin, - -. Menen sinne - - ostamaan lahjoja - -* (E18.) ('yleensä käyn siellä', ven. *Бываю мам ('siellä'), когда покупаю подарки*, assosiaatio; p.o. *Käyn siellä - -*)

Proadverbi *siellä* (lause 6) ilmaisee abstraktisempaa paikkaa ('jollakin alueella'), mutta kontekstista on selvää, että kyse on kaupasta. Lause ei ilmaise konkreettista kaupan menoa, vaan sitä, että "tapana on tehdä niin" (silloin tällöin toistuva tilanne). Venäjässä voi tässä tilanteessa käyttää mm. etuliitteistä verbiä: *Я хожу (tai захожу) туда ('sinne') только за подарками*. Suomenkielinen käydä-verbin voi kääntää niin olo- kuin suuntaverbiksi. Esimerkissä 5 inessiivisija (inkluusio-suhde) määräytyy verbin mukaan: *Tavarataloissa* (verbin täydennys) *käyn - - harvoin*. Myös lauseessa 7 verbi vaatii olosijan (Missä syödään? Ravintolassa):

7. *- -, ihmiset perheen kanssa kävelevät puistolla ja syö ravintolaan ja illalla katson televisiota ja pelaavat lapsen kanssa.* (A79.)
p.o. *- -, ihmiset kävelevät perheensä kanssa puistossa ja syövät ravintolassa - -* (silloin tällöin toistuva toiminta)
8. *Se on - - paikka, jossa on metsä kaikissa* (A92.),
9. *mihin voit nähdä* (A103.) p.o. *- -, jossa metsää on kaikkialla, mihin silmä kantaa.* (*mihin*: kohdeväylä eli päätepiste)

Lauseessa 8 konkreettisuuteen viittaa vain pronomini *jossa*. Olosija inessiivi ilmaisee tilan. *Kaikkialla*-sanankäytön merkitys on assosiaatio-väylä (ven. *повсюду*). Pronominin *mihin* merkitys on kohdeväylä eli päätepiste: 'siihen asti ulottuu' (ven. *докуда глаз достаём*).

Seuraavissa lause-esimerkeissä kyse on konkreettisesta reitistä:

10. *Vounna kuluttua me olimme lähtinyt Kiotosta Pietariin.* (E74.)
p.o. *Vuoden kuluttua me lähdimme Kiotosta Pietariin.*
(reitti-suhde, ven. *уз Kuomo в Пемепбьрп*)
11. *Mies menee kaupassa ja halua ostaa epää ja maitoa.* (E123.)
p.o. *Mies menee kauppaan ostamaan leipää* - -.

Lähteä ja mennä ovat dynaamisia verbejä. Adverbiaalin on oltava suuntasijassa. Jos liike ei suuntaudu johonkin päämääräisesti, täytyy käyttää tilanteeseen sopivaa verbiä, jonka merkitykseksi tulee 'mies kävelee kaupan sisällä ja katselee ruokaa' (imperfektiivinen aspekti).

12. *Opiskelin suomea luokassa ulkomalaisia varten ja - -. Sitten menin* (p.o. *pääsin*) *lukioon* - -. (E124.) (inkluisio 'rakennukseen', suunta)
13. *Kaksi naista puhuvat puhelimesta.* (A125.)
p.o. *Kaksi naista puhuu puhelimeen.* (kontakti-suhde; ven. *Две женщины разговаривают* ('keskustelevat') *но телефону*: kyse ei ole suunnasta)

Lauseeseen 12 sopii paremmin abstraktiverbi, koska 'ensin päästetään ja vasta sitten mennään, kävellen tai raitiovaunulla'. Sana *lukio* tarkoittaa tiettyä tasoa ja instituuttia; spatiaaliset piirteet ovat lisämerkityksenä. Esimerkki 13 kuvaa suuntautumista: 'naiset antavat tietoa toisilleen'. *Puhelimesta*-adverbiaalin merkitys voidaan tulkita niin, että kaksi naista keskustelee puhelimesta eli keskusteluaiheena on puhelin. Semanttisena suhteena on kuitenkin kontakti tai inkluisio.

14. *Lokakuussa ajatelsin, että voin mennä Suomessa elämä ja työtäma.* (A85.)
p.o. *Lokakuussa ajattelin, että voin mennä asumaan ja työskentelemään Suomeen.*
15. - - minä oli Italiassa. *Minä aurinkoan ja uiman meereen.* (A68.)
p.o. - - kävin Italiassa. *Otin aurinkoa ja uin meressä.* (ven. *вплыл в море 'suuntauduin mereen')
16. *Vapaa aikana mina menen kuntosaaliin.* (A73.) Siksi mina tykkään tervise elu. p.o. *Vapaa-aikana käyn kuntosalissa.* (käydä-verbi on sopivampi)

17. Katsoin paljon Helsinki, Vantaa ja Espoo. *Menin mieheni kanssa teatteriin, ja elokuvateatteriin.* (A58.)
 p.o. Tutustuin hyvin Helsinkiin, Vantaaseen ja Espooseen. *Kävin mieheni kanssa teatterissa ja elokuvateatterissa.*

Dynaamisessa tilanteessa (14) verbin *mennä* kanssa täytyy käyttää suuntasijaa. Lause 15 kertoo kontekstin mukaan toistuvasta tapahtumasta (imperfektiivinen aspekti), mutta kirjoittajan valitun sijapäätteen merkitys on 'otin aurinkoa ja jäin ikuisiksi ajoiksi mereen' (**uiman meereen*). Tilanne on kuitenkin rajaamaton. Samantyyppinen tilanne on esimerkissä 16, jota voi laskea ns. habituaalisiin lauseisiin. Toistuvista tapahtumista kerrotaan myös lauseessa 17. Verbi *käydä* sopisi tilanteeseen paremmin.

18. *Näkyi Suomenlinna vihreässä suuressa saarella* (E53.)
 (p.o. *Suomenlinna näkyi suuresta vihreästä saaresta*)

Tässä esimerkissä ei ole liikeverbiä, mutta on käytettävä suuntasijaa. Tilanne vaatii kiinnittämään huomiota siihen paikkaan, josta Suomenlinna näkyi: 'jokin näkyy jostakin'. Tilaa voi tarkastella eri näkökulmista. Tämän tilanteen voi tulkita fiktiiviseksi reitiksi. Näin ollen syntaktiset seikat, mielikuvat ja näkökulma luovat tulkinnan; ne motivoivat paikallissijan. Myös aistihavaintoverbi motivoi suunnan ja sijan.

Seuraavissa esimerkeissä suunta on valittu oikein (ks. Liite: 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 (*kukkaruukuissa*) ja 26. Lauseessa 27 *saada*-verbin merkitys on 'ottaa jostakin'. Kyse on tilanteen muutoksesta (perfektiivinen aspekti):

27. Luulen, *kun opiskelen suomea saan sopiva työpaika Suomessa.* (A89.)
 p.o. - -, *kun opin suomen kielen, saan Suomesta sopivan työpaikan.*

28. Minusta hyvä työpaikka on siitä - -, *mihin* *sinä haluaisit mennä aamulla* (A11.) - -.
 p.o. Minusta hyvä työpaikka on paikka, josta tykkää, *johon* *haluaa mennä aamulla*, - -. (Päälause on predikatiivilause.)

Mihin-lause (28) on *paikka*-substantiivin määritteenä. Suunta on valittu oikein. Ilmaus *johon* on konkreettinen ja merkitykseltään inkluusio.

29. *Kauppatorille ihailimme kauan kukkia pienissa ruukuissa ja isoissa laatikoissa.* (E58.)

p.o. *Kauppatorilla ihailimme kauan kukkia pienissä kukkaruukuissa ja laatikoissa.* (frekventatiiviverbi, jatkuva tilanne, olosija adessiivi)

Esimerkissä 29 tila on hahmotettu jostakin syystä väärin. Opiskelija käyttää suuntasijaa. Kyse on staattisesta tilanteesta: 'Kun kävelimme kauppatorilla, katsoimme kukkia'.

30. Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila. *Seurava kerossa menee remonti tai ihmiset muuttaa uusissa asunnossa* - -. (A126.)

p.o. *Toisessa kerroksessa on joko remontti tai ihmiset muuttavat uuteen asuntoon.* (Mihin? Uuteen asuntoon, koska ihmiset eivät muuta nurkasta nurkkaan; kongruenssivirhe: *seurava? kerossa)

31. *Yksi mies puhut puhelinen.* (A127.)

p.o. *Eräs mies puhuu puhelimeen.* (puhua puhelimesta on puhekieltä; kaksoisvokaali puuttuu)

32. *Haluan ensi menee kotona.* (A128.)

p.o. *Haluan ensin mennä kotiin.* (Mennä-verbi vaatii suuntasijan; -na on yleisen paikallissijan tunnus, joka ei ilmaise suuntaisuutta ja siksi ei sovi tänne tilanteeseen.)

33. *Ensi kesänä mina menin Venäjä - - ja siten takaisin Suomessa.* (A129.)

p.o. *Ensi kesänä menen Venäjälle ja sitten takaisin Suomeen.* (Dynaaminen liikeverbi vaatii suuntasijan.)

34. *Ensi kesänä minä halua menin lomalla.* (A130.)

p.o. *Ensi kesänä haluan mennä lomalle.* (dynaaminen liikeverbi; abstrakti olio)

35. *Sen jälkeen minä vastaan kysymyksen* (p.o. *kysymykseen*). (A131.)

Yllä olevissa lauseissa olo- ja suuntasijat on hahmotettu väärin. Esimerkissä 30 kirjoittaja käyttää *mennä*-verbiä *olla*-kopulan sijaan. Verbi *muuttaa* vaatii suuntasijaa illatiivia. Vastaava venäjänkielinen lause voi sisältää *mennä*-verbin mutta ei välttämättä: on mahdollista käyttää lausetta *Toisessa kerroksessa on remontti käynnissä* (ven. *На втором этаже идет ремонт /ведётся ремонт*).

Esimerkeissä 31 ja 35 kaksoisvokaali jäi toteutumatta; virhe liittyy kuulemisen ongelmaan.

Verbit *valua* ja *korjata* ovat alkeistason opiskelijoille tuntemattomia. Verbi *valua* sopisi hyvin seuraavaan lauseeseen:

36. Heille on problema keitiossa. *Vesi on lattialle*, mies koristaa. (A132.)
 p.o. Heillä on ongelma keittiössä. *Vesi/vettä valuu lattialle*, mies korjaa vikaa. (suuntasija allatiivi)
 tai *Vesi on lattialla* - -. (merkitys on sijainti, olosija adessiivi)
 (tai e-lause: *Lattialla on vettä*)

Sanotaan, että vesi valuu, tulee tai joutuu johonkin tai jonkin pinnalle (36). Tässä esimerkissä on kyse kontaktista lattian pintaan (löyhempi kontakti, vrt. *tahra lattiasa*). Olennaista on, että suuntasijaa ei saa tässä tapauksessa käyttää *olla*-verbin kanssa. Tämä ei kuitenkin tarkoita, että *olla*-verbiä täytyy käyttää ainoastaan oloverbin kanssa. Kun vesi siivotaan lattialta, sanotaan *Tämä vesi on lattialta* (erosija ablatiivi).

4.1.2 Sisä- ja ulkotilan hahmottaminen

Opiskelijat käyttävät aktiivisesti kirjoituksissaan niin sisä- kuin ulkopaikallissijoja. Paikallissijan merkitykseen liittyy mm. sijan laatu, mikä oli kuvattu tarkemmin luvussa 4.1.1. Lause-esimerkit osoittavat, että fyysisen paikan tai sijainnin ilmaiseminen on paikallissijojen keskeinen tehtävä. Esimerkeistä näkyy, että inessiivillä ja adessiivillä ilmaistaan konkreettinen paikka:

37. - -, *ja pidän kaupunkiasumisesta paljon, erikoisesti Helsingissä*. (E10.)
 p.o. - -, *ja pidän paljon kaupunkiasumisesta, erityisesti Helsingissä*.
 (kaupunki ”säiliönä”, inkluusio, staattinen tila, substantiivin määräite)
38. - -, *mutta tässä ovat paljon huonoa koska - - bussissa on kylmä talvella*. (A110.) (staattisuutta)
39. Kyllä sinä tiedän, että puutarhalla on aina paljon työtä. - -. Minulla oli työtä riittä. *Vielä olin minun vanhan työpaikassani*. - -. Minäkin olen kielenopettaja. (E48.) p.o. - -. *Kävin vielä vanhassa työpaikassa*. (’paikka’, ’työ-

suhde'; kongruoiva määrite *vanhassa*; silloin tällöin toistuva tilanne)

Esimerkissä 37 määritteen *Helsingissä* ei tarvitse kongruoida pääsanansa kanssa (vrt. esimerkin 39 adverbialilauseke: *vanhassa työpaikassa*). Opiskelijalta ei vielä ollut työsuhde loppu (39), siksi puutarhassa oli paljon tekemätöntä työtä. Ulkosijan tunnus *-lla/-llä* ei aina kerro konkreettisuudesta:

40. Ihminen ei ymmärtä, *ettei hän ole ainoa elävä olento Maalla*, - -. (E49.)
 p.o. Ihminen ei ymmärrä, *ettei hän ole ainoa elävä olento maan päällä*,
 - -. (kontakti, kyse on maan pinnasta ja merkityksen 'pinnan päällä' korostumisesta)

Esimerkin 40 semanttinen suhde on kontakti: merkitys on 'olento maan pinnan päällä'. Tämä osoittaa, että kontaktin merkityksen eli päälläolon ilmaisemiseen täytyy käyttää *l*-sijaa. Ulkosijaa voidaan käyttää lekseemeissä *maapallo* ja *planeetta* (*ainoa elävä olento maapallolla/planeetalla*), mutta näitä sanoja ei tekstissä esiinny. Ilmauksissa 41 (sivulause) ja 42 on kyse suhteellisen konkreettisesta paikasta:

41. *Tulen - - kaupungista, jonka alueella* (p.o. *alueella*) *asuu yli miljoona ihmistä* - -. (E5.) (sivulause kuvaa tilaa; tilaverbi *asua*, e-lause, assosiaatio)
42. - - *vuosituhansien aikana* (p.o. *ajan*) *ihmiset ovat asuneet maalla*, koska he eivät ole muualla (p.o. *muulla*) tavalla voineet hankkia ravintoa itselleen. (E35.) (*maalla* 'maaseudulla', assosiaatio)

Nämä esimerkit voivat hahmottua assosiaatioksi (*alueella*, *maalla*). Päälauseeseen sisältyvä paikan adverbiali *kaupungista* (41) on konkreettinen paikka: sijan merkitys on lähde, suhteenä on reitti/inkluusio. Tämä adverbiali toimii 41:sen lauseen kontekstina. Lauseessa 41 käytetään ulkosijaa, vaikka puhe on kaupungista ('kaupunki' on sama kuin 'kaupungin alue'). (Suuntasijoista oli puhetta luvussa 4.1.1.)

43. *Lähtimme kotoani Maneezikadulle ja menimme lahdelle*. (E50.) Rantalla ja merellä oli veneet ja jahtit. (*kadulle*: kontakti; vaihtoehtona on lause: - - ja

menimme kävelemään meren lahden rannalle; liikeverbit, suuntaisuus)

44. *Rantalla ja merellä oli veneet ja jahtit.* (E51.)
(p.o. *rannalla*; astevaihtelu; vakiintunut ilmaus)
45. *Aurinko paisti kirkaaksi* (p.o. paistoi kirkkaasti) *rantakadulle*, - -. (E52.)
(kontakti-suhde: kyse on kadun pinnasta)
46. *Näkyi Suomenlinna vihreässä suuressa saarella* (E53.)
(p.o. *Suomenlinna näkyi suuresta vihreästä saaresta*).

Lause 43 toimii kontekstina esimerkille 44. Inessiivimuoto voi olla vaihtoehtona: *Rannassa ja merellä oli veneitä ja jahteja*. Kyse on rannan, meren ja rantakadun pinnasta. Adessiivimuoto *rannalla* ei korosta kontaktia. Esimerkin 46 merkitys on toisentyypinen. Kyse on katsekontaktista. Myös seuraavissa ilmauksissa on kyse kontakti-suhteesta:

47. *Haluaisin käydä kesämökillä saunassa lölymassa vasta kera*, koska kaupungissa saunassa en tapai vastaa. (E55.)
p.o. *Haluan käyttää kesämökkisaunassa lölyssä vastaa*, koska kaupunki-saunassa ei sitä ole. (infinitiivi ei sovi)
48. Eilen aamulla minä nousin kello 9, *en voimistelut mutta kävin suihkussa*. (E56.)
49. Minun vaimoni olet kotoisin Anapasta. *Se on kaupungin mustamerella*. (E64.)
p.o. Vaimoni on kotoisin Anapasta. *Se on kaupunki Mustanmeren rannalla*. (sijainti meren läheisyydessä, assosiaatio/kontakti ven. *у моря, на берегу Чёрного моря*; predikatiivilause)

Esimerkeissä 47 ja 48 ilmaisin (tunnus) on valittu oikein. Suhteena on kontakti: *lölyssä* ja *suihkussa* (ilmaus ”olla sateessa” assosioituu samalla tavalla). Verbiä *lölyä* ei ole suomen kielessä, mutta opiskelija yritti sanasta *löly* keksiä MA-infinitiivin (**lölymassa*). Lauseessa 47 substantiivivartaloon täytyy liittää inessiivin tunnus *-ssa*; verbiä *käydä* ei kannata käyttää.

Aineiston esimerkit osoittavat, että kontakti-ilmaukset eivät ole kirjoittajille läpinäkyviä. Venäjän kielessä esiintyy usein ulkosija, esimerkiksi

venäjässä käytetään prepositiollista sijamuotoa: *на земле* '*maan päällä', *на берегу реки* '*joen rannalla', *на картине* '*kuvalla'. Prepositioita käytetään nimityssanaluokkien yhteydessä (ven. знаменательные части речи), yleensä substantiivien kanssa (Rozental ym. 1995: 341). Näin ollen prepositio esiintyy taivutuspäätteen yhteydessä. Suomen kielen ilmaus *istua maassa* kuulostaa oudolta, kun ei tunne suomalaista tapaa ilmaista kontakti-suhdetta: merkitys ymmäretään venäjäksi joko inklusiona 'istua maan sisällä' tai kontaktina 'istua maan alla, pinnan alla'. Voidaan todeta, että suomen kielessä raja kontaktin ja inklusion välillä on häilyvä. Seuraavan ilmauksen suhdetta voi pitää abstraktisena kontaktina:

50. *Mina asun **yhdeessä** minun vaimoni*, - -. (A133.)
(adverbi *yhdessä*, ven. вместе)

Aineiston esimerkit paljastavat, että myös ilmakehä ja luonto nähdään tietynlaisina "säiliöinä". Verbeistä muodostetut substantiivit *levittäminen* ja *päästäminen* (51) vaativat suuntasijan:

51. *Polttoaineiden käyttämisen takia ilmaan kokontuu hiilidioksiidia*, - -. (E59.)
p.o. *Polttoaineiden käyttämisen takia ilmaan **kerääntyy** hiilidioksiidia*, - -.
(kontakti-suhde)
52. Yksityisissä tapauksissa voi seurata luonnon riistämistä. *Esimerkiksi jäteveden, saasteiden levittäminen mereen, myrkyllisten jätteiden jättäminen luontoon, myös metsän, puiden tuhoaminen kaupunginosia rakentaessa*.(E60.) (*luontoon* vrt. *ympäriille*: sisä- ja ulkosija)
p.o. - -, *esimerkiksi jäteveden ja saasteiden levittämistä mereen ja myrkyllisten aineiden päästämistä luontoon sekä metsän hävittämistä kaupungin alueita rakentaessa*. (inklusion/kontakti)

Suomenkieliset ihmiset kiirehtivät kuumina kesäpäivinä *luontoon* (sisäsjainen sananmuoto *luontoon*) ja venäjänkieliset *на природе* (ulkosijainen prepositio *на* '*luonnon päälle'). Suhde voidaan tulkita niin kontaktiksi kuin inklusioksi. Merta on helppo kuvitella säiliöksi. Meren pinnalla voi olla alus: suhteena on kontakti (esim. aikaisemmin käsitelty lause 44 *Rannassa ja merellä oli veneitä ja jahteja*). Venäjän kielessä voi inklusion-suhteen merkitä ulko- tai sisäsjalla, jos on kyse maantieteellisistä nimistä (minun esimerkkejä):

Nevanlahden rannalla Vasilinsaarella (Vasilinsaaressa) on Morskoi Vokzal (ven. На берегу Невской губы на Васильевском острове есть Морской вокзал). (venäjässä käytetään ainoastaan ulkoista prepositiota)

Vuoksen vesistö laskee Laatokkaan (ven. Бассейн Вуоксы впадает в Ладогу). (järvi säiliönä, inkluusio)

Aineistosta löytyy paljon maantieteellisiä nimiä (53, 54, 55, 56). *Lauttasaari*-paikannimessä (55) on käytettävä sisäsijaa. Länsi-Helsingissä sijaitsevaan viheralueeseen kuuluu saari sekä merellinen kaupunginosa. Vastaavassa venäjänkielisessä ilmauksessa käytetään ulkosijan merkityksessä olevaa *на*-prepositiota. Ulkosijoja käytetään suomen kielessä esimerkiksi nimissä *Pohjanmaalta, Ahvenanmaalla, Tampereelle ja Venäjälle*. Saarimaa (1967: 209) huomauttaa kuitenkin, että Suomessa on tapana sanoa *Ihmiset asuvat kauniissa Tampereessa* (*kauniilla Tampereella) ja *Ihmiset asuvat laajassa Venäjänmaassa* (*laajalla Venäjänmaalla). Ulkomaisista paikannimistä käytetään suomen kielessä yleensä sisäpaikallissijaa: *Ruotsista, Kiinaan, Azerbaidžanissa, Thaimaahan* tai *Thaimaalle; Venäjällä/Venäjältä* on poikkeustapauksena. Saarista käytetään tavallisesti ulkopaikallissijaa. (ISK 2004: 1192.) Aineistosta löytyi mm. seuraavat paikannimen sisältävät lauseet:

53. *Niin tapahtyi Muinas-Egyptissä kymmenen tuhatta vuotta sitten, missä metsän väärinkäytöstä johtui maanpinnan kuivuminen ja asustuksen siirtyminen rannikolle.* (E61.)
p.o. *Niin tapahtui Muinais-Egyptissä kymmenen tuhatta vuotta sitten, kun metsän väärinkäytöstä johtui maanpinnan kuivuminen ja asutuksen siirtyminen rannikolle.* (inkluusio)
54. *Minulla oli työtä riittä. Vielä olin minun vanhan työpaikassani. Kazanissa olin työssä yliopistossa.* Minäkin olen kielenopettaja (E62.)
p.o. - -. *Kävin vielä vanhassa työpaikassani. Työskentelin Kazanin yliopistossa.* (inkluusio-suhde, lisämerkityksenä osa–kokonaisuus-suhde)
55. *Asumme Helsingissa, Lauttasaaressa.* (E63.)
p.o. *Asumme Helsingissä, Lauttasaaressa.* (inkluusio-suhde, rajattu alue, kaupungin osa, osa–kokonaisuus-suhde: Helsinki on kokonaisuutena)
56. *See mökki ASuA KARKKiL[-]SSA.* (A19.)

p.o. *Tämä mökki sijaitsee Karkkilassa.* (inkluusio, rajattu alue, lisämerkityksenä on osa–kokonaisuus-suhde)

Seuraavat ilmaukset voidaan laskea assosiaation merkitykseen liittyviin ilmauksiin:

57. Meidän on aika palata kotiin. *Menimme Bulevardille pitkin Eteläesplanadi, ja Pohjosesplanadi yli tulimme Tuomiokirkolle Senaatintorille, jolta suuntaunut kotiin.* (E65.)

p.o. Meidän oli aika palata kotiin. *Menimme Bulevardia **pitkin** Eteläesplanadille ja tulimme Pohjosesplanadin yli Tuomiokirkolle Senaatintorille, josta suuntasimme kotiin.*

58. - -, työskennelin Kiiton yliopistossa mutta asuimme Kiiton **lähellä**, Kiiton naapurikylässä, jonka nimi on Hieidaira. (E66.)

p.o. - -, työskentelin Kiiton yliopistolla, mutta asuimme Kiiton lähellä sijaitsevassa kylässä, jonka nimi on Hieidaira.

Ulkosijainen adpositio *lähellä* ilmaisee samaa läheisyyttä kuin adverbti *lähellä*. Lauseessa 58 olisi voinut opiskelija käyttää konkreettisempaa sisäsijaista *vieressä*-postpositiota. Tätä inessiivimuotoista postpositiota on käytetty mm. lauseessa 59:

59. *Koulun vieressä on ollut* (p.o. *oli*) *talonpojan talo* (ven. *Рядом со школой был дом крестьянина*). (E69) (myös *koulun lähellä*: abstraktisempaa)

Konkreettisen ja abstraktisen raja on kuitenkin häilyvä. On huomattava, että epämääräisempi ulkosijainen *vierellä*-sana sisältää vähän toisenlaisen merkityksen ja siksi erottuu *vieressä*-sanamuodosta. Kirjoittaja pohtii esseessään tunteita, jotka liittyvät äidiltä irtautumiseen:

60. *Sinä olit vieressäni aina*, kun minä tarvitsin apua tai tukea (E67.)
p.o. *Olit vierelläni aina*, - -.

Sama esseen kirjoittaja käyttää toisessa lauseessaan myös ulkosijaista adverbia *lähellä*, joka on hyvin konkreettinen:

61. - -, opetit minua itsenäistymään - -. Minä menin opiskelemaan toiseen

kaupunkiin ja järjestin minun asioitani itse, *mutta tunsin, että sinä olit lähellä*. (E68.)

p.o. Vaikka menin opiskelemaan toiseen kaupunkiin ja järjestin itse asiani, *tunsin, että olet lähellä* 'tunsin olevani turvassa sinun lähelläsi' (ven. - -, *я чувствовала, что ты рядом* 'рядом с тобой я чувствовала себя в безопасности')

Lauseessa 60 *vierelläni*-ilmaukseen liittyy possessiivinen (perhe, yhteen kuuluminen) ja osa-kokonaisuus-merkitys (tytär ja äiti). Konkreettinen spatiaalinen läheisyys tuntuu olevan kuitenkin läsnä. Aineistosta löytyi myös seuraavanlaiset esimerkit:

62. *Kello kymmenen menen yliopistoon ja tulen yliopistosta kello puoli yhdeksäntoista*. (E70.)

p.o. *Kello kymmenen menin yliopistoon/yliopistolle ja tulen yliopistosta/yliopistolta puoli seitsemän*. (inkluusio/assosiaatio)

63. - -, *kirpputorissa on paljon asja müümässä*, - -. (A32.)

p.o. *kirpputorilla on paljon tavaraa*. (tila; avara paikka, assosiaatio, ven. *на блошином рынке много товаров/товара*)

64. - -, *tässä on müüjat ja asiakait* kuka on ostetud paljon asja. (A31.)

p.o. - -. *Täällä on myyjiä ja asjakkaita*, jotka ostavat tavaraa. (avara paikka, assosiaatio-suhde; adverbi; ven. *здесь*)

65. Ilma oli niin kirkas, *että lapset näkivät peuran eläintarhalla Korkeasaarella*. (E71.)

p.o. - -, *että lapset näkivät peuran Korkeasaaren eläintarhassa*. (inkluusio-suhde; tarha on aidattu säiliömainen paikka, ven. *олень в зоопарке* 'peura eläintarhassa')

Ulkosijaiset sananmuodot *yliopistolle*, *täällä* (adverbi), *kirpputorilla*, *ympärillä* (postpositio) ja *kaikkialla* (adverbi) sisältävät merkityksen 'avara paikka'. Kyseessä on sekä yläpinnan piirteet että läheisyyden piirteet. Tapauksessa 64 kyse on opposition *täällä/tässä* hahmottamisesta.

66. *Kuvasta on kesä*. (A62.)

p.o. *Kuvassa on kesä*. (olosija)

67. *Kuvalla* (p.o. *kuvassa*) *on paljon lunta*. (A134.)

(Kontakti-suhteen täytyy olla s-sijainen: vrt. *Seinään on piirretty* ja *Seinälle on ripustettu kuva*.)

68. *Valokuvassa saunassa on kaksi laudeja, sanko ja kiuas.* (E57.)
 p.o. *Valokuvassa saunasta on kaksi laudetta, sanko ja kiuas.*
 (*saunasta*: abstrakti merkitys)

Yllä olevat eksistentiaalilauseet sisältävät intransitiiviverbin *olla*, joka kuvaa staattisuutta. Näissä esimerkeissä ei voi olla suuntautumista; staattinen tila jatkuu. Niin kesä kuin talvi (66, 67) ja saunakalusteet (68) ovat mielikuvituksen toimintoa: vrt. *Kuvassa on reikä* (minun lause). Näissä lauseissa paikallissijojen tunnusten merkitykset ovat abstrakteja eivätkä liity spatiaalisuuteen. Toisessa tilanteessa, kun kuva on lumessa, sanotaan: *Kuvan päällä on lunta*; semanttiseksi suhteeksi tulee kontakti. Kiinteää kontaktia olion pintaan tai kiinteää yhteyttä ilmaisevat myös lauseet *Hän lukee aina paperista*, *Vanhaäiti istuu puhelimesta* ja *Mies raapii itseään jalasta* (ISK 2004: 1190, 1193). *Valokuva*-substantiivin määritteenä on erosijainen sananmuoto *saunasta*. Vastaavan merkityksen ilmaisemiseen käytetään venäjässä genetiivimuotoa: **saunan valokuvalla*. Venäjän kielessä *na*-prepositiota voi käyttää kaikissa kolmessa esimerkkilauseessa. Mielenkiintoista on, että spatiaalinen kontakti-ilmaus *istua puussa* (minun ilmaus) on koodattu eri kulttuureissa eri tavalla: suomenkielinen ihminen sanoo *Kanarialintu istuu puussa* ja venäjänkielinen *Kanarialintu istuu puulla*.

Seuraavassa esimerkissä tila hahmottuu oikein:

69. *Minä kavin WC:ssä*, pesin kasvot hampaita, (A17.)
 p.o. *Kävin WC:ssä*, pesin kasvot ja hampaat.

Opiskelija tulkitse tilan sisätilaksi, suhteen inkluusioksi. Tässä (69) on käytettävä etuvokaalista sijapäätettä. Takavokaalista päätettä käytetään ainoastaan *vessassa*-sanassa. Tämä sananmuoto on käytössä WC-lyhenteen rinnalla; vokaalien vaihtelu liittyy vokaaliharmoniaan eli vokaalisointuun (ISK 2004: 49).

70. [kuvassa] *Tyttö ja poika osta jatteloa kioskilta*. (A135.)
 (-*lta*/-*sta*: kumpikin vaihtoehto on mahdollinen)

Tässä lauseessa sisätila ei korostu. Jos kyseessä R-kioskin tyyppinen ostopaikka, on käytettävä sisäsijaa. On huomattava, että Suomessa on tapana ostaa ”jostakin”, mutta Venäjällä ostetaan (ja otetaan) aina ”jossakin”: venäjässä ei tämäntyyppisissä ilmauksissa käytetä erosijaa vaan olosijaa: *Девочка и мальчик покупают в киоске* (’kioskillä/kioskissa’) *мороженое*.

4.1.3 Tyypillisiä inkluusio-, kontakti- ja assosiaatio-ongelmatapauksia

Tässä alaluvussa tarkastelen paikallissija-adverbiaalien merkityksiä, myös suuntaisuutta sekä paikallissijojen laatua eli sisäsijaisuutta ja ulkosijaisuutta. Paikallissijojen virheellistä käyttöä (väärää valintaa tai sijan ylikäyttöä) esiintyy niin alkeistason opiskelijoilla kuin edistyneillä. Paikallissijojen virheellistä käyttöä esiintyy mm. seuraavissa lauseissa:

71. ViimeNe juhla oli „Uusi Vuotta”. *OLiN lApsi–jA KAVeRi–KANSSA möKKiSSÄ*. (A18.)
p.o. Viime juhla oli uusi vuosi. *Olin lapseni ja kaverini kanssa mökillä*. (kyse on koko mökin ympäristöstä eikä vain mökin sisätilasta)
72. *See pAiKKA ASuA metSAS*. (A20.)
p.o. *Tämä paikka on metsässä*. (Opiskelija on käyttänyt ilmeisesti viron kielen mukaista morfologiaa, siksi osa inessiivin päätteestä on jäänyt pois. Suhteena on inkluusio. Venäjässä tila hahmottuu samalla tavalla.)
73. Hyvä asja on *et oman kotona ei tarvi pitka kävely keskusta ja samoin ei ole pitka tee ranta*. (A42.)
p.o. Hyvä asia on se, *että kodista ei ole pitkä matka kävellä keskustaan ja myös rantaan/rannalle*. (sijojen merkitykset ’tietystä paikasta tiettyyn rajaan asti’ ven. *дopoзa om дома do чeнтpa u do бeпeзa*; inkluusio ja reitti)

Aineisto paljastaa, että sisätilan ja ulkotilan hahmottaminen tuottaa kirjoittajille vaikeuksia. Esimerkissä 71 kyse on ilmeisesti assosiaatiosta eikä inkluusiosta: *mökillä* merkitsee ’avara paikka’. Lauseessa 72 sija on valittu oikein, koska opiskelija pyrkii käyttämään inessiiviä, mistä kertoo vajaa pääte *-s*. Kirjaimet on jätetty pois: *s*-päätteinen sananmuoto *metSAS* ’metsässä’ on lainattu viron kielestä.

Virheet koskevat myös essiiviksi kiteytyneitä adverbeja. Esimerkissä 73 kirjoittaja ei osannut löytää tilanteeseen sopivampaa *koti*-sanana elatiivimuotoa. *Kodista keskustaan ja rantaan/rannalle* -ilmauksen merkitys voi olla tässä kontekstissa 'etäisyys omalta talolta keskustaan ja rantaan'. Kyse on reitistä, sillä kirjoittaja ei kerro konkreettisesta kotoa lähtemisestä eli rakennuksen sisältä poistumisesta. Lause kuvaa tilaa. Voidaan käyttää myös *talo*-lekseemiä (*talolta*: assosiaatio).

74. *Ensi kesänä ma haluan ajaa Tailaniin*, siksi - - (A71.)
p.o. *Ensi kesänä haluan matkustaa Thaimaahan* - -. (taivutuksessa on ongelma; väärä maan nimi *Tailan)
75. - - *mutta päiväkotin* ovat paljon lapset - -. (A118.)
p.o. - -, *mutta päiväkodissa on paljon lapsia* - -.
76. Kyllä sinä tiedän, *että puutarhalla on aina paljon työtä*. (E47.)
p.o. Tiedäthän, *että puutarhassa on aina paljon työtä*.

Puisto, päiväkotit ja puutarhat ovat rajattuja alueita. Esimerkissä 76 opiskelija on todennäköisesti sekoittanut kontakti-suhde (*tarhassa* ven. *в саду*) assosiaatio-suhteeseen (ven. *на огороде* 'kasvimaalla'). Tapauksessa 75 paikan adverbialilla puuttuu. Ilmauksessa 74 on käytetty väärää vartaloa **Tailani*, siksi sijapäätte on täysin epäonnistunut.

77. *Rantalla ja merellä oli veneet ja jahtit*. (E51.)
p.o. *Rannassa ja merellä oli veneitä ja jahteja*. (*rannassa*: kiinteä kontakti)
78. *Mellä ei ole paljon erilaisia palveluja lähellä*. (A93.) (ven. *у нас* 'meillä')
p.o. *Meidän lähellä ei ole paljon palveluja*. (eksistentiaalilause; spatiaalinen merkitys)

Lauseen 77 paikallissijojen merkitykset on käsitelty luvussa 4.1.2. Esimerkki 78 osoittaa, että ulkosijaa adessiivia on käytetty ylimääräisesti. Tämän lauseen merkitys on parempi ilmaista eksistentiaalilauseella eli paikan adverbialilla alkavalla ilmauksella: *Meidän lähellä/meitä lähellä* ('meidän talon lähellä') *ei ole*

paljon palveluja (ven. **Рядом с нами/У нас** ('asumisen alueella') *не очень много услуг*).

Paikallissijojen ylikäyttämisen syynä voi olla, että kirjoittaja pitää mielessä puhekielisiä ilmaisutapoja:

79. *Kotimaassa kun sinulla on oma auto se ei parempi koska - -* (A113.)
p.o. *Kotimaassa, jos on oma auto, ei se ole parempi, koska - -*.

Toisaalta tämäntyyppiset vivahdukset, jotka eivät sovi kirjakielessä käytettäväksi, voidaan laskea luonnollisiin tapoihin ilmaista ajatuksia. Seuraavassa esimerkissä (80) käyttää edistynyt opiskelija virheellisesti illatiivia. Tässä on käytettävä yleistä paikallissijaa translatiivia:

80. Pienenä en olisi koskaan uskonut, *että kohtaloni vie minut kaukaan sinusta*. (E105.) p.o. Pienenä en olisi koskaan uskonut, *että kohtaloni vie minut kauaksi* (translatiivin tunnus *-ksi*) *sinusta*.

Opiskelijan mielestä suhteena on kontakti: *kauaksi sinusta* vrt. *sinun vierestä*) (ven. Будучи маленькой я бы никогда не поверила, что судьба уведёт меня далеко **от** тебя (kontakti)).

Seuraavassa ilmauksessa on kyse abstraktisesta asiasta, siksi lauseessa on oltava paikan adverbi *siinä* eikä spatiaalisuutta ilmaiseva *tässä*-inessiivimuoto, jonka avulla hahmotetaan yleensä inkluusio- tai kontakti-suhdetta:

81. Julkisten liikennevälineiden käytössä ei ole hyvää asiat, *mutta tässä ovat paljon huonoa* koska sinä ei voit puhua - -. (A109.)
p.o. - -, *siinä on paljon huonoa*, koska ei voi puhua - -. ('asiassa')

Merkityksen voi tulkita abstraktiseksi. Venäjässä käytetään yleiskielessä pronominin kanssa *в*-prepositiota: *в этом много плохого*, потому что - - (abstrakti suhde). Lauseessa asunnosta on käytetty *siellä*-adverbia. Suhteena on kuitenkin kontakti eikä assosiaatio:

82. *Hämeenlinnassa on serkun asunto, siellä on kaksi huonetta*, - -. (E86.)
p.o. - -, *siinä on kaksi huonetta*, - -. (poikkeuksena yleinen paikallissija)

Seuraavassa tapauksessa *Muinais-Egypti*-nimeen ja koko päälauseeseen liittyy temporaalisuutta. Paikannimi viittaa tiettyyn historian vaiheeseen, siksi on parempi, jos sivulause alkaa alistuskonjunktioilla:

83. *Niin tapahtyi Muinas-Egyptissä kymmenen tuhatta vuotta sitten, missä metsän väärinkäytöstä johtui maanpinnan kuivuminen ja asustuksen siirtyminen rannikolle.* (E61.)
 p.o. *Niin tapahtui Muinais-Egyptissä kymmenen tuhatta vuotta sitten, **kun** metsän väärinkäytöstä johtui maanpinnan kuivuminen ja asutuksen siirtyminen rannikolle.* (Lause tuntuu loogisemmalta, jos sivulause alkaa *kun*-konjunktioilla.)

Tässä lauseessa voivat paikka ja aika sekoittua helposti yhteen. Venäjässä ajatus kulkee vastaavassa rakenteessa aivan samoin tavoin kuin suomen kielessä: *Так произошло в Древнем Египте десять тысяч лет назад, **когда** неправильное пользование лесом привело к высыханию поверхности земли и переселению народов на побережье.* On huomattava, että spatiaalinen suhde (assosiaatio *rannikolle*) on hahmotettu oikein. Inklusio-suhteeseen liittyvä inessiivi-ilmaus *Muinais-Egyptissä* ei aiheuta vaikeuksia.

Tapauksessa 84 on merkityksenä opiskelijan mukaan assosiaatio-suhde (*Ravintolasipulilla*). Edistynyt kirjoittaja käyttää sivulauseessa omistusrakennetta, josta kertoo *jolla*-pronomini. Päälauseessa on parempi käyttää pääsanaa ja postpositiota:

84. *Rantalla ja merellä oli veneet ja jahtit. Oli lauantaina. Ravintolasipulilla, jolla on kivi kullatainen sipuli oven yllä, oli paljon iloisia ihmisiä.* (E72.)
 p.o. *Ravintola Sipulin edessä, jossa oven yläpuolella on kullattu sipuli, oli paljon iloisia ihmisiä.* (ven. *Перед* 'edessä' *рестораном Сунули, где над дверью позолоченная луковица, было много весёлых людей.*)

Inessiivimuoto on päälauseessa osuvampi: *ravintolassa* (kontakti-suhde) tai *ravintolan edessä* (assosiaatio, vakiintunut ilmaus: genetiivi + postpositio). Samasta syystä sopii sivulauseeseen konkreettinen *jossa*-sana. *Yllä* liittyy leksikaalisiin virheisiin: on parempi käyttää sivulauseessa postpositiota *yläpuolella* (assosiaatio-suhde).

Seuraavassa lauseessa tuntuu *ympäristö*-substantiivi sopivammalta, kuin *ympärillem*-adverbi:

85. *Unioninkadulla pitkin noustimme Tähtitorninvuorella katsomaan ympärille ja olimme ihastuneet kaunis näköalaan merille ja kaupungille, jota keskustassa on valkea-vihreä katedraali.* (E73.)
 p.o. *Nousimme Unioninkatua pitkin Tähtitornin vuorelle* (kontakti-suhde) *katsomaan ympäristöä ja ihastuimme kauniiseen näköalaan merille ja kaupungille, jonka keskustassa* (inkluusio) *on valkovihreä katedraali.* (Näköala merille -ilmauksen suhde on katsekontakti. Pitkin on väylä eikä sisällä paikallissijan tunnusta.)

Aineistossa on mm. seuraavanlainen eksistentiaalilause:

86. *Taloilla Japanissa usein eivät ole keskuslämmitys ja he lämmittävät paloöljyn uunella.* (E98.)
 p.o. *Monissa japanilaisissa taloissa ei ole keskuslämmitystä, - -.*
 (*У многих японских домов/Во многих японских домах нет центрального отопления* (*У* - - домов: talo on personoitu olio.)

Päämerkitys (86) on spatiaalinen inkluusio (sijainti), lisämerkityksenä on osa–kokonaisuus (erottamaton omistus). Talo ei ole personoitu, mutta ilmauksella on kuitenkin possessiivisia piirteitä.

Useissa lauseissa on käytetty olosijaa. Aineisto osoittaa, että edistyneet opiskelijat eivät aina ymmärrä, onko kyseessä olosija vai suuntasija.

87. *Kesällä, - -, on hyvin mukava olla maaseudulla lyhyt aika.* (E13.)
 p.o. *Kesällä, - -, on mukava olla lyhyen aikaa maaseudulla.*
 (avara alue, assosiaatio, kontaktin piirteitä, ven. *на селе* tai *в сельской местности*)
88. *En tiedä, mitä tekisin, jos pääsisin asumaan maalle pitkäksi ajaksi.* (E11.)
 (assosiaatio, verbistä johtuva suuntasija allatiivi, ven. suunnaton ulko-muoto: *Не знаю, что бы я делал, если бы мне довелось жить на селе долгое время.*)
89. *Tietysti, minä ei kuulu maalle, koska aina tarvitsen ihmisiä ympärilläni* (E16.) p.o. *- -, koska tarvitsen aina ihmisiä ympärilleni.* (assosiaatio, kontaktin piirteitä, suuntaisuutta, venäjässä suuntaisuus puuttuu: - -, *потому что мне нужно, чтобы вокруг меня всегда были люди.*)

Opiskelijat käyttävät ulkosijaisia substantiiveja, esimerkiksi *mökillä/mökille* ja *maalla/maalle*. Ilmaukset *mökillä* ja *maalla* ovat merkitykseltään läheisiä. Maalla

asuminen on elämäntapa: ihminen on lähellä luontoa ja vuorovaikutuksessa metsiin ja eläimiin. Mökillä oleskeleminen on väliaikaista. Molempien sanojen merkitykseen liittyy niin assosiaation kuin kontaktin (kontakti maahan) piirteitä. Maan vastakohtana on kaupunki. *Maa*-lekseemin merkitys on lähellä *maaseutu*-lekseemin merkitystä. Viimeisessä lauseessa (89) on mm. kontakti- ja osa–kokonaisuus-suhteen piirteitä. Ihminen haluaa olla yhteiskunnan jäsen, minkä edellytyksenä on kontaktit muiden yhteisön tai yhteiskunnan jäseniin. Näin ollen assosiaatioon liittyy paljon muitakin merkityksiä. Niiden merkitysten ei-spatiaaliset piirteet kertovat abstraktisuudesta. On huomattava, että venäjän kielessä käytetään vastaavassa tilanteessa eksistentiaalilauseita: - -, *että minun ympärilläni on aina ihmisiä*. Tämä esimerkki osoittaa, että lauseen tilanne voi suomen kielessä olla sellainen, että dynamiikka puuttuu mutta suuntaisuus on läsnä.

Seuraavissa esimerkeissä tila hahmottuu väärin. Aloittava kirjoittaja on valinnut virheellisesti abstraktin väline-funktion (90):

90. *Nuori pojat juovat Coca-Cola tölkillä.* (A136.)
p.o. *Nuoret pojat juovat Coca-Colaa tölkestä.* (suuntaisuutta, sisäsija,
ven. kielessä erosijan merkitys: *из банки*; inkluusio-suhde)
91. Tavarataloissa käyn - - harvoin, - -. *Menen sinne - - ostamaan lahjoja - -.*
(E18.) p.o. - -. *Käyn siellä - - ostamassa lahjoja.* (ven. *Бываю мам, когда покупаю подарки*)

Lauseessa 91 virhe johtuu väärästä verbin valinnasta. Tilanne ei vaadi dynaamisuutta, koska puheenaiheena on se, mitä esseen kirjoittaja tekee yleensä: hän käy tavarataloissa silloin tällöin. Huomio kohdistuu toistuvaan toimintaan.

92. *Talvella minä tulin Suomessa* (A51.) p.o. - - *Suomeen.* (suuntaverbi)
93. Minustakin paras tapa elää on sellainen, *että työskentelee tai opiskelee kaupungissa ja kesä- ja talviloman aikana lähtee mökille syrjäisessä paikassa, joka sijaitsee kaukana kaikkialta.* (E37.)
p.o. Minusta paras tapa elää on sellainen, *että työskentelee tai opiskelee kaupungissa, mutta kesä- ja talviloman ajaksi lähtee mökille, joka on syrjäisessä paikassa kaukana kaikesta.*
(ven. По-моему, лучше жить так, чтобы работать и учиться в городе, но на время зимнего или летнего отпуска отправляться на дачу,

которая находится в отдалённом месте, то есть далеко от всего;
venäjän prepositiona on laadultaan ulkosijainen **от**-pikkusana)

Sanan *kaikkialta* (93) esiintyminen kertoo siitä, että ulkosijainen adverbi *kaikkialta* (ven. **омовсюду**) on sekoittunut opiskelijan mielessä sisäsijaiseen *kaikesta*-sanaan, joka on elatiivi pronominista *kaikki* (sana on yksikössä, ven. *всё*). *Kaikesta*-sanana merkitykseen liittyy osa–kokonaisuus-merkitys: ihmisellä on yhteys elollisiin ja elottomiin olioihin, hän kokee itsensä osana suurta kokonaisuutta. Elatiivisijainen ilmaus tuntuu assosiaatiolta; *kaukana kaikesta* - ilmaisu sisältää yleisen paikallissijan.

94. Se on - - paikka, *jossa on metsä kaikissa, mihin voit nähdä.* (A103.)
p.o. - - paikka, *jossa metsää on kaikkialla, mihin silmä kantaa.*
(assosiaatio-suhde, ven. *где лес повсюду; jossa* on kontakti)

Kyse ei ole konkreettisesta merkityksestä. *Kaikkialla*-adverbin (94) merkitys on abstrakti. *Mihin* esiintyy katsekontaktina ja väylänä.

95. *Suomessa voi saada työpaikan työvoimatoimistossa* (p.o. *työvoimatoimistosta*). (A54.) (instituutti ja rakennus; possessiivisia piirteitä; näkökulmaerot: olosija ja erosija)
96. *Joskus tarvitse siivota koti, käydä kauppaan ja laita ruokaa, - -.* (A60.)
p.o. *Minun täytyy joskus siivota kotia, käydä kaupassa ja laittaa ruokaa,*
- -. (rektioverbi)
97. *Lokakuussa ajatelsin, että voin mennä Suomessa elämä ja työtämä.* (A85.)
p.o. *Lokakuussa ajattelin, että voin mennä asumaan ja työskentelemään Suomeen.* (*Suomeen*-substantiivilla on konkreettinen merkitys)
98. *Huomenna minä lähen te-toimistolle* (p.o. *lähden te-toimistoon*). (A137.)
(* 'työpörssillä' ven. *на бирже труда*)

Kirjoittaja (95) on käyttänyt olosijaa inessiiviä; adverbiaalinen sija on vastaavassa venäjänkielisessä lauseessa sijainninsija: *В Финляндии можно получить работу в Центре занятости* (tai *на бирже труда*). *Биржа* eli *служба по труду и занятости* (suom. *työpörssi* eli *työ- ja elinkeinotoimisto*) tarjoaa palveluja. Palvelun käsite on merkitykseltään abstrakti. *Центр*-sanana ('palvelupiste') yhteydessä käytetään venäjässä **в**-prepositiota. Myös

suomenkielisessä ilmauksessa elatiivin tunnus *-sta* sisältää tiedon olion (=vapaan työpaikan) sijainnista. Toisessa tapauksessa (98) toimisto ('konttori, rakennus') on "säiliö" ja hahmottuu inkluusioksi; aloittavan opiskelijan käyttämä ulkosijainen sana *toimistolle* merkitsee assosiaatio-suhdetta (tavoitteena oli kuitenkin merkitys 'rakennuksen sisään, toimiston sisään').

Verbin täydennyksen *kaupassa* (96) käyttäytyminen liittyy *käydä*-verbin rektioon. Opiskelija on käyttänyt virheellisesti suuntasijaa. Suhde (inkluusio) on kuitenkin tulkittu oikein. Lauseessa 97 johti paikallissijan (**Suomessa*) virheelliseen käyttöön todennäköisesti puhekielinen tapa ilmaista asia: - -, *että voin mennä asua ja työskennellä Suomessa* (olosijainen ilmaus, ven. --, *что могу поехать пожить и поработать в Финляндии*). Ongelma liittyy MA-infinitiivin käyttöön, joka sekoittuu todennäköisesti viron MA-infinitiiviin.

Aineistossa on kirjoitukset, joissa sijapäätteet on jätetty huomioimatta:

99. Haluan, *että minun ympäri on suomeksi puhuva ihmiset*. (A86.)
p.o. - -, *että minun ympärillä on suomea puhuvia ihmisiä*. (postpositio; ven. *вокруг меня, jossa меня on genetiivimuotoinen pronomini*)

Ilmauksesta 99 puuttuu statiivisuuden tunnus. Eksistentiaalilauseeseen täytyy sijoittaa paikallissija-adverbiaali. Semanttisena suhteenä on assosiaatio.

Seuraavissa lause-esimerkeissä tuntuu viron kielen vaikutus (loppuvokaalin *-a* ja kaksoiskonsonantin puute). Paikallissijan funktio (spatiaalinen inkluusio) on kuitenkin valittu oikein. Lauseessa 101 suhteen voi tulkita niin reitiksi kuin inkluusioksi:

100. *Joulukuul minä tulin Virost Suomessa*. (A138.)
p.o. *Joulukuussa tulin Virosta Suomeen*. (Verbi kertoo suuntaisuudesta; reitti eli alkupiste ja loppupiste; "säiliö" eli inkluusio; ven. *В декабре я приехал из Эстонии в Финляндию* 'mistä mihin')
101. *Viime vuonna minä elasin Viros*. (A139.)
p.o. *Viime vuonna asuin Virossa*. (loppuvokaali on pakollinen, olosija)

Suunta (100) osoittautuu vääräksi: Mihin tulin? *Suomessa. Teema sisältää ajan adverbiaalini, jonka merkitys on abstraktinen (ns. temporaalinen): kehysadverbiaali *joulukuussa* on vakiintunut muoto.

102. *Tästä on kylmä talvi*, - -. (A140.)
 p.o. *Täällä on kylmä talvi*, - -. (assosiaatio, olosija; ven. *Здесь холодная зима*; eksistentiaalilause, tilalause; adverbi)
103. *Ärkipäiväksi lapselle on parempi olla päiväkotiin*, - -. (A141.)
 p.o. *Ärkipäivinä lapsille on parempi olla päiväkodissa*, - -.
 (staattinen tila; *lapsille*: possessiivisuutta)

Esimerkissä 102 kerrotaan siitä, että Suomessa (= 'säiliössä' mutta 'täällä alueella') talvet ovat kylmiä: kontakti- tai inkluusio-suhdetta ilmaiseva *tästä*-sana sopisi konkreettisemmän merkityksen ilmaisemiseen (vrt. *Tästä* (esim. reiästä) *tuli torakka*). Oloverbi vaatii ilmauksessa 102 olosijan. Esimerkissä 103 on virheellisesti käytetty *olla*-verbin kanssa tulosijaa illatiivia: 'olla *päiväkotin'. Vastaavassa venäjänkielisessä possessiivisessä ilmauksessa käytetään datiivia tai *для детей* -ilmausta 'lapsia varten': *В будничные дни детям* (monikon datiivi) *лучше быть в детском саду* (*В будни ребёнку* (yksikön datiivi) *лучше находится в детском саду*, *Для ребёнка* (prepositio + venäjän genetiivi) *лучше, если он по будням в детском саду*, *Для детей* *лучше, если они по будничным дням в детском саду*).

104. Kun minulla on juhlassa, sivon koti, teen ruokaa, - -. Soitan minun kaverit.
Sitten me istumme minussa kotissa ja syömme ruokaa - -. (A142.)
 p.o. *Sitten istumme minun kodissa* (tai *istumme minun kotona*)
105. Tykän tästä paikasta ja en haluaisi mennä *jotaan muuten*. (A94.)
 p.o. Tykkään tästä paikasta enkä halua lähteä *mihinkään muuhun paikkaan*. (inkluusio; virheen voi liittää leksikaalisiin virheisiin)

Kiteytynyt *kotona*-sanamuoto (104) on poikkeuksellisesti essiivissä. Lauseessa 105 ilmaukset *jotain muuta* ja *muuten vain* ovat ilmeisesti sekoittuneet paikkaa ilmaisevaan adverbialiin. Voin olettaa alkeistason opiskelijan tietävän liikeverbien *mennä* ja *lähteä* ominaisuudet: kaksoisvokaali ja *-n* (**jotaan*)

osoittavat, että kirjoittaja yritti käyttää suuntasijaa illatiivia, mutta tämän sanavarasto pettyi. Vastaavassa venäjänkielisessä lauseessa suhteena on myös inkluusio (Мне нравится это место, и я не хочу уезжать ни **в** какое другое место).

106. *Mä oli erilainen kaupunkiin: Rim, Venezia, Sizilia.* (A65.)

p.o. *Olin eri kaupungeissa: Roomassa, Venesiassa ja Sisiliassa.*

107. *Mä olin erilainen kahvin tai ravintolaan ja syöda paljon makea syö - -.* (A69.)

p.o. *Kävin eri kahviloissa ja ravintoloissa ja söin paljon makeita ruokia ja - -.* (inkluusio; ven. Заходил **в** разные кафе и рестораны и ел много вкусной еды - -; toistuva toiminta)

108. *Mies katsob roska laatiko. Mitä voi ota sielä.* (A143.)

p.o. *Mies katsoo roskalaatikkoon. Mitä voi sieltä ottaa?*

(suuntaisuutta, inkluusio-suhde, ven. Мужчина смотрит **в** мусорный ящик)

109. *Mies katsob roska laatiko. Mitä voi ota sielä.* (A144.)

p.o. - -. *Mitä voi sieltä ottaa?* (suuntaisuutta; ven. Что можно **там**

'siellä laatikossa' *взять?* assosiaatio; **там** on suunnaton paikan adverbi)

Yllä olevissa esimerkeissä (106 ja 107) on valittu suuntasija illatiivi. Tämä on väärin, koska *olla*-verbi vaatii olosijaisen täydennyksen. Lauseessa 107 inkluusion lisäksi on mielestäni väylän merkityksen piirteitä. Esimerkin 109 edeltävästä lauseesta (kontekstista) voi ymmärtää, että kyse on roskalaatikon sisätilasta (taustana on säiliö).

110. *Sitten haluaisin menne korkeakouluu, ja sitten työn.* (A145.)

p.o. *Sitten haluaisin mennä korkeakouluun ja työhön.*

Tästä esimerkistä näkyy, että opiskelija pyrkii illatiiviin (*korkeakouluu*), koska verbi *mennä* vaatii suuntasijan. Suunta on hahmotettu oikein, vaikka oikea morfologinen sijamerkintä puuttuu. Illatiivin sijapäätettä *-hVn*, jossa vokaali (V) merkitsee *h*:ta edeltävän vokaalin toistoa, ei ole omaksuttu. Tätä vaihtoehtoista illatiivin sijapäätettä käytetään suomen kielessä muiden illatiivin sijapäätteiden rinnalla (ISK 2004: 120). *Työhön*-ilmauksessa on käytetty illatiivin asemesta

kieliopillista sijaa (**mennä työn*), mikä kertoo siitä, että semanttiset sijat sekoittuvat opiskelijan kielessä kieliopillisiin sijoihin.

Koulu hahmottuu säiliöksi sekä instituutioksi. Myös *työ*-käsitteellä on abstrakti merkitys 'toiminta, työsuhde, työympäristö' (vrt. työkalu, esim. *pensseli*). Lause 110 kertoo suhtautumisesta toimintaan. Abstrakteissa käsitteissä käytetään suomen kielessä usein sisäsijaa (vrt. ven. *на работе* **työlle*), siksi *työhön*-ilmausta voi helposti kuvitella abstraktiksi inkluusioksi. Lisämerkityksenä on sijainti, sillä työskenteleminen tapahtuu aina konkreettisessa paikassa; niin sekä *korkeakoulu* että *työ* hahmottuvat toiminnaksi ja rakennukseksi.

Aineisto osoittaa, että virheiden taustalla voi olla monia eri syitä, esimerkiksi pieni sanavarasto tai suomen sukukielen sanasto. Niin esimerkiksi nimi *Inglismaa* kuuluu viron kielen sanastoon:

111. *Viime kesänä asun Inglismaal.* (A146.) *Pieni ongelma rahassa ja nüüd asun Suomes.* (A147.)
p.o. *Viime kesänä asuin Englannissa. Minulla oli rahaongelma, ja nyt asun Suomesa.* (inkluusio, ven. *в Англии, в Финляндии*; viron konsonantti-loppuinen inessiivimuoto *Suomes*)
112. *Yksi mies puhut puhelinen.* (A148.)
p.o. *Eräs mies puhuu puhelimeen.* (suuntasija: Mihin hän puhuu? Puhelimeen; ven. *Один мужчина говорит по телефону* 'в телефонную трубку', tiedon siirtämistä, inkluusio-suhde; kaksoisvokaali jäi toteuttumatta)
113. *Kotini on kauppa, R-kioski, metroasema lähellä.* (A149.) Käütän niitä joka päivä. p.o. *Kotini lähellä* (assosiaatio) *on kauppa, R-kioski ja metroasema. Käyn kaupassa sekä metroasemalla ja käytän R-kioskia joka päiv.* (inkluusio: *kaupassa*; assosiaatio: *metroasemalla* ven. *на вокзале*)

R-kioskia ja metroa käytetään, mutta kaupassa (säiliömäinen paikka) sekä metroasemalla (avara paikka) käydään (113). On parempi käyttää eksistentiaalilauseen rakennetta Advli + V + S, jossa adpositio *lähellä* (assosiaatio-suhde) on lauseen alussa. Esimerkistä (113) näkyy, että ilmaukset *käydä jossakin* (adverbiaalin sija) ja *käyttää jotakin* (objektin sija) sekoittuvat opiskelijan mielessä keskenään. Olen tulkinnut epäselvän *käütän*-sanana *käyttää*-verbiksi. Lause kuvaa toistuvaa toimintaa.

114. *Ensi kesänä haluan matkustaa jollekin* (p.o. *jonnekin* tai *johonkin*)
(A150.) (ven. *На следующее лето я хочу куда-нибудь поехать*)

115. *Ensi kesänä haloan menna **reisille***, - - (A151.)
p.o. *Ensi kesänä haluan matkustella/matkustaa jonnekin tai **johonkin**.*
tai - - *haluan mennä **matkalle** **johonkin**.*

Lauseessa 114 on väärä proadverbi. Kontaktin ilmaisin ei sovi, koska suhde on pikemminkin inkluusio. Sama kirjoittaja tekee leksikaalisen virheen käyttäen vironkielistä substantiivia *reis* 'matka' (115). Illatiivi-ilmauksessa *johonkin* on suuntaisuutta; taustana voi olla merkitys 'matkustaa johonkin maahan' (spatiaalinen inkluusio). Suomen kielessä on substantiivi *reissu*, jota käytetään idiomaattisessa ilmauksessa: *Mies on ollut pitkällä reissulla* (NS).

116. *Hyvää asuinalueessani on vihreä paikka, keskusta lähellä.* (A152.)
p.o. *Minun asuinpaikkani on viheralueella keskustan lähellä.*
(avara paikka, assosiaatio; läheisyys, genetiivimuotoinen pääsana)

117. *Huomenna minä käyn kauppa, ostan ruoka, sitten tulen ulkona lapsini kanssa. Me kavelimme mäen ja leikimme siellä.* (A153.)
p.o. *Huomenna käyn kaupassa ja ostan ruokaa. Sitten menen lapseni kanssa **ulos**. Kävelemme **mäelle** ja leikimme siellä.*
(*ulos*: 'kodin ulkopuolella'; *mäelle*: tulosija, kontakti; *siellä*: assosiaatio)

118. *Tässä haluaisin myös insinööri (sähköö).* (A154.)
p.o. *Haluaisin olla täällä sähköinsinööri.*

Alue-substantiivi ja *lähellä*-adverbi, joka esiintyy tässä esimerkissä 116 postpositiona, käyttäytyvät suomen kielessä ulkosijan tavoin ja ovat merkitykseltään assosiaatioita; *keskustan lähellä* -ilmauksen pääsanana on oltava genetiivissä. Lauseessa 118 *täällä*-proadverbi on merkitykseltään 'täällä Suomessa', 'laajalla alueella'. *Ulos*-sana (117) on kiteytynyt sananmuoto, jota käytetään tulosijana: vrt. *ulkoa* (erosija) ja *ulkona* (olosija). Venäjänkielinen teksti on seuraavanlainen: *Завтра пойду в магазин и куплю еды. Затем пойду со своим ребёнком на улицу. Мы пойдём на гору и там поиграем.* Sana *mäelle* ilmaisee suuntautumista. *Siellä*-adverbin merkitys on assosiaatio.

Ongelmat koskevat kongruenssiakin:

119. *Hei asun Suomessa, Helsingin keskusta Töölössä.* (A37.)
p.o. *Hei, asun Suomessa, Helsingin keskustassa Töölössä.*

Suhteena on inklusio, koska kaupunginosalla on rajat (säiliömainen olio).
Merkitys on 'asun Töölössä, joka sijaitsee Helsingin keskustassa'.

Kiinnostavaa on, että sisäsijaa käytetään suomen kielessä kontaktifunktiossa:

120. *Asuntomme on kerrostalossa.* (E103.) (inklusio, lisämerkityksenä on osa–kokonaisuus-suhde, vrt. *Asunto on viidennessä kerroksessa*: kontakti)
121. *Illalla yleensä kuunnellaan presidentin puhetta radiosta tai televisiosta ja laitetaan kaksi palavaa kynttilää ikkunalaudalle kuolleiden sankarien kunniaksi.* (E104.) (kontakti ja kuulokontakti)

Vastaavissa venäjänkielisissä lauseissa (120) ilmausten paikallissijapäätteet ovat seuraavat (minun ilmaukset):

- в многоэтажном доме* (prepositio *в*, inklusio-suhde) (=E103.)
(на пятом этаже 'viidennessä kerroksessa') (prepositio *на*, kontakti)
на подоконник (prepositio *на*, kontakti-suhde) (=E104.)

Aineistoesimerkissä (120) adverbiaali ilmaisee spatiaalista inklusiota. Minun keksimässä ilmauksessa inessiivisija ilmaisee spatiaalisen kontaktin: ilmauksessa *viidennessä kerroksessa* ilmaisee paikallissija kiinteän kontaktin entiteetin (olion) pintaan. Ikkunalaudassakin (121) on pinta, mutta ikkunalaudan ja kynttilän välinen kontakti on vähän toisentyypistä. Ilmauksen *kuunnellaan radiosta tai televisiosta* merkitys on inklusio ('kuunnellaan laatikosta').

122. *Kuvasta on kesä. - -. Poijat ostavat jäätelöä, vierassa ajaa naine polkupyörällä.* (A63.)
p.o. - -. *Pojat ostavat jäätelöä, vieressä (kuvan mukaan) nainen ajaa polkupyörällä.*

Vieressä/vierellä ovat merkitykseltään läheisiä. Aktuaalisessa tilanteessa pojat ovat ostamisen aikana liikkumattomatta mihinkään suuntaan, ja nainen ajaa lähellä (ven. *о́близости*) tai ohi (ven. *мимо*) polkupyörällä. Nainen voi myös

ajaa vierestä (*vierestä*) ja viereen (*viereen*): *отъезжать* ja *подъезжать* (venäjässä käytetään etuliitteitä).

123. *Kaksi naista puhuvat puhelimesta.* (A155.)

p.o. *Kaksi naista puhuu puhelimesta.* (kontakti-suhde; ven. *Две женщины разговаривают по телефону*; kontakti esiintyy venäjän puhekielessä)

Kahta naista käsittelevä ilmauksen (123) täytyy sisältää merkitys 'naiset puhuvat puhelimen välityksellä'. Oikea ilmaus on *puhelimella*: analogisesti venäjässä, jossa on myös ilmaukset *на телефоне*, *на связи*, *сидеть на телефоне* (niin kuin suomen merkitys 'Mummo on puhelimesta'). Kontakti-suhde ilmestyy ainoastaan puhekielisissä lauseissa (suomessa sekä venäjässä); tapaus 123 (*puhua puhelimesta*) on puhekieltä. On huomattava, että ilmaukset 123 (puhuminen puhelimesta) ja 218 (surfaileminen verkossa) ovat läheisiä (verbiä *surfailla* käsittelen MA-infinitiivin yhteydessä luvussa 4.3.2). Kummankin kokijan "työskentelytapa" on jossain määrin samanlainen, sillä kokija vastaanottaa uutta tietoa; kognitiivisen liikkeen dynaamisuus on fiktiivistä.

Seuraavissa esimerkeissä semanttinen sija sekoituu kieliopilliseen sijaan:

124. - - ja monet ihmiset haluaisivat mennä koulua tai yliopistoon tai työn bussissa/metrolla. (A114.) (partitiivin -a ja genetiivin -n)

p.o. - - ja monet ihmiset haluavat mennä kouluun, yliopistoon tai töihin bussilla tai metrolla. (suuntautuminen, inkluusio)

125. Tykän tästä paikasta ja en haluaisi mennä jotaan muuten. (A94.)

p.o. Tykän tästä paikasta enkä halua lähteä tästä mihinkään muuhun paikkaan. (reitti *tästä mihinkään muuhun*, inkluusio;)

Näissä esimerkeissä on käytetty *haluta*-modaaliverbiä. Missä määrin vaikutti tämä verbi ratkaisuun? Oliko pyrkimyksenä lauseessa 125 käyttää partitiivimuotoista *jotakin muuta*-ilmausta? (Olen käsitellyt jo tätä ilmausta aikaisemmin). Lauseessa 124 on mahdollista käyttää myös *l*-sijaa: *koululle*, *yliopistolle* ('ympäristö eli rakennuksia ja pihoja'). Niin suhteena voi olla assosiaatiokin.

126. *Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila.* (A156.)

p.o. *Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee kahvila.*
(oikea sijan ilmaisin; ven. *На первом этаже кафе* 'pinnan päällä')

127. Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila. *Seurava kerossa menee remonti tai ihmiset muuttaa uusissa asuntossa* - -. (A157.)
 p.o. *Seuraavassa* (p.o. *toisessa*: kongruenssi) *kerroksessa on joko remontti tai ihmiset muuttavat uuteen asuntoon*.

Ilmauksessa 126 suhteena on kontakti. Virhe on sanan vartalossa. On mahdollista sanoa suomeksi *Kahvila on ensimmäisessä kerroksessa*. On huomattava, että suomen kielessä käytetään aktiivisesti suuntasijaa mm. seuraavien verbien kanssa (minun lauseet):

Kahvila tulee kellarikerrokseen. (vrt. ollosija: *в подвальном помещении*)
Kahvila avataan toiseen kerrokseen. (vrt. ollosija: *на втором этаже*)
Kahvilaa ei rakenneta vinttikamariin. (vrt. ollosija: *на чердаке*)

Muuttaa (127) on suuntaverbi ja siksi ilmaisee suuntaisuutta.

Aineisto osoittaa, että aloittavat opiskelijat käyttävät aktiivisesti suuntaverbejä *mennä* ja *tulla* (128, 129, 130, 131, 135) sekä rektioverbiä *käydä*:

128. *Mies menee kaupassa ja halua ostaa epää ja maitoa*. (A158.)
 p.o. *Mies menee kauppaan*. Hän haluaa ostaa leipää ja maitoa.
 tai *Mies menee kauppaan ostamaan leipää ja maitoa*.
129. Minä olen parturi-kampaaja, siksi minä haluan *menna* työtä salongiin. (A53.) p.o. - -, siksi haluan *mennä* työhön salonkiin.
130. *Huomenna mina käyn kauppa, ostan ruoka, sitten tulen ulkona lapsini kanssa. Me kavelimme mäen ja leikimme siellä*. (A159.)
 p.o. *Huomenna menen kauppaan ja ostan ruokaa. Sitten menen ulos* - -. *Kävelemme mäelle/mäellä ja leikimme siellä tai Kävelimme yli mäen* - -.
131. *Talvella minä tulin Suomessa*. (A107.)
 p.o. *Talvella tulin Suomeen*.
132. - - *mutta päiväkotin ovat paljon lapset* - -. (A118.)
 p.o. - -, *mutta päiväkodissa on paljon lapsia* - -. (ollosija inessiivi, rakenne on Advli + kopula + S, eksistentiaalilauseen paikan adverbiali)
133. *Minun perheeni on koira*. (E102.)
 p.o. *Minun perheessäni on koira*. (ollosija inessiivi; eksistentiaalilauseen järjestys on Advli + kopula + S; paikallissija sekoittuu possessiivisuffiksiin eli omistusliitteeseen)

134. *Sitten minulla on kotitehtävät koulusta.* (A8.) Sen jälkeen haluaisin katsoa hyvää elokuvaa - -.
p.o. *Minulla on kotitehtävät, jotka sain koulusta.* (omistuslause)
tai *Minulla on koulusta saadut kotitehtävät.* (omistuslause)
135. *Kun poikani meni kouluun, minulla oli kiire työhön.* (E78.)
p.o. *Kun poikani lähti kouluun, kiirehdin töihin.*

Esimerkit paljastavat, että verbien *mennä*, *tulla*, *käydä* ja *lähteä* merkitykset sekoittuvat helposti keskenään. Verbit *mennä* ja *lähteä* (135) ovat merkitykseltään läheisiä. *Mennä*, *lähteä* ja *tulla* viittaavat dynaamiseen tilanteeseen. Esimerkeistä näkyy, että kieliopilliset sijat sekoittuvat semanttisiin: **päiväkotin ovat* (132), **perheeni on* (133), **menna työtä* (129), **kavelimme mäen* (130). Jos merkityksenä on 'kävellä mäen yli/yli mäen' (130), on käytettävä adpositio *yli*, joka ei sisällä paikallissijaa; venäjässä käytetään vastaavassa tilanteessa kieliopillista objektia (**kävelin mäen* vrt. suomeen *kävelin tunnin*: OSMA). *Tulla*-verbin yhteydessä (130) voi käyttää *ulos*-adverbia ('pois sisätilasta'), mutta tuloverbi ei sovi tähän tilanteeseen. Kaupassa käynnin jälkeen viedään ruokaa kotiin ja vasta sitten mennään ulos. Tässä täytyy tämän logiikan mukaan käyttää *mennä*-verbiä ja *ulos*-adverbia, joka ei sisällä paikallissijaa; essiivimuotoista *ulkona*-sanaa on käytettävä vain tilaa ilmaisevissa ilmauksissa, esimerkiksi *olla*-verbin yhteydessä: *Ulkona on pakkasta ja aurinkoista*. Essiivi on yleinen paikallissija eikä ole tarkasteluni kohteena. Tapauksessa *kävelemme mäelle* käveleminen hahmottuu päämääräiseksi liikkeeksi (suuntaisuuden päätepisteenä on mäen yläpinta eli mäen päällinen), ja tapauksessa *kävelemme mäellä* käveleminen on edestakaista liikettä. Esimerkit 132, 133 ja 134 ovat rakenteeltaan samanlaisia ja merkitykseltään possessiivisia. Tapauksessa 134 elatiivi-ilmaus kuuluu subjektin määritteeseen (*kotitehtävät*-monikkomuoto on pääsanana):

joka-sivulause: *kotitehtävät, jotka sain koulusta*
lauseke (passiivin 2. partisiippi): *koulusta saadut kotitehtävät*

Esimerkki 134 on analoginen tapauksille tyyppiä *Meillä on täti Maša Pietarista* (minun keksimäni lause). Opiskelijan keksima lause *Sitten minulla on kotitehtävät koulusta* voisi olla vastauksena kysymykseen *Mitä haluat tehdä kurssin jälkeen*.

4.2 Possessiiviset ilmaukset opiskelijoiden kielessä

Tässä luvussa käsittelen possessiivisuutta ilmaisevia lauseita. Possessiivisuus liittyy niin kuin kaikki muut ei-spatiaaliset semanttiset merkitykset abstraktiseen avaruuteen (Leino 1993: 188). Spatiaalinen suhde on lisämerkityksenä kuitenkin usein läsnä.

Aineiston esimerkeissä korostuu, että possessiivisuutta ilmaiseva paikallissijan merkitys on abstraktinen. Niin ulkotilaksi hahmotettu *maalla*-substantiivi merkitsee avaraa luontoa:

136. *Tietysti, minä ei kuulu maalle* (E15.), koska aina tarvitsen ihmisiä ympäri-lläni. p.o. *Tietysti minä en kuulu maalle*, koska tarvitsen - - ihmisiä ympäri-lleni.

4.2.1 Omistuslauseet

Possessiivisessa merkityksessä on kyse omistamisesta (hallussapidosta). Omistusta ilmaiseviin lauseisiin kuuluu ennen kaikkea omistusrakenne *jollakin/jossakin on jotakin*. Omistussuhteita ilmaistaan päätteellä *-lla/llä* eli adessiivilla tai päätteellä *-ssa/ssä* eli inessiivillä. Omistaja voi olla elollinen tai ei-elollinen. Ilmaus 137 ei osoita konkreettista jollekulle kuulumista (vrt. lause 101). Merkitysten 'Helsingissä' ja 'monia hyviä tapoja' välillä on abstrakti relaatio (kahden olion välinen suhde):

137. Pidän siitä, *että Helsingissä on monta - - tapaa*. (E26.)
p.o. Pidän siitä, *että Helsingissä on monia hyviä tapoja*.

- 138 - -, *koska minulla on kokemus*. (A88.)
p.o. *koska minulla on kokemusta*. (kokemus on abstrakti olio; partitiivi-subjekti, epämääräisyyttä; abstrakti suhde)

139. *Perheessäni on isä, äiti, sisär ja veli*. (E101.)
p.o. *Perheessäni on isä, äiti, sisar ja veli*. (perhe joukkona, kuuluminen joukkoon, jossa on isä, äiti jne.; spatiaalisia piirteitä, asuinpaikka)

Lauseenjäsenet ovat järjestyksessä Advli + V + S. Sama tapa ilmaista omistusta on venäjässäkin. Venäjässä on mahdollista sanoa myös *Helsingillä* ('ihmisillä') *on monia hyviä tapoja*. Kaupunki (Helsinki) kuvitellaan elolliseksi olennoiksi eli paikka on personoituna oliona (possessiivinen merkitys). Myös suomenkielinen ihminen voi lausua esimerkiksi *Ukrainalle* (personoitu olio) *annetaan rahaa* (mukana on spatiaalinen merkitys). Tämä lause (minun esimerkki) ei kuulu omistuslauseisiin. Jos omistuslauseen "omistaja" on selvästi eloton, käytetään suomessa ainoastaan sisäsijaa. Adverbiaali saa sellaisissa tapauksissa lisämerkityksen eli konkreettisen paikan merkityksen. Kaikki yllä olevat esimerkit eivät sisällä paikallissijavirheitä.

140. *Mellä ei ole paljon erilaisia palveluja lähellä.* (A93.) (ven. *у нас* 'meillä') (eksistentiaalilause; spatiaalinen merkitys, possessiivisia piirteitä; puhekielinen tapa ilmaista asia)

Tämä lause on alkeistason opiskelijan kirjoittama. Esimerkissä voi käyttää kehysadverbiaalia *meillä*, mutta ainoastaan silloin, kun tilanne vaatii (puhetilanteessa, tietyssä kontekstissa). Tämä ilmaus kuuluu assosiaatio-suhdetta ilmaiseviin lauseisiin.

Tapauksissa 141 adessiivia on käytetty ylimääräisesti:

141. - -, *koska minulla ei ole oma autolla* - -. (A120.)
p.o. - -, *koska minulla ei ole omaa autoa* - -. (partitiivisubjekti kielteisessä omistuslauseessa, ven. - -, *потому что у меня нет своей машины*)
142. Monet ihmiset haluavat ajaa omalla autolla - -. -, koska se on parempi kun matkustaa bussissa. *Sinulla on „climat control” autossa* - -. (A122.)
(ven. *В машине есть кондиционер/У машины есть кондиционер; У машины есть кондиционер*; puhekielinen tapa vrt. lause 140)

Lauseessa 142 paikallissijan lisämerkityksinä ovat spatiaalinen inkluusio ('sijainti', 'autossa on ilmastointilaitte') ja osa–kokonaisuus: jos omistaja (auto) on eloton, omistus on erottamaton. Esimerkin alussa (teemassa) täytyy olla paikkaa ilmaiseva adverbiaali, koska lause on eksistentiaalinen (vrt. lauseen 141: *minulla*-omistajanilmaus).

Seuraavat esimerkit eivät merkitykseltään ole kaukana toisistaan:

143. *Täällä on paljon mahdollisuuksia.* (E87.) (spatiaalinen merkitys)
vrt. *Minulla on paljon mahdollisuuksia.* (possessiivinen merkitys)
144. *Meillä ei ole koiraa.* (E88.) (possessiivinen)
vrt. *Omakotitalossamme ei ole koiraa.* (spatiaalinen)
145. *Ortodoksilaisilla (p.o. ortodokseilla) ennen pääsiäistä on pitkä paasto.* (E89.) (possessiivinen)
vrt. *Ortodoksien kirkonkylässä on - - pitkä paasto.* (spatiaalinen)

Omistettavana on abstrakti olio:

146. *Minulla oli ihan ajan* (p.o. *ihana aika*). (E94.)
(mentaalinen tila, tilalause, subjekti on nominatiivissa)
147. Minun täytyy auttaa heitä. *Minulla oli työtä riittää.* (E95.) Vielä olin minun vanhan työpaikassani.
p.o. Minun täytyi auttaa heitä. *Minulla oli paljon työtä.* - -
tai *Työtä oli minulla paljon.* (intransitiivinen kvanttorilause)
tai *Työtä oli minulla melko paljon/riittävän paljon.*

Esimerkin 146 subjektin on oltava nominatiivimuodossa. Esimerkeissä 146 ja 147 on käytetty abstraktia subjektia. Huomio kiinnittyy kokijan rooliin; kokija on teemana. Kielteisissä lauseissa (*Minulla ei ollut ihana aika*, *Minulla ei ollut paljon työtä*) subjektin sija säilyy. Tämä kertoo siitä, että kumpikin lause kuuluu tilalauseisiin. Ilmaus *minulla* voidaan tulkita kvanttorilauseessa kehysadverbiaaliksi. Partitiivimuoto *työtä* kuvaa abstraktia tarkoitetta. *Riittävän* on *paljon*-kvanttoriadverbin määrite; määrite on genetiivimuodossa (vrt. astemäärite *melko*: *Minulla oli melko paljon työtä*).

Aineistosta löytyi alkeistason kirjoittajien omistuslauseita. Lauseesta 148 näkyy, että opiskelija pyrki omistusrakenteeseen:

148. - - *mutta en tiedä aluella ja ei kuka ystävät.* (A160.)
p.o. - - *en tunne aluetta eikä minulla ole ystäviä.*

149. *Ihmisillä on vapaa-aikaa*, ja se on tärkeää. (A161.)
150. *Heille on problema* (p.o. *ongelma*) keitiossa. (A162.)
151. *Minula ei ole auuto*. (A163.)
p.o. *Minulla ei ole autoa*. (sijan ilmaisin -lla)

Allatiivin käyttö (150) kertoo siitä, että kirjoittaja ei hallitse omistusrakennetta. Konkreettinen paikallissija-adverbiaali *keittiössä* (inkluisio-suhde) on *ongelma*-subjektin olosijamäärittäen: suhde on staattinen tila. Opiskelija käsittelee oikein abstraktisanan epämääräisyyttä (partitiivissa olevaa subjektia lauseessa 149). Voidaan pärjätä ilman omistusrakennetta (148): *En tunne aluetta enkä ketään ihmisiä*.

4.2.2 Muut possessiivi-ilmaukset

Aineiston esimerkit osoittavat, että possessiivisuutta ilmaistaan erityyppisillä lauseilla: eksistentiaalilauseella, omistus- ja tilalauseella (eksistentiaalilauseen alatyyppejä), kvanttorilauseella sekä transitiivi- ja intransitiivilauseella. Tämä kertoo siitä, että omistamista voidaan suomen kielessä ilmaista erilaisten rakenteiden avulla:

152. - -, *hän haluaa lähteä lahjat ystäväille*. (A164.)
p.o. - -, *hän haluaa lähettää lahjan ystäväille*. (merkitys 'antaa jollekulle')
(Lipsahduksen aiheutti väärin valittu verbi.)
153. *Huomenna menemme ystäväille ja katsoo videoita* - -. (A165.)
(‘ystävän luokse’, ‘kylään’)
154. *Ihmisellä putosi korin ja vihannekset ja vedelmät*. (A166.)
p.o. *Ihmiseltä putosi kori sekä vihanneksia ja hedelmiä*.
(näkökulmaerot)

Kyse on leksikossa (152): merkitys 'antaminen' eikä 'lähteminen'. Kontekstista voi ymmärtää, että tarkoituksena on muodostaa lause *Hän haluaa lähettää lahjan ystäväille* (ven. *Он хочет послать подарок другу*: datiiivi). Lahjan lähettäminen tapahtuu tiettyyn osoitteeseen: lisämerkityksenä on spatiaalinen merkitys.

Possessiivinen merkitys on 'joutuminen ystävän hallintapiiriin'. Spatiaalisista piirteistä kertoo mm. ulkosijainen suuntasija, joka esiintyy verbin yhteydessä: lauseissa lahjasta (152.) ja menemisestä ystävän luokse (153) on käytetty tulosijaa allatiivia (sijan tunnus *-lle*), ja lauseessa pudonneesta ostoskorista (154) erosijaa ablatiivia (sijan tunnus *-ltä*). Lause ostoskorista sisältää resultatiivisen verbin (*pudota*), joka kuvaa hetkellistä tapahtumaa. Näissä lauseissa kyse on omistussuhteen muuttumisesta (luovutettava omistus).

Seuraavat ilmaukset ovat edistyneiden opiskelijoiden kirjoituksista:

155. *Haluan olla lapsilleni sama äiti kuin sinä olet ollut minulle.* (E83.)
(‘omia lapsia varten’ eli ‘antaa omille lapsille jotakin hyvää’, ven. *Хочу быть для своих детей такой же матерью, какой ты была для меня.*)
156. Mintä sinä ajatellet, saanko minä opiskella tässä ryhmässä, *se sopii minulle, hyvin. Sopiiko sinulle?* (E90.) (*minulle* ‘se on just minua varten’ kyse on tilasta ja sopivasta opiskeluympäristöstä)
157. - - vuosituhansien aikana ihmiset ovat asuneet maalla, *koska he eivät ole muualla* (p.o. *muulla*) tavalla *voineet hankkia ravintoa itselleen.* (E36.)
(‘itseä varten’, luovutettava omistus, ven. *потому что они не могут по-другому добывать себе еду*)
158. *Käyn ruoankaupoista säännöllisesti ostamaan ruokaa perheelleni.* (E91.)
p.o. *Käyn säännöllisesti ruokakaupoissa ostamassa ruokaa perheelleni.*
(‘perheelle, perhettä varten’, luovutettava omistus)
159. *Tietysti, minä ei kuulu* (p.o. *en kuulu*) *maalle* (E15.), koska - -.
(possessiivinen merkitys)
160. - -, minä ei kuulu maalle, *koska aina tarvitsen ihmisiä ympärilleni.* (E16.)
(*ympärilleni* ‘vierelleni’ spatiaalinen merkitys)
161. *Soitin sinulle aina, kun olin pulmassa.* (E92.)
p.o. *Soitin sinulle aina, kun olin pulassa.* (possessiivinen merkitys)

Ilmaukset 157 ja 158 ovat merkitykseltään läheisiä. Maalle (‘alueelle’) kuuluminen (lause 159) edellyttää tiettyä elämäntapaa ja ympäristöä, jotka eroavat kaupunkielämästä ja kaupungissa asuvista ihmisistä. Kyse on pikemminkin yhteydestä maahan eikä inhimillisestä vuorovaikutuksesta; merkitys on kuuluminen elolliseen luontoon ja maahan. Ilmaus *ihmisiä ympärilleni* (160) merkitsee vuorovaikutusta ihmisten kanssa. Kummassa lauseessa on läsnä

spatiaalisia ja osa–kokonaisuusmerkityksen piirteitä: lähellä olevat (esim. työpaikalla tai kadulla) sekä vierellä olevat ihmiset (esim. sukulaiset). Ilmaukset *ympärille* ja *ympäritä* asettuvat merkitykseltään vastakkain (tulo- ja erosija). Molemmat ilmaukset sisältävät spatiaalisen, possessiivisen ja osa–kokonaisuus-suhteen piirteitä. *Maassa* ilmaisee kontaktia (on käytettävä sisäsijaa):

162. Ihminen ei ymmärtä, *ettei hän ole ainoa elävä olento Maalla, hän tuhoa kaikkea elävää* (p.o. *kaiken elävän*) *ympäritään*. (E93.) (p.o. *maassa*; spatiaaliset ja osa–kokonaisuus-suhteen piirteet ovat läsnä)

Soittaminen (lause 161) merkitsee puhumista, yhteyden ottamista äitiinsä; kirjoittaja kertoo esseessään suhteesta äitiinsä. Abstrakti olio (tieto) siirtyy toiselta olennotta toiselle. Kyse on luovutettavasta omistuksesta.

163. - - lapsi tarvitsee kovasti äitiä; koska hän on niin pieni ja ei osaa vielä huolehtia itsestään. Valitettavasti nykyaikaiset äidit unohtavat tästä. *Siksi tämä väite voidaan asettaa nykyaikaisille äitille* (p.o. *nykyaikaisille äideille*) *perusideana*. (E96.) (abstrakti verbi, passiivilause)
164. *Tällä tsivilisaatiolla ei ole enää paikkaa mihin siirtyä*. (E109.) (*sivilisaatio* on abstrakti sana)
165. *Opiskelin suomea luokassa ulkomalaisia varten ja se kesti 1 vuotta*. (A90.) p.o. *Opiskelin suomea luokalla, joka oli tarkoitettu ulkomaalaisille*. Opiskelu kesti vuoden. (pääsanana määrite: *ulkomaalaisia* + postpositio)

Ilmausten 158, 161, 157 ja 163 merkitys on luovutettava omistus. *Sivilisaatio* (164) on personoitu olio. Kysymyssana *mihin* on tässä tilanteessa merkitykseltään spatiaalinen. Ilmaukset 155 ja 156 ovat analogisia: mukana on possessiivinen merkitys. Myös esimerkissä 165 ovat läsnä tietyt possessiiviset piirteet: *ulkomaalaisille*-ilmauksen merkitys on 'opetus ulkomaalaisia varten, koska se tuotti hyötyä ulkomaalaisille'. Abstraktisana *luokka* on kollektiivisana ('opiskelu tietyssä ryhmässä'). *Luokka* on tässä pääsanana. Vastaavassa venäjänkielisessä lauseessa käytetään *для*-prepositiota: *Я учил финский в классе, который был предназначен для иностранцев* (prepositio + venäjän genetiivisija).

4.2.3 Tyypillisiä possessiivisuhteeseen liittyviä ongelmatapauksia

Epäkieliopillisuutta on niin omistusrakenteissa kuin transitiivi- ja intransitiivilauseissa. Aloittavilla opiskelijoilla esiintyy paikallissijojen ylikäyttöä. Opiskelijalla ei ole selkeätä kuvaa omistuslauseen rakenteesta. Omistuslauseen subjektin on oltava nominatiivissa; abstraktin subjektin (esim. *aika*, *työ*) täytyy olla partitiivimuodossa. Partitiivisubjektia käytetään kielteisissä lauseissa.

166. *Kun minulla on juhliissa* (p.o. *juhlat*), *sivon koti, teen ruokaa*, - -. (A167.)
p.o. *Juhlien aattona siivoan kodin, teen ruokaa*, - -.
(temporaalinen merkitys 'juhlien aattona')

167. *mina ajatelen ihmisillä vähän vapaa-aikaa koska ihmisillä paljon työssä* - -. (A168.)
p.o. *Mielestäni ihmisillä on vähän vapaa-aikaa, koska ihmisillä on paljon työtä*. (subjektin täytyy olla partitiivissa: abstrakti olio)

168. *Minun perheeni on koira*. (E102.)
p.o. *Minun perheessä on koira*. (rakenne A + V + S, omistusrakenne)

169. *Se on oikein, mutta monen kansailla ovat heidän kuumat kylpyt*. (E97.)
p.o. - -, *mutta monilla kansoilla on kuumat kylvyt*. (kongruenssivirhe)

170. *Ajattelen että Punavuoren nimi voi tulla Suomeen kieleen Venäjältä kieleeltä*, - -. (E99.)
p.o. *Olen sitä mieltä, että Punavuoren nimi on saattanut tulla suomen kieleen venäjältä* - -.

Reemassa oleva kieliopillinen subjekti (166) ei voi esiintyä omistuslausuksessa semanttisessa sijassa. Vaihtoehtona voi olla transitiivilause: kehysadverbiaali (yleinen paikallissija: *aattona*) + verbi + objekti. Lauseessa 170 kyse on omistamisesta sekä väylä-suhteesta: *venäjän kielestä suomen kieleen* (lähdeväylänä *-stä*, kohdeväylänä *-en*). Vastaavassa venäjänkielisessä ilmauksessa käytetään *из-* ja *в-*prepositiota: *Думаю, что название "Красная гора" могло придти в финский язык из русского*. Kieli ('järjestelmä') on abstraktinen säiliö, siksi väylä eli "reitti" säiliöstä säiliöön on abstraktinen. Opiskelijan mielessään sekoittuvat todennäköisesti maan nimi *Venäjä* (esim. *Mummo tulee Venäjältä*) ja genetiivimäärite *venäjän*.

Seuraavanlaisessa lauseessa kirjoittaja kuvailee, mitä kuvassa on:

171. *tyttö soitaab ystävä.* (A169.)

p.o. *Tyttö soittaa ystäväille.* (ven. *Девочка звонит другу/подруге*)

Lause 171 on intransitiivinen eli objektiton. Vastaavasta venäjänkielisestä ilmauksesta näkyy, että prepositio puuttuu: datiivimuodon edessä (*другу/подруге*) ei sitä ole. Merkitystä 'tiedon siirtäminen' voi pitää luovutettavana omistuksena.

172. *Jokaiselle naiselle on vapaa valinta, jäädä kotiin, huolehtia lapsistaan ja miehestä tai huolehtia vielä itsestään, käydä työssä jne.* (E107.)

p.o. *Jokaisella naisella on mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan miestä ja lapsia sekä huolehtia itsestään ja käydä töissä.*

173. *Minu viime vuonna oli tosi hyvä.* (A50.)

p.o. *Viime vuosi oli minulle tosi hyvä.* (predikatiivilause)

174 *Perhessa ei ole ongelmaa.* (A55.)

p.o. *Perheessä/perheellä ei ole ongelmia.* (kollektiivisana, omistuslauseen rakenne; vokaaliharmoniavirhe)

Kirjoittaja kertoo lauseessaan (174) siitä, että perheenjäsenillä ei ole ongelmia. Tässä on mahdollista käyttää sekä sis- että ulkosijaa. Teemassa voi olla joko paikan adverbiaali eli lokatiivinen adverbiaali (*perheessä*) tai possessiivisuutta ilmaiseva adverbiaali eli habitiivinen adverbiaali (*perheellä*). Lause on joka tapauksessa rakenteeltaan eksistentiaalinen. Taustana on spatiaalinen merkitys, koska perhe asuu konkreettisesti paikassa: ven. *В семье* ('perheessä') *нет проблем/У семьи* ('perheellä eli perheenjäsenillä') *нет проблем.* Omistusrakenteessa (172) edistynyt opiskelija on käyttänyt virheellisesti suuntasijaa (suuntasijan ylimääräistä käyttöä). Predikatiivilauseessa 173 paikallissijan merkitys on 'minua varten'.

Alla olevan esimerkin voi esittää seuraavalla tavalla:

175. - - syntymisen jälkeen lapsi tarvitsee kovasti äitiä. *Valitettavasti nykyaikaiset äidit unohtavat tästä.* (E100.)

p.o. - - syntymän jälkeen lapsi tarvitsee kovasti äitiä. *Tämä unohtuu valitettavasti nykyaikaisilta äideiltä.* (abstrakti verbi)

Kyse on tilanteen muutoksesta (175): omistussuhde on muuttumassa. Possessiivinen merkitys muodostuu selvemmäksi, jos käyttää ablatiivi-ilmausta. Spatiaaliset piirteet puuttuvat tästä kokonaan. Abstrakti ilmaus *jonkin asian unohtaminen äideiltä* vastaa logiikan kannalta ilmausta pudonneesta ostoskorista:

176. *Ihmisella* putosi korin ja vihannekset ja vedelmät. (A170.)
 p.o. *Ihmiseltä* putosi kori sekä vihanneksia ja hedelmiä.
 ('ostoskorin putoaminen ihmiseltä', spatiaalisuutta, suuntasija)

Kyse on näkökulmaeroista. Aloittava opiskelija ei osannut käsitellä tilannetta suomalaisin tavoin.

Adessiivin ylikäyttöä esiintyy tapauksissa, joissa korostuu lauseen puhekielisyyttä. Alla olevalla lauseella on omistuslauseen rakenne. Semanttinen suhde hahmottuu pikemminkin spatiaaliseksi, koska teemassa on paikan adverbiaali (*autossa* on semanttinen subjekti):

177. Monet ihmiset haluavat ajaa omalla autolla - -, - -, koska se on parempi kun matkustaa bussissa. *Sinulla on „climat control” autossa* - -. (A122.)
 p.o. - -. *Sinulla/autossa on ilmastointilaite.* (omistuslause)

Vastaavassa venäjänkielisessä lauseessa käytetään sekä *y-* että *в-*prepositiota (jos omistaja on eloton): *У машины есть кондиционер/В машине есть кондиционер*. Sama spatiaalinen suhde on esimerkiksi lauseessa *Pyörässä on hyvät vaihteet* (minun lause).

178. - -, itse käyn joka päivä parki ammulla ja illalla, koska *Minuno* on koirra pentu ja hän tarvis tehdä oma asja. (A41.)
 p.o. Käyn puistossa joka päivä - -, koska *minulla* on koiranpentu, ja sen kanssa täytyy käydä lenkillä. (**Minuno*)

179. *Minulla* on syntymäpäivää 24 joulukuussa. (A23.) (puhekieltä)
 p.o. *Minun* syntymäpäiväni on 24. joulukuuta. (omistusrakenne ei sovi)

180. *Oli* hyvä mieli kun oli mahdolline anta apua toisele ihmesele. (A83.)
 p.o. *Minulla* oli hyvä mieli, kun *minulla* oli mahdollisuus antaa apua ihmisille/mahdollisuus auttaa ihmisiä. (omistuslauseen rakenne)

Nämä lauseet on konstruoitu väärin. Opiskelija pyrki ilmeisesti käyttämään genetiivimuotoista pronominia (178). Esimerkissä syntymäpäivästä (179) on parempi käyttää joko temporaali-ilmausta (*Minun syntymäpäiväni on joulukuussa*) tai yllä olevaa lausetta; *syntymäpäivä*-substantiivin täytyy olla nominatiivimuodossa. Puhekielisessä keskustelussa on mahdollista lausua *Minulla on 24. joulukuuta syntymäpäivä*.

181. *Minä työ suomessa.* (A171.)
p.o. *Minulla on Suomessa työ.* (paikan adverbialia *Suomessa* on kehysadverbialina; ven. *В Финляндии у меня работа*)
182. *Yksi tyttö on latikkot pumppukärryssa.* (A172.)
p.o. *Eräällä tytöllä on laatikot pumppukärryssä.*
183. *Minun on paljon kaveri kuka pauhu suomea, - -.* (A34.)
p.o. *Minulla on paljon kavereita, jotka puhuvat suomea, - -.*
184. *Suomessa minä olen uusi perhe.* (A49.)
p.o. *Suomessa minulla on uusi perhe.* (*Suomessa* on kehysadverbialina)

Yllä olevat ilmaukset sisältävät possessiivisen merkityksen. Omistuslauseet on konstruoitu väärin. Adessiivin sijaan on käytetty genetiiviä (183) ja nominatiivia (lauseet 181, 182 sekä 184), mikä kertoo siitä, että kirjoittajat eivät tunne omistuslauseen rakennetta. Esimerkissä suomea puhuvista ystäväistä (183) omistajan täytyy olla adessiivimuodossa: *Minulla + on* (yksiköllinen verbi) + *paljon kavereita* (monikollisen substantiivin on oltava partitiivissa). Ilmaus *Suomessa* (lauseet 181 ja 184 ven. *в Финляндии*) esiintyy kehysadverbialina eli lauseadverbialina. On mahdollista käyttää toistakin sanajärjestystä (riippuen kommunikointitilanteesta); esitän seuraavan tilanteen:

- Mitä varten menet Suomeen?
- Minulla on Suomessa työ.* (ven. *У меня в Финляндии работа*)

Järjestystä *Minulla on työ Suomessa* voidaan käyttää tilanteessa, kun kysytään esimerkiksi joltakulta kiinalaiselta liikemieheltä:

- Miksi et lähde Pärnuun?

– *Koska minulla on työ Suomessa.* (*Suomessa* on substantiivin määrite;
ven. *У меня работа в Финляндии*)

Kysymykseen ”mikä työ?” tulee vastaus ”työ Suomessa”, sama kuin *Minulla on kirja taskussani* (minun lause), jossa sana *taskussani* on *kirja*-substantiivin määrite. Yllä olevista minun esimerkeistä näkyy, että suomen ja venäjän sanajärjestykset vastaavat toisiaan. Lauseessa 182 *laatikot*-substantiivin määritettä (*pumppukärressä*) on käytetty analogisesti.

Alla olevassa esimerkissä on käytetty staattista *sijaita*-verbiä. Opiskelija kuvailee, mitä kuvassa on. Tässä tilanteessa voi käyttää myös *olla*-kopulaverbiä. Lukusanan täytyy kongruoida *kerroksessa*-substantiivin kanssa:

185. *Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila.* (A173.)
p.o. *Ensimmäisessä kerroksessa on kahvila.*
(*yksissä; ven. *На первом этаже кафе* ’pinnan päällä’)

Suhteena on kontakti; possessiivisuutta ei tässä tapauksessa ei tunnu. Siro (1964) ja Iso suomen kielioppi (2004) käyttävät sellaisissa tilanteissa termejä *lokatiivinen* (’spatiaalinen funktio’) ja *habitiivinen* (’possessiivinen funktio’). Yllä oleva lause (185) on rakenteeltaan omistuslause. On kuitenkin mahdollista sanoa suomeksi *Kahvila sijaitsee ensimmäisessä kerroksessa*. On huomattava, että suomen kielessä käytetään aktiivisesti suuntasijaa mm. seuraavien verbien kanssa (minun lauseet):

Kahvila tulee kellarikerrokseen. (vrt. olosija: *в подвальном помещении*)
Kahvila avataan toiseen kerrokseen. (vrt. olosija: *на втором этаже*)
Kahvilaa ei rakenneta vinttikamariin. (vrt. olosija: *на чердаке*)

4.3 Muut ilmaukset

4.3.1 Kiteytyneet ilmaukset

Kiteytyneisiin ilmauksiin voidaan laskea adpositiot ja adverbis (esim. *lähellä*, *keskellä*, *kaikkialla*, *ylhäällä*, *alhaalla* jne.). Lauseessa 186 adverbi *kaikkialla* ('joka paikassa') ei kerro konkreettisuudesta, mutta lauseessa 188 adverbi sisältää spatiaalisen merkityksen. Abstraktisen ja konkreettisen välinen raja on häilyvä. Esimerkissä 187 edistynyt naisopiskelija kertoo omista tunteistaan. Esimerkin 187 merkitykseen liittyy possessiivisia ja osa–kokonaisuus-suhteen piirteitä:

186. Se on - - paikka, jossa on metsä kaikissa, mihin voit nähdä. (A103.)
p.o. - -, jossa metsää on **kaikkialla**, mihin silmä kantaa. (*kaikkialla*: assosiaatio-suhde; venäjän adverbi *повсюду*; jossa: inkluusio-suhde; *mihin silmä kantaa* -fraasi on kohdeväylä)
187. Sinä olit vieressäni aina, kun minä tarvitsin apua tai tukea (E67.)
p.o. Olit **vierelläni** aina, - -.
188. Mellä ei ole paljon erilaisia palveluja lähellä. (A93.)
(assosiaatio; postpositio)

Tuntuu siltä, että alkeistason opiskelija sekoittaa käsitteet *ympäri* ja *ympärillä* (189). *Ympärillä* (189) (vrt. *ympäri* vuoden) sekä *keskellä* (190) ilmaisevat sijaintia ja hahmottuvat väyläksi:

189. Haluan, että minun **ympäri** on suomeksi puhuva ihmiset. (A86.)
p.o. Haluan, että minun **ympärillä** on suomea puhuvia ihmisiä.
(assosiaatio, ven. Хочу, чтобы **вокруг меня** были говорящие по-фински люди.)
190. Taloni **keskellä** on puut. (A174.)
p.o. Talon **ympärillä** on puita. (assosiaatio-suhde, *ympärillä* postpositiona; ven. **вокруг** дома eli preposition roolissa; leksikaalinen virhe)
191. Vauva on matton **päällä**. (A175.)
p.o. Vauva on maton **päällä**. (kontakti-suhde, postpositio; ven. на ковре)

Puut (190) eivät voi kasvaa talon keskellä (ven. *посреди дома*). Jos niin olisi, menisi talo rikki: suhteena olisi kontakti. Lauseen 191 tila hahmottuu akselilla päällä/alla. Kyseessä on maton yläpinta. Jos vauva olisi joutunut maton alapinnan kosketukseen, silloin olisi kyseessä säiliö-merkitys.

192. Hämeenlinnassa on serkun asunto, *siellä on kaksi huonetta*, - -. (E86.)
p.o. - -, *siinä on kaksi huonetta*, - -. (*siinä*: osa-kokonaisuus)

Tässä eksistentiaalilauseessa on käytettävä paikan adverbialia *siinä* (yleinen paikallissija). Venäjänkieliset puhujat käyttävät vastaavassa lauseessa *там*-sanaa; virheen taustalla on näkökulmaerot.

Useat abstraktista merkitystä ilmaisevat paikallissijaiset sananmuodot voidaan lukea kiteytyneisiin ilmauksiin (esim. *kurssilla*, *luokalla*, *olla puhelimessa*). Ilmaukset *olla työssä* (193) ja *olla pulassa* (194) ovat metaforisia, koska kohteeseen siirtyy tietty kielikuva:

193. *Kazanissa olin työssä yliopistossa*. Minäkin olen kielenopettaja. (E62.)
(abstrakti suhde, työsuhde, yhteys kollektiiviin)
194. Soitin sinulle aina, *kun olin pulmassa*. (E75.)
p.o. - -, *kun olin pulassa*. (inkluusio, metaforinen ilmaus)

Pulassa oleminen (194) on vaikeuksissa olemista. ”Pula” on säiliömäinen paikka ’itsestään syntynyt avanto jäässä’ (SKRK 1979: 412). Paikallissija-adverbialina on abstrakti olio (esim. palvelus, elämä, tulevaisuus, todellisuus):

195. On hyvä, että - - ja kommunistinen puolue kielettiin Venäjällä. Ne on hyviä puolia, *jotka antavat tulevaisuudessa hyviä tuloksia*. (E79.)
(temporaalinen merkitys, abstrakti paikka, kehysadverbiali)
196. *Elämässä on paljon byrokratia ja rutiinia*. (E80.)
(tila, abstrakti kiintopiste; eksistentiaalilause)
197. - - hän pääsi Tajanka-teatteriin, *jossa oli palveluksesa kuoleman saakka*. (E81.) p.o. - - Taganka-teatteriin, *jonka palveluksessa hän toimi kuolemaansa saakka*. (toiminta, yhteys kollektiiviin, abstrakti kiintopiste)
198. - - ja jos saan *päähänni* mielenkiintoisen ajatuksen, voin heti toteuttaa sen. (E21.) (vrt. *Hän pani huivin päähän*)

199. *HAN oppi ensimmäiNeN luokassa.* (A21.)
 p.o. *Hän opiskelee ensimmäisellä luokalla.*
 (Suhde ei ole spatiaalisella vaan abstraktisella tasolla. Venäjän kielessä käytetään *в*-prepositiota: *в первом классе*; *luokalla* 'tasolla', toiminnan piirteitä; spatiaaliset piirteet ovat jossakin määrin läsnä vrt. *Opettaja on jo luokassa* 'huoneessa')
200. *Kun minä olin juhlissa kotimaassa, minä tein herkullinen ruoka - -.*
 (A176.) ('tilaisuus', ven. prepositio *на*)

Esimerkki 198 kuvaa tapahtumaa; ajatus on abstraktinen olio. Pipon tai huivin tapauksessa (esim. *panna pipo päähän*) on kyse kontakti-suhteesta: pipo tulee päähän niin kuin kenkä jalkaan (sisäsiija). Paikallissija kertoo suuntautumisesta, mutta idean saaminen ei ole spatiaalista vaan kognitiivista liikettä. Tapauksessa *jos saan päähän mielenkiintoisen ajatuksen* kokija (yksikön 1. persoonan tunnus - *n*) on epätoiminnallinen. Vastaavassa venäjänkielisessä lauseessa ajatus tulee "aktiivisesti" (ven. *Если мне в голову придёт интересная идея, я могу её сразу осуществить*: 'jos ajatus tulee minulle päähän'; *идея* 'idea' on subjektina eikä objektina).

Ilmaus *mennä töihin* antaa tietoa siirtymisestä paikasta toiseen. *Mennä salonkiin töihin* -ilmauksen merkitys (201) on 'päästä salonkiin töihin' (vrt. lause 204):

201. *Minä olen parturi-kampaaja, siksi minä haluan mennä työtä salongiin.*
 (A53.) p.o. - -, *siksi haluan mennä salonkiin töihin/työhön.*
202. *Ensi vuonna mina haluan loppu suomi kieli kurssi ja mennen toihiin.* (A52.)
 p.o. *Ensi vuonna haluan suorittaa suomen kielen kurssin loppuun ja mennä töihin.* (työsuhte: *mennä töihin*; takaraja: *loppuun*)
203. *Se on tarkea oppia ammatti missä haluaa olla työskennellä.* (A13.)
 p.o. *On tärkeitä oppia ammatti, jossa haluaa työskennellä.*
204. *Kun poikani meni kouluun, minulla oli kiire työhön* (E78.)

Esimerkeissä 201 ja 202 kyse on työsuhteesta. Kirjoittajat pohtivat työuraansa. Yksi heistä haaveilee työstä salongissa. Ilmauksen merkitys määräytyy koko

lauseen merkityksen perusteella. Esimerkissä 204 on kuvattu aktuaalista tilannetta. Verbi *kiirehtiä* on dynaaminen mutta abstraktinen (vrt. verbi *lähteä*). Verbi *haluta* (202 ja 203) on abstrakti (= modaaliverbi) eikä todellisuudessa ilmaise mitään päämäärää. *Loppuun*-sana (202) ilmaisee rajan. *Mennä töihin* ('päästä töihin') ei ilmaise tässä lauseessa konkreettista siirtymistä toimintaan vaan jotakin dynaamista abstraktisuutta. Esimerkissä 203 kyse on ammatissa työskentelemisessä: *ammatti* on abstrakti substantiivi.

4.3.2 Rektiot

Verbirektio tarkoittaa, että verbiin liittyvä objekti (tai adverbiali) on tietyssä sijamuodossa (esim. White 2001: 64). Verbi antaa tietoa tekemisen tyypistä, prosessin laadusta. Mutta rektio ei koske aina vain verbejä. Substantiivin rektio vaatii verbin rektion.

205. *Tietotekniikan avulla voin tehdä työtä syrjäisissä pikkukylissä, koska modernien tietokoneeseen liitettyjen oheislaitteiden avulla voi ottaa yhteyttä maailmaan kanssa* (p.o. *maailmaan*). (E31.) (substantiivirektio)
206. *En tiedä, mitä tekisin, jos pääsisin asumaan maalle pitkäksi ajaksi.* (E11.) (verbirektio)
207. *Jokaiselle naiselle* (p.o. *jokaisella naisella*) *on vapaa valinta, jäädä kotiin, huolehtia lapsistaan ja miehestä tai huolehtia vielä itsestaan, käydä työssä jne.* (E107.) (verbirektio)
208. *- - olen tyytyväinen, koska tutustuin Suomessa tietotekniikkaan ja - -.* (E29.) (verbirektio)
209. *Tykün* (p.o. *tykkään*) *tästä paikasta - -.* (A95.) (verbirektio)

Näitä lause-esimerkkejä on mahdotonta tulkita inkluusioksi, assosiaatioksi tai kontaktiksi: vrt. *Lapset nousivat pöydästä* (minun keksimä lause, spatiaalinen kontakti. Lauseiden verbit ovat abstrakteja. Esimerkit osoittavat, että rektiotapauksissa paikallissijan esiintyminen ei riipu olion konkreettisuudesta tai abstraktisuudesta. Rektion käyttö perustuu kieliopin sääntöihin:

210. *Käivin kaupungi.* (A177.) p.o. *Kävin kaupungissa.* (käydä-verbin rektio)
211. *Kävin suihkuun* (A5.), sen jälkeen söin aamupalan.
(kontakti; virheellinen suuntasija illatiivi: rektioverbi)
212. *Mä **olin** erilainen kahvin tai ravintolaan ja syöda paljon makea syö - -.*
(A69.) p.o. ***Kävin** eri kahviloissa ja ravintoloissa ja söin paljon makeita ruokia - -.* (olla on oloverbi)

Esimerkissä 212 on käytetty virheellisesti suuntasijaa; olemista ilmaiseva *olla*-verbin voi korvata *käydä*-verbillä.

Aineistossa on etsimistä merkitseviä verbejä:

213. *Etsisin työt Tallinnassa, mutta ei lyötanut.* (A81.)
p.o. ***Etsin** töitä Tallinnasta, mutta en löytänyt.* (transitiivilause)
214. *Suomessa ilman kielitaitoa en voi etsiä hyvää työpaikkaa.* (E113.)
p.o. *Suomessa en voi ilman kielitaitoa **löytää** hyvää työpaikkaa.*
(transitiivilause)
215. *- -, tässä voit lyöita, vaated, keenkat, kirja, lapsen peliat, polkupyärat ja pljon toinen kaunis - - asja.* (A33.)
p.o. *- -. **Tästä** voi löytää vaatteet, kenkät, - - ja paljon muuta kaunista tavaraa.* ('löytää jostakin', näkökulmaero)

Jos esseen kirjoittaja asuu Suomessa (lause 214), hänen täytyy käyttää olosijaista ilmausta *Suomessa*. Tässä tapauksessa maantieteellinen nimi on kehysadverbiaalina eli koko lauseen määritteenä. Tämä tarkoittaa, että inessiivisijainen ilmaus voi sijoittua joko verbin edelle tai sen jälkeen. Jos kirjoittaja oleskelee Suomen rajojen ulkopuolella, hänen on käytävä erosijaista ilmausta (minun esimerkki):

*En voi ilman kielitaitoa **löytää** Suomesta hyvää työpaikkaa.*
tai *Ilman kielitaitoa en voi **löytää** Suomesta hyvää työpaikkaa.*

Näissä tapauksissa elatiivi-ilmaus on verbin täydennyksenä. Sanajärjestyksen on oltava halutun painotuksen mukainen. Huomio kiinnittyy edeltävään lauseeseen,

koska tämä vaikuttaa käsiteltävän lauseen sanajärjestykseen. Kyse on tekstuaalisesta seikasta (korostuksesta).

Rektiomaisiin ilmauksiin voi laskea MA-infinitiiviset ilmaukset:

216. *Illalla*, kuin minulla on vapaa-aika, *minä käyn kävelemässä*. (E119.)
(virheetön MA-infinitiivin käyttö)
217. *Mina paljon ajan polkupyörä ja **menen** kalasta*. (A178.)
p.o. *Ajan paljon polkupyörällä* (väline-merkitys) ja ***käyn** kalastamassa*.
(*mennä johonkin*, mutta *käydä jossakin*)
218. *Sitten vähän syrfäilemaan netissa* ja noin klo23.00 menä nukkumaan.
(A28.) p.o. *Sitten surfailen vähän netissä* ja - - *menen nukkumaan*.
219. *Illalla kavelemaan* (p.o. *kävelen*) koiran kanssa. (A98.)
220. *Huomenna minä valmistamaan ruokaa, siivomaan ja silittamaan vaattet*.
(A99.) p.o. - - *valmistan* (finiittiverbi) *ruokaa, siivoan ja silitän vaatteet*.
(ylimääräistä käyttöä)
221. *Kello 8 menin jo sänkyyn nukkumaan*. (E121.) ('klo 8' ~ 'kahdeksalta')
222. *Minä pidän uimaa* (p.o. *uimisesta*). (A123.)
(*uimaan* ja substantiivi *uiminen* on sekoitettu)

Opiskelija pyrki käyttämään MA-infinitiiviä (lause 217: *menee kalastamaan*). *Käydä*-verbi vaatii inessiiviä. Aloittavat kirjoittajat kertovat, mitä he tekevät illalla (218, 219); opiskelijat ovat sitä mieltä, että persoonamuotoista verbiä ei tarvitse käyttää: tänne sopisi joko *menen surfailemaan netissä* tai *surfaillen netissä* (A28), joko *menen valmistamaan ruokaa* tai *valmistan ruokaa* (220). Lauseessa 221 edistynyt kirjoittaja välttää käyttämästä paikallissijaa ablatiivia; vastaavassa venäjänkielisessä temporaalisessa ilmauksessa esiintyy sisäsija eikä ulkosija (ven. *в восемь часов* 'klo 8, kahdeksalta'). On huomattava, että verbit *mennä* ja *lähteä* (myös *asua* ja *joutua*) eivät kuulu rektioverbeihin, koska niitä voidaan käyttää eri sijojen yhteydessä (ISK: 1177).

Verbiä *rakastaa* sekoitetaan kirjoituksissa *pitää*-verbiin, vaikka *rakastaa* ei kuulu rektioverbeihin. Seuraavassa tapauksessa voi käyttää kumpaakin vaihtoehtoa:

223. *Minä rakastai saunoa kotimaassa Venäjälle*, joskin kävin saunomassa harvoin (E120.) p.o. *Pidän saunomisesta* (tai *rakastan saunomista*) *kotimaassa Venäjällä*, jossa kävin joskus saunomassa.

5 TULOSTEN POHDISKELUA

Esimerkkien pohjalta pystyin näkemään, että poikkeamat paikallissijojen käytössä johtuvat suomen ja venäjän välisistä eroista. Semanttiset suhteet eivät aina ole kirjoittajille läpinäkyviä. Opiskelijat pyrkivät kuitenkin käyttämään paikallissijoja suomen kielen mukaan, mistä kertovat aineistoni lause-esimerkit.

Aineiston analyysi osoittaa, että jakoa semanttisiin merkityksiin (inkluusioon, kontaktiin ja assosiaatioihin) voi pitää vain yhtenä mahdollisista tutkimusmenetelmistä, jota kannattaisi käyttää. Tutkiminen eri näkökulmista ja eri menetelmien avulla tuottaa arvokasta tietoa kielen käytäntöä varten. Paikallissijojen tärkeys korostuu ilmauksissa, joissa verbin semanttiset ominaisuudet (esim. *mennä*, *tulla*) ovat ratkaisevana tekijänä:

224. Nyt mina en oppinuta --. *Menin toimistossa*, - -. (A179.)
 225. *Talvilla minä tulin Suomessa*. (A180.)
 226. *Haluan ensi menee kotona*. (A181.)

Liikeverbit sekoittuvat esseissa keskenään. Aloittavat kirjoittajat eivät osaa rakentaa lauseita *käydä*-verbin kanssa. Tällä verbillä on venäjässä monta merkitystä ja yksi merkityksistä sekoittuu suomen *kävellä*-verbiin:

227. *ihmisillä kavelivat Barissa ja juovat oulut*. (A124.)
 (Kirjoittaja kertoo, mitä suomalaiset tekevät viikonloppuna.)

Kun merkitys on 'käydä baarissa' tai 'käydä kaupoissa' tämän verbin yhteydessä käytetään venäjässä *no*-prepositiota: *ходить по магазинам* (analoginen fraasi *по грибы по ягоды* 'käydä sienessä ja marjassa'). Lause-esimerkki baarista kertoo siitä, että suomen opiskelijalla on "välineet" (verbi ja paikallissija), mutta hän ei tiedä mitä näiden kanssa tehdä.

Lauseen merkitystä on mahdotonta ymmärtää ottamatta huomioon sellaista suomen kielen käyttäjille tärkeää semanttista kategoriaa kuin verbin aspekti. Suomalaista lausetta ei voi rakentaa pitäen mielessä venäjän aspektin säännöt. Venäläinen tapa muodostaa tilanne ei käy: venäjän paradigmatt eivät kelpaa. Tuli ilmi, että esseitä kirjoittaessaan opiskelijat pitävät mielessään äidinkieltensä kieliopin säännöt (aspekti-ilmiö kuuluu venäjässä kielioppiin) ja myös se, että aspekti riippuu verbin luonteesta: venäjän verbit edustavat joko perfektivistä tai imperfektivistä aspektia.

Ymmärtääkö esseen kirjoittaja, mikä prosessi on paikallissijaisen ilmauksen takana? Sijan valintaanhan vaikuttaa prosessin luonne. Aineiston analyysi osoittaa, että kirjoittajille (ainakin alkeistason opiskelijoille) ei aina riitä keinoja ilmaista omia ajatuksiaan. Heidän äidinkielessään käytetään aktiivisesti morfologisia keinoja (ks. Demidenko – Naumovitš 1982: 25) mutta suomessa lauseopillisia. Tärkeää on se, miten tekeminen tapahtuu (ns. Aktionsart = ven. käsite ”способ действия”). Lause-esimerkit ovat paljastaneet, että staattisuuden ja dynaamisuuden raja on häilyvä, koska jako tiloihin ja dynaamisiin prosesseihin ei ole aina yksinkertaista.

Suomen verbit ovat monimerkityksisiä. Verbin merkitys on aina riippuvainen esiintymisympäristöstään. Ongelmana on se, että suomen opiskelijat eivät osaa käyttää (ja tunnistaa) suomen lausetyyppejä. He omaksuvat tai lähestyvät kieltä mm. elävää puhetta kuuntelemalla ja äänteitä kuulemalla. Eisyntyperäinen suomenpuhija ei aina kykene hahmottamaan sitä, mitä tuli sanotuksi. Venäjänkielinen kiinnittää huomion intonaatioon (Nikunlassi 2002: 321–322).

228. *Toiset ihmiset istuvat Bussin*, - -. (A182.)

Illatiivin sijapäätettä -hVn, jossa vokaali (V) merkitsee h:ta edeltävän vokaalin toistoa, ei ole omaksuttu. Tätä vaihtoehtoista illatiivin sijapäätettä käytetään suomen kielessä muiden illatiivin sijapäätteiden rinnalla (ISK 2004: 120). Abstrakteissa käsitteissä käytetään suomen kielessä usein sisäsijaa (vrt. ven. *на работе* ’työhön’).

Edistyneet opiskelijat tuntevat hyvin omistusrakenteen; he käyttävät kirjoituksistaan *l*-tunnusta. Analyysi osoittaa, että edistyneet kirjoittajat ovat perillä paikallissijojen pääominaisuuksista. Spatiaaliset funktiot ja possessiiviset suhteet ovat merkittyinä. Tämä koskee suurinta osaa edistyneistä opiskelijoista. Harva edistyneistä sekoittaa omistuslauseen adessiivimuodon allatiiviin (229):

229. *Jokaiselle naiselle on vapaa valinta, jäädä kotiin, huolehtia lapsistaan lapsistaan ja miehestä tai huolehtia vielä itsestään, - -.* (E107.)
 230. *- - mutta päiväkotin ovat paljon lapset - -.* (A118.)

Aineiston analyysi paljastaa, että aloittavat opiskelijat eivät käytä paikallissija-adverbiaalia, joka liittyy omistusrakenteeseen (230).

Ulko- tai sisäsijan kielenvastainen esiintyminen johtuu väärän verbin valinnasta. Venäjässä verbi *käydä* ei ilmaise suuntautumista, niin kuin suomessakin (Judina 2004: 611). Venäjän kielessä liikeverbillä voi olla jopa 40 merkitystä (Rozental ym. 1995: 30–31). Edistyneet käyttävät possessiivista merkitykseltään adessiivia inessiivin sijaan, kun eloton olio tuntuu personoittuna:

231. *Taloilla Japanissa usein eivät ole keskuslämmitys ja he lämmittävät paloöljyn uunella.* (E98.) (ven. *taloilla*: possessiiviset piirteet korostuvat; myös *taloissa*)

Opiskelijoiden äidinkielessä on kumpikin vaihtoehto mahdollinen (niin sisä- kuin ulkosija).

Se, että sijan merkitys voi olla koodattuna verbiin, esimerkiksi liikeverbeihin *käydä*, *mennä* ja *lähteä*, pitää paikkansa. Mutta kyse ei ole vain ilmauksen kiteytyneisyydestä. Analyysi paljastaa, että kielten erot johtuvat mm. lauseopillisista syistä. Esimerkkinä voi pitää omistusrakennetta, jossa ympäristö vaikuttaa sijan valintaan.

On vaikeaa sanoa, millä ulkosijojen käyttö poikkeaa sisäsijojen käytöstä, kun on kyseessä abstrakti merkitys, kun kiintopisteenä on abstrakti olio. Kiteytyneet ilmaukset ovat abstrahoituneet niin, että niille ei käy jako inkluusioihin, kontakteihin ja assosiaatioihin (esim. *minusta*, *alussa*); monet ilmaukset voisi laskea abstrakteihin kontakteihin ja osa-kokonaisuus tapauksiin:

232. *Minussa* ('minusta') *hyvä työpaikka on rauhallinen*, - -. (A14.)
 233. - - *2000-luvun alussa Maan keskeinen lämpötila nousee - - kolme astetta*. (E125.) (temporaalinen merkitys)
 234. *Minulla on samaa mieltä*, - -. (A116.) (lausetyyppi)

Kiteytyneet ilmaukset eivät ole suomen opiskelijoille selväpiirteisiä (*mielestäni* = *samaa mieltä*): pyrkimyksenä on joko predikatiivilause *Olen samaa mieltä* tai omistuslause *Minulla on sama mieli* (234).

Aloittavien opiskelijoiden kirjoituksissa adverbiaalien sijat sekoittuvat kieliopillisiin sijoihin esimerkiksi seuraavalla tavalla:

235. *Minun on paljon kaveri* kuka pauhu suomea, - -. (A34.)
 236. - - *mutta en tiedä aluella ja ei kuka ystävät*. (A183.)
 237. *Minulla on syntymäpäivää 24 joulukuussa*. (A23.) (p.o. partitiivi)
 (omistusrakenne ei sovi kirjakielelle)
 238. *tyttö soitaab ystävä*. (A184.) (Kuka kenelle soittaa?)
 239. - -, *siksi minä haluan mennä työtä salongiin*. (A53.)
 240. *ihmisillä kavelivat Barissa ja juovat oulut*. (A124.)

On epäselvää, missä määrin alkeistason opiskelijat pitävät subjektin ja objektin käsitteitä tärkeinä. Analyysi osoittaa, että olo- ja suuntasijojen virheellinen käyttö ja ylikäyttö liittyy kieliopillisten sijojen käyttöön. Tämä tarkoittaa, että opiskelijat käyttävät paikallissijaisia sanoja objektin tai subjektin sijan asemesta. Aineistosta löytyi merkitykseltään epäselvät tapaukset:

241. *Minä työ suomessa*. (A185.)
 242. *Minulle kaikki työpaikat on kunnioi* (A4.) ('minua varten', 'minusta')
 243. *Minun perheeni on koira*. (E102.)
 244. *Ensi kesänä minä halua menin lomalla*. (A186.)

Mitä oli tavoitteena sanoa (244)? Vaihtoehtoina voivat olla lauseet *Ensi kesänä haluan lomaillla*, *Ensi kesänä haluan mennä lomailemaan*, *Ensi kesänä haluan mennä lomalle*. Onko aloittava kirjoittaja pyrkinyt MA-infinitiiviin? Yllä olevat lause-esimerkit kertovat siitä, että opiskelijan kirjoittaman lauseen todellisen luonteen selvittämiseksi eivät muodolliset seikat kuitenkaan yksin riitä. Aineiston

analyysi osoittaa, että rektiotaapauksissa verbin (tai substantiivin) muoto on kirjoittajille semanttisesti läpinäkymätön; rektiovirheitä on tarpeeksi paljon. Kirjoittajat eivät ymmärrä tarpeeksi hyvin MA-infinitiivin kieliopillista luonnetta; he eivät tunne vielä (ainakin aloittavat suomen opiskelijat) taivutusparadigmaa. Sama koskee rektioita:

245. *Kävin suihkuun* (A5.), sen jälkeen söin aamupalan.

Yllä olevassa ilmauksessa semanttisena suhteena on kontakti: *kävin vesisuihkussa* 'olin vesisuihkun alla' tai 'olin vesisuihkun alla' (vrt. *käydä sateessa metsikössä*: temporaalisuutta). Jos olettaa, että kirjoittaja tarkoitti suihkuhuoneessa käyntiä, voidaan laskea tämä tapaus inkluusio-suhdetta ilmaiseviin tapauksiin. Ilmaus kertoo oikein valitusta tilasta (sisätila) ja väärin valitusta suunnasta. Opiskelijan pyrkimys tulosijaan johtuu siitä, että käydä-verbin rektiosääntö on jäänyt omaksumatta.

Olen tarkastellut suomenkieliset paikallissijaisia ilmauksia. Olen verrannut suomea venäjään käyttäen niin kognitiivisen kieliopin kuin lauseopin periaatteita. Olin turvautunut syntaksin keinoihin aikaisemminkin, kandidaatin tutkielmaa kirjoittaessani (ks. Aniko 2009). Mielestäni tämä minun tutkielmani voi antaa vihjeitä tuleville tutkimuksille. Analyysi on osoittanut, että suomen opiskelijat ovat pyrkineet sellaisiin sijojen tunnuksiin, jotka ovat tulleet suomen kieleen leksikaalistumisen sekä kieliopillistumisen myötä: he käyttävät liikeverbejä ja kielioppiin liittyviä adverbeja, adpositioita ja rektiomaisia tapauksia. Tuli ilmi, että kirjoittajat vertailevat mielessään suomen kielen semanttisia suhteita äidinkiellensä semanttisiin suhteisiin. Venäjän prepositiot ja sijat eivät aina vastaa kognitiivista kielioppia. Niin paikallissijat esiintyvät aineistossani norminvastaisina ilmauksina. Venäjän aspektuaalisuus on yhtenä syynä siihen, että ei suomen sijan ilmaisinta helposti löydy. Toisena syynä voi pitää venäjän verbiprefiksien runsasta käyttöä (esim. *mentiin: проишли, переишли*). Venäjässä monet prepositiot ovat liimautuneet verbiin. Venäjän prepositio on itsenäinen sana, jolla on merkitys; se, joka on liittynyt kiinteästi verbiin, käyttäytyy vähemmän itsenäisesti. (Vinogradov 1972: 531, 533.)

Yllä sanotusta ilmenee, että tulevan tutkimuksen olisi hyvä keskittyä pelkästään suomen adverbien ja adpositioiden käytön tarkasteluun. Tarkastelun kohteena ei välttämättä tarvitse olla vain paikallissijainen muodoltaan lekseemi, sillä esimerkiksi *yli*-adverbi ei sisällä paikallissijan tunnusta, vaikka ilmaisee konkreettisen spatiaalisen suhteen. Analyysin kohteena voisi olla jonkin lekseemin merkitys. Uuden tutkielman aihe voi tulla vertailevista adverbien (tai adpositioiden) tutkimuksista.

LÄHTEET

- ALHONIEMI, ALHO 1975: Eräistä suomen kielen paikallissijojen keskeisistä käyttötavoista. – *Sananjalka* 17 s. 5–24.
- ANIKO, HELLE 2009: *Subjektin ja predikaatin paikka käännöksissä: jako peruslausetyyppeihin Kaj Kauhasen suomennoksessa "Kasakat"*. Kandidaatin-tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- DEMIDENKO, L.P. – A.N. NAUMOVITŠ 1982: *Sovremennyj russkij jazyk: glagol. 2 izdanie, pererabotannoje*. Minsk: Vyšeišaja škola.
- HAKULINEN, AULI – FRED KARLSSON 1988: *Nykysuomen lauseoppia*. 2. painos. SKST 350. Helsinki: SKS.
- HUUMO, TUOMAS 2005: Onko jäädä-verbin tulosijamääritteellä semanttista motivaatiota? – *Virittäjä* 109 s. 506–524.
- ILOLA, EEVA 1994: Suomen kielen paikallissijoilla ilmaistut spatiaaliset suhteet ja niiden vastineet venäjän kielessä. Teoksessa Leino Pentti – Onikki Tiina (toim.) *Näkökulmia polysemiaan* s. 236–262. Kieli 8. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- ISK = HAKULINEN, AULI – MARIA VILKUNA – RIITTA KORHONEN – VESA KOIVISTO – TARJA-RIITTA HEINONEN – IRJA ALHO 2004: *Iso suomen kielioppi*. SKST 950. Helsinki: SKS.
- JUDINA, L. P. 2004: Sistema glagolov dviženia i ih funktsionirovanie. A. V. Velitško (red.) *Kniga o grammatike: russkij jazyk kak inostrannyi* s. 607–650. 2 izdanie, dopolnennoje i pererabotannoje. Moskva: Izdatelstvo Moskovskogo universiteta.
- KANGASMAA-MINN, EEVA 1978: Verbien sisäisestä aspektista. – *Sananjalka* 20 s. 17–28.
- KARLSSON, FRED 1998: *Yleinen kielitiede*. Uudistettu laitos. Helsinki: Yliopistopaino.
- KARLSSON, FRED 2009: *Suomen peruskielioppi*. 4., laajennettu ja uudistettu painos. Helsinki: SKS.
- KKTJ = Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja.
- KOIVISTO, VESA 1991: *Suomen verbikantaisten UtU-verbijohdosten semantiikka*. Suomi 161. Helsinki: SKS.
- LANGACKER, RONALD W. 1982: Space Grammar, Analysability, and the English Passive. *Language* 58.
- LEINO, PENTTI 1989: Paikallissijat ja suhdesääntö: kognitiivisen kieliopin näkökulma. – *Virittäjä* 93 s. 161–219.
- 1990: Sijojen asema kielenkuvauksessa. Teoksessa Pentti Leino (toim.) *Suomen kielen paikallissijat konseptuaalisessa semantiikassa* s. 12–58. Kieli 5. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 1991: *Lauseet ja tilanteet. Suomen objektin ongelmia*. Suomi 160. Helsinki: SKS.
- 1993: *Polysemia – kielen moniselitteisyys*. Kieli 7. Helsinki: Helsingin

- yliopiston suomen kielen laitos.
- LEINO, PIRKKO 2010: *Suomen kielioppi*. 9. painos. Helsinki: Otava.
- NIKUNLASSI, AHTI 2002: *Johdatus venäjän kieleen ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Finn Lectura.
- NS = *Nykysuomen sanakirja*. 1951–1961. Helsinki: WSOY.
- OJUTKANGAS, KRISTA – LARJAVAARA, MERI – MIESTAMO, MATTI – YLIKOSKI, JUSSI 2009: *Johdatus kielitieteeseen*. Helsinki: WSOY.
- ONIKKI, TIINA 1997: Kieliopin ja leksikon rajalla. Paikallissijaiset olotilanilmaukset. Teoksessa Tapani Lehtinen – Lea Laitinen (toim.) *Kieliopillistuminen. Tapaustutkimuksia suomesta* s. 89–120. Kieli 12. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ, TIINA 2001: *Sarjoja. Nykysuomen paikallissijaiset olotilanilmaukset kielen analogisuuden ilmentäjinä*. Helsinki: SKST.
- PENTTILÄ, AARNI 1963: *Suomen kielioppi*. 2., tarkistettu painos. Porvoo: WSOY.
- REMES, HANNU 1983: *Viron kielioppi*. Porvoo: WSOY.
- ROZENTAL', D. E. – GOLUB, I. B. – TELENKOVA, M. A. 1995: *Sovremennyy russkij jazyk*. Moskva: Meždunarodnye otnošenija.
- SAARIMAA, EEMIL 1967: *Kielenopas*. 7. painos. Porvoo: WSOY.
- SIRO, PAAVO 1975: *Sijakielioppi*. Helsinki: Gaudeamus.
- 1964: *Suomen kielen lauseoppi*. Helsinki: Tietosanakirja OY.
- SKRK = HAKULINEN, LAURI 1979: *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. 4., korjattu ja lisätty painos. Helsinki: Otava.
- SKS = Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia.
- VILKUNA, MARIA 1996: *Suomen lauseopin perusteet*. KKTJ 90. Helsinki: Edita.
- VINOGRADOV, V. V. 1972: *Russkij jazyk*. 2 izdanie. Moskva: Vysšaja škola.
- WHITE, LEILA 2001: *Suomen kielioppia ulkomaalaisille*. 4., uudistettu painos. Helsinki: Finn Lectura.
- GVOZDEV, A. N. 1973: *Sovremennyy russkij literaturnyi jazyk. Tšast' 2: Sintaksis*. 4 izdanie. Moskva: Prosveščenie.

LIITE: AINEISTO: ALOITTAVAT (A) JA EDISTYNEET (E) OPISKELIJAT

- 1 *Olen asunut Suomessa yli kahden vuoden.* (E1.)
- 2 - -, ja pidän kaupunkiasumisesta paljon, *erityisesti Helsingissä.* (E10.)
- 3 Olen asunut Suomessa yli kahden vuoden. - -. Saavani mahdollisuuden palautta kisänmaahan, tein sen heti. *Tulen Suomeen perheeni kanssa Ukrainasta, Donetskista, isosta ja likaisesta kaupungista,* - -. (E4.)
- 4 - -, että ihmisillä liian vähän vapaa-aikaa, siksi he kävivät työhön, - -, *illalla ihmiset menevät kaupassa ostaa ruokaa ja sitten ajaa kotoon.* (A78.)
- 5 *Tavarataloissa käyn - - harvoin,* - -. (E17.)
- 6 Tavarataloissa käyn - - harvoin, - -. *Menen sinne - - ostamaan lahjoja* - -. (E18.)
- 7 - -, *ihmiset perheen kanssa kävelevät puistolla ja syö ravintolaan ja illalla katson televisiota ja pelaavat lapsen kanssa.* (A79.)
- 8 Se on - - paikka, *jossa on metsä kaikissa* (A92.), mihin voit nähdä.
- 9 Se on - - paikka, jossa on metsä kaikissa, *mihin voit nähdä.* (A103.)
- 10 *Vouonna kuluttua me olimme lähtinyt Kiotosta Pietariin.* (E74.)
- 11 *Mies menee kaupassa ja halua ostaa epää ja maitoa.* (E123.)
- 12 Opiskelin suomea luokassa ulkomalaisia varten ja - -. *Sitten menin lukioon,* - -. (E124.)
- 13 *Kaksi naista puhuvat puhelimesta.* (A125.)
- 14 Lokakuussa ajatelsin, *että voin mennä Suomessa elämä ja työtäma.* (A85.)
- 15 - - minä oli Italiassa. *Minä aurinkoan ja uiman meereen.* (A68.)
- 16 *Vapaa aikana mina menen kuntosaaliin.* (A73.) Siksi mina tykkään tervise elu.
- 17 Katsoin paljon Helsinki, Vantaa ja Espoo. *Menin mieheni kanssa teatteriin, ja elokuvateatteriin.* (A58.)
- 18 *Näkyi Suomenlinna vihreässä suuressa saarella.* (E53.)
- 19 *See mökki ASuA KARKKiL[-]SSA.* (A19.)
- 20 Illalla tuli vieraita, *minun ystävä ja minun mies tuli Helsingistä.* (A26.)
- 21 - -, mutta mä olin vähän surullinen koska *viikko päästä pitää oli mennä Helsinkiin Pieksämäeltä.* (A27.)
- 22 *Minä tulin Suomeen viime kesänä.* (A57.)
- 23 *Haluan matkustaa ensi kesänä Ranskaan tai Ruotsiin,* - -. (A59.)
- 24 *Viime kesänä minä oli Italiassa.* (A64.)
- 25 *Kauppatorille ihailimme kauan kukkia pienissa ruukuissa ja isoissa laatikkoi-ssa.* (E58.)
- 26 *Minä asuin Venäjällä ennen tulin Suomeen,* - -. (A96.)
- 27 Luulen, *kun opiskelen suomea saan sopiva työpaika Suomessa.* (A89.)
- 28 Minusta hyvä työpaikka on siitä että sinä tykkät, *mihin sinä haluaisit mennä aamulla* (A11.) koska me olemme työpaikissa 8 tuntia päivässä (A12.) ja se on paljon.
- 29 *Kauppatorille ihailimme kauan kukkia pienissa ruukuissa ja isoissa laatik-koissa.* (E58.)
- 30 *Seurava kerossa menee remonti tai ihmiset muuttaa uusissa asuntossa* - -.

- (A126.)
- 31 *Yksi mies puhut puhelinen.* (A127.)
- 32 *Haluan ensi menee kotona.* (A128.)
- 33 *Ensi kesänä minä menin Venäjä - - ja siten takaisin Suomessa.* (A129.)
- 34 *Ensi kesänä minä halua menin lomalla.* (A130.)
- 35 *Sen jälkeen minä vastaan kysymyksen.* (A131.)
- 36 *Heille on problema keitiossa. Vesi on lattialle, mies koristaa.* (A132.)
- 37 - -, ja pidän kaupunkiasumisesta paljon, *erityisesti Helsingissä.* (E10.)
- 38 - - ei ole hyvää asiat, mutta tässä ovat paljon huonoa koska sinä ei voit puhuu (loudly) ja esim. *bussissa on kylmä talvella.* (A110.)
- 39 *Minulla oli työtä riittää. Vielä olin minun vanhan työpaikassani.* - -. Minäkin olen kielenopettaja. (E48.)
- 40 *Ihminen ei ymmärtä, ettei hän ole ainoa elävä olento Maalla, - -.* (E49.)
- 41 *Tulen - - kaupungista, jonka aluella asuu yli miljoona ihmistä - -.* (E5.)
- 42 - - vuosituhsien aikana ihmiset ovat asuneet maalla (E35.), koska he eivät ole muualla tavalla voineet hankkia ravintoa itselleen.
- 43 *Lähtimme kotoani Maneezikadulle ja menimme lahdelle.* (E50.)
- 44 *Rantalla ja merellä oli veneet ja jahtit.* (E51.)
- 45 *Aurinko paisti kirkaaksi rantakadulle, - -.* (E52.)
- 46 *Näkyi Suomenlinna vihreässä suuressa saarella.* (E53.)
- 47 *Haluaisin käydä kesämökillä saunassa löylymassa vasta kera, koska kaupungissa saunassa en tapai vastaa.* (E55.)
- 48 *Eilen aamulla minä nousin kello 9, en voimistelut mutta kävin suihkussa.* (E56.)
- 49 *Minun vaimoni olet kotoisin Anapasta. Se on kaupungin mustamerella.* (E64.)
- 50 *Mina asun yhdeessä minun vaimoni, - -.* (A133.)
- 51 *Polttoaineiden käyttämisen takia ilmaan kokontuu hiilidioksiidia, - -.* (E59.)
- 52 *Yksityisissä tapauksissa voi seurata luonnon riistämistä. Esimerkiksi jäteveden, saasteiden levittäminen mereen, myrkyllisten jätteiden jättäminen luontoon, myös metsän, puiden tuhoaminen kaupunginosia rakentaessa.* (E60.)
- 53 *Niin tapahtyi Muinas-Egyptissä kymmenen tuhatta vuotta sitten, missä metsän väärinkäytöstä johtui maanpinnan kuivuminen ja asustuksen siirtyminen rannikolle.* (E61.)
- 54 *Minulla oli työtä riittää. Vielä olin minun vanhan työpaikassani. Kazanissa olin työssä yliopistossa. Minäkin olen kielenopettaja.* (E62.)
- 55 *Asumme Helsingissa, Lauttasaarella.* (E63.)
- 56 *See mökki ASuA KARKKiL[-]SSA.* (A19.)
- 57 *Meidän on aika palata kotiin. Menimme Bulevardille pitkin Eteläesplanadi, ja Pohjosesplanadi yli tulimme Tuomiokirkolle Senaatintorille, jolta suuntaunut kotiin.* (E65.)
- 58 - -, työskennelin Kioton yliopistossa mutta asuimme Kioton lähellä, Kioton naapurikylässä, jonka nimi on Hieidaira. (E66.)
- 59 *Paikallinen nainen - - päätti järjestää hotellin koulun vanhassa rakennuksessa.*
- Koulun vieressä on ollut talonpojan talo, johon kokoontuivat hänen tuttavansa ja sukulaisensa juhannusaattona.* (E69.)
- 60 *Sinä olit vieressäni aina, kun minä tarvitsin apua tai tukea.* (E67.)

- 61 - -, opetit minua itsenäistymään - -. Minä menin opiskelemaan toiseen kaupunkiin ja järjestin minun asioitani itse, *mutta tunsin, että sinä olit lähellä.* (E68.)
- 62 *Kello kymmenen menen yliopistoon ja tulen yliopistosta kello puoli yhdeksantoista.* (E70.)
- 63 - -, *kirpputorissa on paljon asja müümässä, - -.* (A32.)
- 64 tämä on kirppitori, *tässä on müüjat ja asiakait* kuka on ostetud paljon asja. (A31.)
- 65 Ilma oli niin kirkas, *että lapset nakivät peuran eläintarhalla Korkeasaarella.* (E71.)
- 66 *Kuvasta on kesä.* (A62.)
- 67 *Kuvalla on paljon lunta.* (A134.)
- 68 *Valokuvassa saunassa on kaksi laudeja, sanko ja kiuas.* (E57.)
- 69 *Minä kavin WCssa, pesin kasvot hampaaita,* (A17.)
- 70 [kuvassa] *Tyttö ja poika osta jatteloa kioskilta.* (A135.)
- 71 ViimeNe juhla oli „Uusi Vuotta”. *OLiN läpsi–ja KAVeRi–KANSSA möKKiSSÄ.* (A18.)
- 72 *See pAiKKA ASuA metSAS.* (A20.)
- 73 Hyvä asja on *et oman kotona ei tarvi pitka kävely keskusta ja samoin ei ole pitka tee ranta.* (A42.)
- 74 *Ensi kesänä ma haluan ajaa Tailaniin, - -.* (A71.)
- 75 - - *mutta päiväkotin ovat paljon lapset - -.* (A118.)
- 76 Kyllä sinä tiedän, *että puutarhalla on aina paljon työtä.* (E47.)
- 77 *Rantalla ja merella oli veneet ja jahtit.* (E51.)
- 78 *Mellä ei ole paljon erilaisia palveluja lähellä.* (A93.)
- 79 *Kotimaassa kun sinulla on oma auto se ei parempi koska - -.* (A113.)
- 80 Pienenä en olisi koskaan uskonnut, *että kohtaloni vie minut kaukaan sinusta.* (E105.)
- 81 Julkisten liikennevälineiden käytössä ei ole hyvää asiat, *mutta tässä ovat paljon huonoa* koska sinä ei voit puhuu (loudly) ja esim. bussissa on kylmä talvella. (A109.)
82. *Hämeenlinnassa on serkun asunto, siellä on kaksi huonetta, - -.* (E86.)
- 83 *Niin tapahtyi Muinas-Egyptissä kymmenen tuhatta vuotta sitten, missä metsän väärinkäytöstä johtui maanpinnan kuivuminen ja asustuksen siirtyminen rannikolle.* (E61.)
- 84 Rantalla ja merella oli veneet ja jahtit. Oli lauantaina. *Ravintolasipulilla, jolla on kivi kullatainen sipuli oven yllä, oli paljon iloisia ihmisiä.* (E72.)
- 85 *Unioninkadulla pitkin noustimme Tähtitoninvuorella katsomaan ympärille ja olimme ihastuneet kaunis näköalaan merille ja kaupungille, jota keskustassa on valkea-vihreä katedraali.* (E73.)
- 86 *Taloilla Japanissa usein eivät ole keskuslämmitys ja he lämmittävät palo-öljyn uunella.* (E98.)
- 87 *Kesällä, - -, on hyvin mukava olla maaseudulla lyhyt aika.* (E13.)
- 88 En tiedä, mitä tekisin, *jos pääsisin asumaan maalle pitkäksi ajaksi.* (E11.)
- 89 Tietysti, minä ei kuulu maalle, *koska aina tarvitsen ihmisiä ympärilleni.* (E16.)
- 90 *Nuori pojat juovat Coca-Cola tölkillä.* (A136.)
- 91 Tavarataloissa käyn - - harvoin, - -. *Menen sinne - - ostamaan lahjoja - -.*

- (E18.)
- 92 *Talvella minä tulin Suomessa.* (A51.)
- 93 *Minustakin paras tapa elää on sellainen, että työskentelee tai opiskelee kaupungissa ja kesä- ja talviloman aikana lähtee mökille syrjäisessä paikassa, joka sijaitsee kaukana kaikkialta.* (E37.)
- 94 *Se on - - paikka, jossa on metsä kaikissa, mihin voit nähdä.* (A103.)
- 95 *Suomessa voi saada työpaikan työvoimatoimistossa.* (A54.)
- 96 *Joskus tarvitse siivota koti, käydä kauppaan ja laita ruokaa, - -.* (A60.)
- 97 *Lokakuussa ajatelsin, että voin mennä Suomessa elämä ja työtämä.* (A85.)
- 98 *Huomenna minä lähen te-toimistolle.* (A137.)
- 99 *Haluan, että minun ympäri on suomeksi puhuva ihmiset.* (A86.)
- 100 *Joulukuul minä tulin Virost Suomessa.* (A138.)
- 101 *Viime vuonna minä elasin Viros.* (A139.)
- 102 *Tästä on kylmä talvi, - -.* (A140.)
- 103 *Ärkipäiväksi lapselle on parempi olla päiväkotiin, - -.* (A141.)
- 104 *Kun minulla on juhlassa, sivon koti, teen ruokaa, - -. Soitan minun kaverit. Sitten me istumme minussa kotissa ja syömme ruokaa - -.* (A142.)
- 105 *Tykan tästä paikasta ja en haluaisi mennä jotaan muuten.* (A94.)
- 106 *Mä oli erilainen kaupunkiin: Rim, Venezia, Sizilia.* (A65.)
- 107 *Mä olin erilainen kahvin tai ravintolaan ja syöda paljon makea syö - -. (A69.)*
- 108 *Mies katsob roska laatiko. Mitä voi ota sielä.* (A143.)
- 109 *Mies katsob roska laatiko. Mitä voi ota sielä.* (A144.)
- 110 *Sitten haluasin menne korkeakouluu, ja sitten työn.* (A145.)
- 111 *Viime kesänä asun Inglismaal. (A146.) Pieni ongelma rahassa ja nüüd asun Suomes. (A147.)*
- 112 *Yksi mies puhut puhelin.* (A148.)
- 113 *Kotini on kauppa, R-kioski, metroasema lähellä.* (A149.)
- 114 *Ensi kesänä haluan matkustaa jollekin.* (A150.)
- 115 *Ensi kesänä haloan menna reisille, - -* (A151.)
- 116 *Hyvää asuinalueessani on vihreä paikka, keskusta lähellä.* (A152.)
- 117 *Huomenna mina käyn kauppa, ostan ruoka, sitten tulen ulkona lapsini kanssa. Me kavelimme mäen ja leikimme siellä.* (A153.)
- 118 *Tässä haluasin myös insinööri (sähköö).* (A154.)
- 119 *Hei asun Suomessa, Helsingin keskusta Töölössä (A37.), tämä on ihana kaunis paika kesällä.*
- 120 *Asuntomme on kerrostalossa.* (E103.)
- 121 *Illalla yleensä kuunnellaan presidentin puhetta radiosta tai televisiosta ja laitetaan kaksi palavaa kynttilää ikkunalaudalle kuolleiden sankarien kunniaksi.* (E104.)
- 122 *Kuvasta on kesä. - -. Poijat ostavat jäätelöä, vierassa ajaa naine polku-pyörällä.* (A63.)
- 123 *Kaksi naista puhuvat puhelimesta.* (A155.)
- 124 *- - ja monet ihmiset haluaisivat mennä koulua tai yliopistoon tai työn bussissa/metrolla.* (A114.)
- 125 *Tykan tästä paikasta ja en haluaisi mennä jotaan muuten.* (A94.)
- 126 *Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila.* (A156.)

- 127 Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila. *Seurava kerossa menee remonti tai ihmiset muuttaa uusissa asunnossa - -*. (A157.)
- 128 *Mies menee kaupassa ja halua ostaa epää ja maitoa*. (A158.)
- 129 Minä olen parturi-kampaaja, siksi minä haluan mennä työtä salongiin. (A53.)
- 130 *Huomenna minä käyn kauppa, ostan ruoka, sitten tulen ulkona lapsini kanssa. Me kavelimme mäen ja leikimme siellä*. (A159.)
- 131 *Talvella minä tulin Suomessa*. (A107.)
- 132 - - *mutta päiväkotin ovat paljon lapset - -*. (A118.)
- 133 *Minun perheeni on koira*. (E102.)
- 134 *Sitten minulla on kotitehtävät koulusta*. (A8.)
- 135 *Kun poikani meni kouluun, minulla oli kiire työhön*. (E78.)
- 136 *Tietysti, minä ei kuulu maalle* (E15.), koska aina tarvitsen ihmisiä ympärilläni.
- 137 *Pidän siitä, että Helsingissä on monta - - tapaa*. (E26.)
- 138 - -, *koska minulla on kokemus*. (A88.)
- 139 *Perheessäni on isä, äiti, sisär ja veli*. (E101.)
- 140 *Mellä ei ole paljon erilaisia palveluja lähellä*. (A93.)
- 141 - -, *koska minulla ei ole oma autolla - -*. (A120.)
- 142 Monet ihmiset haluavat ajaa omalla autolla - - - -, koska se on parempi kun matkustaa bussissa. *Sinulla on „climat control” autossa - -*. (A122.)
- 143 *Täällä on paljon mahdollisuuksia*. (E87.)
- 144 *Meillä ei ole koiraa*. (E88.)
- 145 *Ortodoksisilla (p.o. ortodokseilla) ennen pääsiäistä on pitkä paasto*. (E89.)
- 146 *Minulla oli ihan ajan*. (E94.)
- 147 Minun täytyy auttaa heitä. *Minulla oli työtä riittää*. (E95.) Vielä olin minun vanhan työpaikassani.
- 148 - - *mutta en tiedä aluella ja ei kuka ystävät*. (A160.)
- 149 *Ihmisiällä on vapaa-aikaa, ja se on tärkeää*. (A161.)
- 150 *Heille on problema keitiossa*. (A162.)
- 151 *Minula ei ole auuto*. (A163.)
- 152 - -, *hän halua lähteä lahjat ystävälle*. (A164.)
- 153 *Huomenna menemme ystävälle ja katsoo videoita - -*. (A165.)
- 154 *Ihmisiällä putosi korin ja vihannekset ja vedelmät*. (A166.)
- 155 *Haluan olla lapsilleni sama äiti kuin sinä olet ollut minulle*. (E83.)
- 156 *Mintä sinä ajatellet, saanko minä opiskella tässä ryhmässä, se sopii minulle, hyvin. Sopiiko sinulle?* (E90.)
- 157 - - vuosituhansien aikana ihmiset ovat asuneet maalla, *koska he eivät ole muualla tavalla voineet hankkia ravintoa itselleen*. (E36.)
- 158 *Käyn ruoankaupoista säännöllisesti ostamaan ruokaa perheelleni*. (E91.)
- 159 *Tietysti, minä ei kuulu maalle, - -*. (E15.)
- 160 - -, minä ei kuulu maalle, *koska aina tarvitsen ihmisiä ympärilläni*. (E16.)
- 161 *Soitin sinulle aina, kun olin pulmassa*. (E92 .)
- 162 Ihminen ei ymmärtä, ettei hän ole ainoa elävä olento Maalla, *hän tuhoa kaikkea elävää ympäriltään*. (E93.)
- 163 Valitettavasti nykyaikaiset äidit unohtavat tästä. *Siksi tämä väite voidaan asettaa nykyaikaisille äitille perusideana*. (E96.)

- 164 *Tällä tsivilisaatiolla ei ole enää paikkaa mihin siirtyä.* (E109.)
- 165 *Opiskelin suomea luokassa ulkomalaisia varten ja se kesti 1 vuotta.* (A90.)
- 166 *Kun minulla on juhlassa, sivon koti, teen ruokaa, - -.* (A167.)
- 167 *mina ajatelen ihmisillä vähän vapaa-aikaa koska ihmisillä paljon työssä - -.* (A168.)
- 168 *Minun perheeni on koira.* (E102.)
- 169 *Se on oikein, mutta monen kansailla ovat heidän kuumat kylpyt.* (E97.)
- 170 *Ajattelen että Punavuoren nimi voi tulla Suomeen kieleen Venäjältä kieleeltä, - -.* (E99.)
- 171 *tyttö soitab ystävä.* (A169.)
- 172 *Jokaiselle naiselle on vapaa valinta, jäädä kotiin, huolehtia lapsistaan ja miehestä tai huolehtia vielä itsestään, käydä työssä jne.* (E107.)
- 173 *Minu viime vuonna oli tosi hyvä.* (A50.)
- 174 *Perhessa ei ole ongelmaa.* (A55.)
- 175 *- - syntymisen jälkeen lapsi tarvitsee kovasti äitiä. Valitettavasti nykyaikaiset äidit unohtavat tästä.* (E100.)
- 176 *Ihmisellä putosi korin ja vihannekset ja vedelmät.* (A170.)
- 177 *Monet ihmiset haluavat ajaa omalla autolla - - - -, koska se on parempi kun matkustaa bussissa. Sinulla on „climat control” autossa - -.* (A122.)
- 178 *- -, itse käyn joka päivä parki ammulla ja illalla, koska Minuno on koirra pentu ja hän tarvis tehdä oma asja.* (A41.)
- 179 *Minulla on syntymäpäivää 24 joulukuussa.* (A23.)
- 180 *Oli hyvä mieli kun oli mahdolline antaa apua toisele ihmesele.* (A83.)
- 181 *Minä työ suomessa.* (A171.)
- 182 *Yksi tyttö on latikkot pumppukärryssa.* (A172.)
- 183 *Minun on paljon kaveri kuka pauhu suomea, - -.* (A34.)
- 184 *Suomessa minä olen uusi perhe.* (A49.)
- 185 *Yksin ke[-]rossa sijaitsee kahvila.* (A173.)
- 186 *Se on - - paikka, jossa on metsä kaikissa, mihin voit nähdä.* (A103.)
- 187 *Sinä olit vieressäni aina, kun minä tarvitsin apua tai tukea* (E67.)
- 188 *Mellä ei ole paljon erilaisia palveluja lähellä.* (A93.)
- 189 *Haluan, että minun ympäri on suomeksi puhuva ihmiset.* (A86.)
- 190 *Talon keskella on puut.* (A174.)
- 191 *Vauva on matton päällä.* (A175.)
- 192 *Hämeenlinnassa on serkun asunto, siellä on kaksi huonetta, - -.* (E86.)
- 193 *Kazanissa olin työssä yliopistossa. Minäkin olen kielenopettaja.* (E62.)
- 194 *Soitin sinulle aina, kun olin pulmassa.* (E75.)
- 195 *On hyvä, että - - ja kommunistinen puolue kielettiin Venäjällä. Ne on hyviä puolia, jotka antavat tulevaisuudessa hyviä tuloksia.* (E79.)
- 196 *Elämässä on paljon byrokratia ja rutiinia.* (E80.)
- 197 *- - hän pääsi Tajanka-teatteriin, jossa oli palveluksesa kuoleman saakka.* (E81.)
- 198- *- ja jos saan päähäni mielenkiintoisen ajatuksen, voin heti toteuttaa sen.* (E21.)
- 199 *HAN oppi ensimmäisen luokassa.* (A21.)
- 200 *Kun minä olin juhlassa kotimaassa, minä tein herkullinen ruoka - -.* (A176.)

- 201 *Minä olen parturi-kampaaja, siksi minä haluan menna työtä salongiin.*
- 202 *Ensi vuonna mina haluan loppu suomi kieli kurssi ja mennen toihin.* (A52.)
- 203 *Se on tarkea oppia ammatti missa haluaa olla työskennella.* (A13.)
- 204 *Kun poikani meni kouluun, minulla oli kiire työhön* (E78.)
- 205 *Tietotekniikan avulla voin tehdä työtä syrjäisissä pikkukylissä, koska modernien tietokoneeseen liitettyvien oheislaitteiden avulla voi ottaa yhteyttä maailmaan kanssa.* (E31.)
- 206 *En tiedä, mitä tekisin, jos pääsisin asumaan maalle pitkäksi ajaksi.* (E11.)
- 207 *Jokaiselle naiselle on vapaa valinta, jäädä kotiin, huolehtia lapsistaan ja miehestä tai huolehtia vielä itsestään, käydä työssä jne.* (E107.)
- 208 *- - olen tyytyväinen, koska tutustuin Suomessa tietotekniikkaan ja - -.* (E29.)
- 209 *Tykün tästä paikasta - -.* (A95.)
- 210 *Käivin kaupungi.* (A177.)
- 211 *Kävin suihkuun* (A5.), *sen jälkeen söin aamupalan.*
- 212 *Mä olin erilainen kahvin tai ravintolaan ja syöda paljon makea syö - -.* (A69.)
- 213 *Etsisin työt Tallinnassa, mutta ei lyötanut.* (A81.)
- 214 *Suomessa ilman kielitaitoa en voi etsiä hyvää työpaikkaa.* (E113.)
- 215 *- -, tässä voit lyöita, vaated, keenkat, kirja, lapsen peliat, polkupyärat ja paljon toinen kaunis - - asja.* (A33.)
- 216 *Illalla, kuin minulla on vapaa-aika, minä käyn kävelemässä.* (E119.)
- 217 *Mina paljon ajan polkupyörä ja menen kalasta.* (A178.)
- 218 *Sitten vähän syrfäilemaan netissa ja noin klo23.00 menna nukkumaan.* (A28.)
- 219 *Illalla kavelemaan koiran kanssa.* (A98.)
- 220 *Huomenna minä valmistamaan ruokaa, siivomaan ja silittamaan vaattet.* (A99.)
- 221 *Kello 8 menin jo sänkyyn nukkumaan.* (E121.)
- 222 *Minä pidän uimaa* (A123.)
- 223 *Minä rakastai saunoa kotimaassa Venäjälle, joskin kävin saunomassa harvoin* (E120.)
- 224 *Nyt mina en oppinuta --. Menin toimistossa, - -.* (A179.)
- 225 *Talvilla minä tuln Suomessa.* (A180.)
- 226 *Haluan ensi menee kotona.* (A181.)
- 227 *ihmisilla kavelivat Barissa ja juovat oulut.* (A124.)
- 228 *Toiset ihmiset istuvat Bussin, - -.* (A182.)
- 229 *Jokaiselle naiselle on vapaa valinta, jäädä kotiin, huolehtia lapsistaan lapsistaan ja miehestä tai huolehtia vielä itsestään, - -.* (E107.)
- 230 *- - mutta päiväkotin ovat paljon lapset - -.* (A118.)
- 231 *Taloilla Japanissa usein eivät ole keskuslämmitys ja he lämmittävät paloöljyn uunella.* (E98.)
- 232 *Minussa ('minusta') hyvä työpaikka on rauhallinen, - -.* (A14.)
- 233 *- - 2000-luvun alussa Maan keskeinen lämpötila nousee - - kolme astetta.* (E125.)
- 234 *Minulla on samaa mieltä, - -.* (A116.)
- 235 *Minun on paljon kaveri kuka pauhu suomea, - -.* (A34.)
- 236 *- - mutta en tieda aluella ja ei kuka ystävät.* (A183.)

- 237 *Minulla on syntymäpäivää 24 joulukuussa.* (A23.)
238 *tyttö soitab ystävä.* (A184.)
239 - -, *siksi minä haluan mennä työtä salongiin.* (A53.)
240 *ihmisillä kavelivat Barissa ja juovat oulut.* (A124.)
241 *Minä työ suomessa.* (A185.)
242 *Minulle kaikki työpaikat on kunnioi* (A4.)
243 *Minun perheeni on koira.* (E102.)
244 *Ensi kesänä minä halua menin lomalla.* (A186.)
245 *Kävin suihkuun* (A5.), sen jälkeen söin aamupalan.